

Átrendeződő értékek

A Magyar Szociológiai Társaság éves vándorgyűlése

2018. október 18–20.

Szeged

**Szegedi Tudományegyetem
Juhász Gyula Pedagógusképző Kar**

Absztraktfüzet

Absztraktfüzet

Szerkesztők

Gábrriel Dóra
Kund Attila

Angol nyelvi lektor

Chris Swart

Szervezőbizottság

Arnold-Ferencz Kitti
az SZTE JGYPK Külügyi és Innovációs Iroda
képviselésében

Fekete Mariann
az SZTE BTK Szociológiai Tanszékének
képviselésében

Gábrriel Dóra
az MSZT Elnökségének képviselésében

Jancsák Csaba
az MTA SZAB Szociológiai
Munkabizottságának képviselésében

Kállai Ernő
az MSZT Elnökségének képviselésében

Kund Attila
az MSZT Elnökségének képviselésében

Paksi Veronika
az MSZT Elnökségének képviselésében

Rácz Lajos
az SZTE JGYPK Alkalmazott
Társadalomismereti és Kisebbségpolitika
Intézetének képviselésében

Sánta Tamás
a Szervezőbizottság titkára

Tibori Timea
az MSZT Elnökségének képviselésében

Vida Anikó
az SZTE ETSZK Szociális Munka és
Szociálpolitika Tanszék képviselésében

Wessely Anna
az MSZT Elnökségének képviselésében

**2018
Budapest**

Kiadó

Magyar Szociológiai Társaság
1014 Budapest Országház utca 30.
www.szociologia.hu
www.facebook.com/Magyar.Szociologiai.Tarsasag/

Előzetes változat, kézirat gyanánt!

Minden jog fenntartva!

Absztraktok

Előadók és társszerzők A-tól Z-ig

ANTAL Z. LÁSZLÓ.....	5, 6	GÁRDOS JUDIT	119	LAKI ILDIKÓ	89
APOR PÉTER	7	GEAMBAȘU RÉKA	46	LEVELEKI MAGDOLNA	90
BÁBA SZILVIA.....	8	GERGELY ANDREA	133	LOVÁNYI ESZTER	92
BAGYURA MÁRTON	9	GERGELY ORSOLYA	47	LUXNÉ PREHODA ANNA	57
BAJUSZ ORSOLYA	10	GERNER ZSUZSANNA.....	48	MARKOS VALÉRIA	40
BALCSÓK ISTVÁN	122	GERŐ MÁRTON.....	49	MÁRTON SÁNDOR	42
BALOGH PÉTER	11	GIRÁN JÁNOS	50	MÁTÉ DEZSŐ	93
BÁNYAI BORBÁLA.....	12	GREGOR ANIKÓ.....	51	MIHALJEVIĆ, JOSIP	7
BARANYAI NÓRA.....	13	GYORGYOVICH MIKLÓS.....	52	MURÁNYI ISTVÁN.....	94
BENE VIKTÓRIA	14	GYŐRI ÁGNES	54	MURINKÓ LÍVIA	95
BERÉNYI ESZTER	15	Gyurok János.....	56	NAGY BEÁTA	98
BÉRES ZSUZSA.....	16	HÁMORI ÁDÁM	57	OBORNI KATALIN	97
BOCSI VERONIKA.....	17	HÉDERNÉ BERTA EDINA.....	59	OLT GERGELY.....	96
BOCSKOR ÁKOS.....	18	HEGEDŰS ANITA.....	60	PAKSI VERONIKA ...	98, 99, 130
BODÓ JULIANNA	19	HEGEDŰS RITA.....	61	PALDY ANNA	100
BORBÍRÓ ANDREA	20	HERKE BOGLÁRKA	62	PÁLINKÓ ÉVA.....	101
BOROS JULIANNA	21	HERNÁDI ILONA	123	PÁSZKA IMRE.....	102
CSEPELI GYÖRGY	22	HORZSA GERGELY.....	63	PERPÉK ÉVA	103
CSERTI-SZAUER CSILLA ...	23, 77	HUSZ ILDIKÓ	64, 65	PETRESCU, CRISTINA.....	7
CSIGÓ PÉTER.....	24	HUSZÁR ÁKOS.....	67	POLÓNYI ISTVÁN	104
CSILLAG SÁRA	118	ILLÉSSY MIKLÓS.....	68	PRAZSÁK GERGŐ	105
CSIZMADIA PÉTER.....	25	JANCSÁK CSABA	69	PULAY GERGŐ	106
CSIZMADY ADRIENNE.....	26, 85	JANKY BÉLA	71	PUSZTAI GABRIELLA	52
CSOBA JUDIT	29	JELENI GÁBOR	34, 72	RÁBAI DÁVIDPhD	107
CSURGÓ BERNADETT.....	27	KÁLLAI ERNŐ	74	RÁCZ ANDREA	108
DÁVID BENJÁMIN	30	KAMARÁS ISTVÁN	75	RADÓ PÉTER.....	109
DÉS FANNI.....	31	KARÁSZI ZSUZSANNA	52	RAGADICS TAMÁS	110
DESSEWFFY TIBOR	32	KATONA NOÉMI.....	76	RAKOVICS MÁRTON	111
DUPCSIK CSABA	33	KATONA VANDA	23, 77	RÉVAY EDIT	112
ELŐD ZOLTÁN	34	KERÉNYI SZABINA	78	ROSTA GERGELY.....	43
ERCSE KRISZTA	35	KERESZTES-TAKÁCS ORSOLYA	79	SÁGVÁRI BENCE	113
ERŐSS GÁBOR.....	36	KOCIS JÁNOS BALÁZS	80	SÁNDOR ANIKÓ	77, 114
FABÓ EDIT	37	KOHUT-FERKI JULIANNA.....	81	SÁSKA GÉZA	115
FÁBRI GYÖRGY.....	38, 99	KOLTAI JÚLIA	83	SIMON SÁRA	116
FEJES JÓZSEF BALÁZS .	127, 128	KOVÁCS ÉVA.....	27, 119	SIMONOVITS BORI.....	83
FEJŐS ANNA	39	KOVÁCS GÁBOR	122	SVASTICS CARMEN	118
FÉNYES HAJNALKA	40	KOVÁCS KLÁRA	82	SZABARI VERA	119
FERENCZ ZOLTÁN.....	41	KOZMA TAMÁS	84	SZALMA IVETT.....	120, 134
FILIPKOWSKI, PIOTR.....	119	KŐSZEGHY LEA.....	85	SZARVÁK TIBOR	122
FOKASZ NIKOSZ.....	72	KRISTÓF LUCA.....	83	SZILÁGYINÉ ANTAL	123
FÓNAI MIHÁLY.....	42	KUKUCSKA ZSUZSA	86	SZŐNYI ESZTER.....	124
FÖLDVÁRI MÓNIKA.....	43	KUTROVÁTZ KITTI	87	SZÜCS MARIANNA.....	126
GÁBRIEL DÓRA.....	44	LAKATOS TÍMEA	21	SZÜCS NORBERT.....	127, 128
GALÁN ANITA	45	LAKATOS ZOLTÁN	88	TAKÁCS ERZSÉBET.....	129

TAKÁCS JUDIT 120, 134
TARDOS KATALIN 99, 130
TARDOS RÓBERT 72
TEPERICS KÁROLY 42
TÓDOR IMRE..... 131

TOMAY KYRA..... 132
TÖRÖK EMŐKE..... 133
VAJDA RÓZA ESZTER..... 134
VEROSZTA ZSUZSANNA 25
VIDA ANIKÓ 136

VINCZE ANIKÓ 138
VIRÁG ÁDÁM..... 139
VITA EMESE..... 46
Z. KARVALICS LÁSZLÓ..... 140
ZOMBORY MÁTÉ 141

ANTAL Z. LÁSZLÓ PHD

MTA TK Szociológia Intézet

Antal.Laszlo@tk.mta.hu

Holisztikus Ökológia Szakosztály

Egészségtudatos és ökotudatos közösségek az Egyesült Királyságban és Magyarországon.

A két országban végzett kutatásaim alapján azt mutatom be, hogy az elmúlt évtizedekben miért erősödtek meg ebben a két országokban először az egészségtudatos majd pedig az ökotudatos értékek, és az ezeket az értékeket magukénak való közösségek. A közel két évtizedes kutatás egyik eredménye, hogy az egészségtudatos értékek hozzájárultak az ökotudatos értékek kialakuláshoz és megerősödéséhez. A kutatások másik eredménye, hogy e két érték szorosan összekapcsolódik és kölcsönösen erősíti egymást. Ez a szoros kapcsolat részben azért alakult ki, mert az egészség védelmének egyik feltétel az egészséges környezet és a természetes gyógymódok alkalmazása, a környezet védelmének pedig egyik módja az egészséges és természet közeli életmód. E kapcsolat szorosságát erősíti az is, hogy az új egészségtudatos és az új ökotudatos közösségek egy része a holisztikus szemléletmódot alkalmazva az egyes embert és az embert körülvevő természetet is egységes egésznek tekinti.

Az előadásban bemutatok néhány olyan közösséget és mozgalmat, amelyek hozzájárultak ahhoz, hogy ezek az új értékek megerősödtek ebben a két országban. Ennek az értékrend változásnak azért van különös jelentősége a társadalmak életében, mert ezeknek a közösségeknek a további erősödése hozzájárulhat az ökológia válságra adható társadalmi válaszok kidolgozásához és azok megvalósításához. Ennek egyik fontos része, hogy ezekben a közösségekben a társadalmi integráció formái részben eltérnek mind az állami, mind pedig a piaci integrációs formáktól, és fokozatosan újra a reciprocitás lesz a legerősebb integrációs forma.

Az ökológiai válsággal foglalkozó kutatók jelentős része arra a következtetésre jutott, hogy a természet és a társadalom közötti harmónia helyreállításának egyik feltétele az értékrend változása. Ez az értékrend-változás pedig első lépésben helyi szinten, erős közösségekben valósulhat meg.

Health and eco-conscious communities in the United Kingdom and in Hungary

Based on findings from my research conducted in these two countries I am going to show why in the last few decades in these two countries first health and later eco-conscious values have strengthened as well as communities that identify with these values.

In the presentation I am going to introduce some communities and movements that have contributed to the strengthening of these new values in these two countries. This shift in the values has a special significance in the life of societies because the further strengthening of these communities may contribute to the development and implementation of social solutions to the ecological crisis. One important element of this has to do with the forms of social integration in these communities as they differ from the redistribution and also from the market forms of the integration and gradually once again reciprocity will be the strongest integration form.

ANTAL Z. LÁSZLÓ PhD

MTA TK Szociológia Intézet

Antal.Laszlo@tk.mta.hu

Vallásszociológiai Szakosztály

Paradigmaváltás a természet és a társadalom kapcsolatával foglalkozó elméletekben

Az elmúlt évtizedekben a Föld ökológiai állapotában bekövetkezett változások, és ezeknek a változásoknak a társadalmak jövőjét fenyegető következményei a társadalomtudósok egy részét arra késztették, hogy megvizsgálják a természet és a társadalom kapcsolatával foglalkozó elméleteket, és az elméletek és az ökológia válság kapcsolatát. Ezeknek a kutatásoknak az egyik eredménye az, hogy ma már egyre több kutató a természetet és a társadalmat egymástól elválasztó paradigmától eltérő, új paradigmák keretei között keresi a választ az ökológia válság miatt felmerülő kérdésekre. Előadásom első részében ismertetem az uralkodó paradigma kritikájával foglalkozó szerzők néhány munkáját, majd bemutatom a holisztikus szemléletet, amely az egyik paradigmátikusan új megközelítése a természet és a társadalom kapcsolatának. A holisztikus szemléletmód az egyes embert és az embert körülvevő világot is egységes egésznek tekinti. Ebben a megközelítésben a természet és a társadalom kapcsolatáról szóló elmélet kialakításában a tudományok mellett a művészetek és a vallások is részt vesznek.

Az előadásom másik részében azt mutatom be, hogy a különböző társadalmak mennyire különböző elképzeléseket alakítanak ki a Napról. „Az élet fenntartásához nélkülözhetetlen a Nap” összefüggés elfogadásában nincs különbség a különböző társadalmak között. Lényeges eltéréseket találunk azonban, ha azt vizsgáljuk meg, hogy a különböző társadalmak és a különböző társadalmi csoportok milyen elképzeléseket alakítottak és alakítanak ki a Napról. Először arra a kérdésre keresem a választ, hogy a tradicionális társadalmak a Nap kultúraformáló szerepe miatt szorult háttérbe a modern társadalmakban, majd azt mutatom be, hogy a Nap tradicionális szemlélete hogyan él tovább modern társadalmakban, végül pedig azt, hogy az elmúlt évtizedekben, a természetben és a társadalmak életében történt változások miatt fordítják újból a Nap felé a mai társadalmakban élő emberek figyelmét.

Paradigm shift in theories dealing with the relationship between nature and society

In the first part of my presentation I am going to talk about some work of the authors who deal with the criticism of the current paradigm that separates nature from society, then I am going to introduce the holistic approach, which is a dramatically new approach to the relationship between nature and society.

In the second part of my presentation I am going to show the way different societies develop significantly different theories about the Sun. 'The Sun is indispensable to maintain life' – this idea is present in the same way in different societies. There are large differences, however, if it is examined what ideas the societies and social groups developed and develop about the Sun. Firstly, I would like to find an answer to the question why the culturally significant role of the Sun found in traditional societies has lost this importance in modern societies. Then I am going to talk about how the traditional approach to the Sun lives on in modern societies and finally the focus will be on finding the reason why the changes in nature and the life of societies in the last few decades turn the attention of modern people towards the Sun again.

APOR PÉTER PhD

MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont

Apor.Peter@btk.mta.hu

JOSIP MIHALJEVIĆ PhD

Horvát Történetudományi Intézet

CRISTINA PETRESCU PhD

Bukaresti Egyetem

Szekció: Átmentés? A civil kurázi és a kulturális ellenállás egykor és ma

Az 1968 utáni szociológiai kutatások értékválasztásai Magyarországon, Romániában és Jugoszláviában

Az előadás a szociológián belüli non-konform kifejezés lehetőségeit vizsgálja három szocialista országban, Magyarországon, Romániában és Jugoszláviában. A diszciplína szocializmus kori gyűjteményeinek segítségével megismerhető a tudományág helyzete, mely az egyik, tematikailag és módszertanilag is ideológiai elvárásoknak leginkább kitett terület volt az egypártrendszer időszejében. Az előadás az ellenzékiesség egy kevésbé vizsgált területét vizsgálja, az állam által fenntartott tudományos intézetek és elismert szakmai életpályák keretein belül. Ezek a terek nem csak azért fontosak, mert rávilágítanak a megtűrt gondolkodás szürke zónáinak meglétére. Egyidejűleg megmutatják azokat a feltételeket is, melyek lehetővé tették e korlátok átlépését. Az elemzés egymás mellett ábrázolja az ideológiai ellenőrzés dinamikáját, illetve a kifejezés szabadságát lehetővé tevő, folyton változó terek iránti egyéni küzdelem mintáit.

The paper explores the limits of non-conform expression in sociology in three former socialist countries: Hungary, Romania and Yugoslavia. The focus on collections concerning the discipline helps epitomize the state of the academic discipline, which, after the field of economics and history, were the most thematically and methodologically affected by ideological control exercised by the party state. Implicitly, this paper explores the rather neglected zone of dissent within the state-controlled academic institutions and tolerated professional careers, as compared to the usual approach of analysing intellectual dissent expressed in samizdat or tamizdat publications, mostly by individuals who were active beyond the limits of tolerance. These collections are relevant because they shed light not only upon the grey zone of tolerated thinking within the frameworks of this academic discipline, but also upon the contexts in which these limits could be transgressed. In other words, this analysis captures the dynamics of ideological control under the former communist regimes and the constant quests of individuals to find the constantly changing niches that allowed greater liberty of expression.

BÁBA SZILVIA PHD

Duna Palota Nonprofit Kft.

baba.szilvia1980@gmail.com

Etnikai Kisebbségkutató Szakosztály

Az etnikai identitás megnyilvánulási lehetőségei a tengeren túli magyar diaszpórában

„...se kint, se bent...”? Magyarok lenni „idegen csillagok alatt” – lehetséges? Gyakran hangsúlyozzák, hogy nyelvén él a nemzet – vajon ma is érvényes? Kettős identitás – létezik? Felszívódni, asszimilálódni, beolvadni, integrálódni, azonosulni, meghatározni, megvallani, megélni... Melyek napjainkban az etnikai azonosságtudat megnyilvánulási, megélési terei, lehetőségei a tengeren túli magyar diaszpórában? Miként őrizhető meg, alakítható ki a magyarságtudata annak a fiatalnak, aki Amerikában, Kanadában vagy Ausztráliában született, születik... Akinek tehát nem Magyarország a hazája, ám elődein, kulturális és szellemi örökségén keresztül kötődik, kötődni akar. Többek között ezeket vizsgáltam és mutattam be „Magyar identitás a tengeren túli diaszpórában” című disszertáciomban és e kérdéseket tárgyalom jelen előadásomban.

Opportunities for outlets ethnic identity in the overseas Hungarian diaspora

‘...neither in, nor out...’? Is it possible to be Hungarian ‘beneath unfamiliar stars’? An idea that is frequently promoted is that a nation lives through its language, but is that still valid today? Does dual identity exist? To be absorbed, assimilated, to blend in, to integrate, to identify, to decide, to admit and to live... What are the possible outlets, forms of expression and ways to actively live an ethnic identity in the present? How can the Hungarian ethnic identity of those who were born in the USA, Canada or Australia be preserved or shaped? For those whose homeland is not Hungary, but who are or want to be connected through their ancestry and cultural and spiritual heritage, how can this be accomplished? I investigated these questions as part of a larger study in my dissertation ‘Hungarian Identity in the Overseas Diaspora’, which I will discuss in this presentation.

A budapesti agglomeráció északnyugati szektorának forgalomnövekedése és ennek társadalmi hatásai

A budapesti agglomeráció északnyugati területét az elmúlt három évtizedben számos korábbi fővárosi lakos választotta új lakóhelyének. A költözések hátterében áll többek közt a kedvezőbb életkörülmények iránti vágy, a természet közelsége, a jó levegőjű, nyugodt környezet. Ugyanakkor a települések népességének gyors ütemű növekedése a területen az autós forgalom emelkedését eredményezte, hiszen az agglomerációba költözők továbbra is több szalon kötődnek Budapesthez, illetve az agglomerációs települések közti ingázás szintén jelentős. A forgalomnövekedés negatív következményei többféle módon érintik a szóban forgó településen élőket, a vidéki élet nyújtotta előnyök egy része elvész, a közlekedést torlódások lassítják. A forgalomnövekedés hatásainak mérséklésében a települési önkormányzatok is érdekeltek, de a jelenség befolyásolására szűkösek a lehetőségeik.

Az előadás célja a budapesti agglomeráció északnyugati területén található húsz kiválasztott település példáján bemutatni, hogy a szuburbanizáció hogyan hozható összefüggésbe a forgalomnövekedés hatására kialakuló problémákkal. A téma tárgyalása során egy 2013-as survey adatai alapján megállapításokat teszünk a terület lakosságáról, a Google Distance Matrix API segítségével gyűjtött adatokból nyert információk alapján pedig nyomon követjük, hogy a hét napjai és egy nap folyamán hogyan változik a forgalom a vizsgált településeken. Végül településfejlesztési dokumentumok alapján az önkormányzatok forgalomnövekedés kezelésében játszott szerepét vizsgáljuk meg.

Traffic growth and its impact in the Northwest sector of the Budapest Agglomeration

The aim of the presentation is to demonstrate how suburbanisation is connected to problems caused by the traffic growth with the example of twenty selected settlements in the Northwest sector of the agglomeration of Budapest. As part of the presentation we make statements on the population of the area using the results of a survey made in 2013, with the collected data from the Google Distance Matrix API we track the changes in the traffic throughout the days of the week. Lastly, we examine the role the local government plays in handling the traffic growth.

BAJUSZ ORSOLYA PhD-hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem
o.bajusz@gmail.com

Feminizmus Szakosztály

A biopolitika egy aktora a mai Magyarországon, esettanulmány

Egy esettanulmány (Beszélő Bugyik Bisztró, 3 fajta technológiát bemutató NGO kampány) vizuális retorikájának, diskurzív stratégiáinak elemzésén keresztül fogom bemutatni, ahogy a 'józan észként' felfogott társadalmi berögződések konszenzusa mentén a rizikó kezelése van morális keretbe terelve. Az adottan 'jó' ügy tematizálása egyszerűnek tűnik, közben többfajta média, többfajta nyilvánosság van mozgatva, sok implicit és explicit állítás halmozódik egymásra.

A 'jó' ügy komplexitása, az ügy körüli politikai küzdelmek el vannak fedve, káros, sokszor cáfolt tévhitek vannak újratermelve. A Beszélő Bugyik mögötti alapítvány saját maguk, és az egész tevékenységük depolitizálják, mégpedig összetett és nehezen megfogható módon, közben pedig transznacionális cselekvők biohatalmi, biopolitikai agendáit viszik keresztül, viszik le terepre.

Állításom, hogy a liberális-konzervatív címkék használata hamis szembeállítás. A női test erőforrássá válását nem lehet érdemben bal-jobboldal keretben tematizálni, illetve nem lehet olyan materiális kérdéseket mint például a reprodukciós jogok morális kérdésként (például szabadság-elnyomás tematika mentén) érdemben megragadni.

Nem csak törvényhozókon múlik ahogy normalizálva lesznek adott társadalmi viszonyok, adott episztémológiai-ontológiai konstrukciók a testről, és nem csak törvényhozók érdeke kívánja ezt. A neoliberális soft power nem csak direkten, jogalkotáson és jogalkalmazáson keresztül működik, "puha" szubjektifikációs mechanizmusai vannak, úgy mint a társadalmi környezet, társadalmi normák, a testről való tudás menedzselése.

Biopolitics in contemporary Hungary: a case study

My case study is the Beszélő Bugyik Bisztró, a series of performative, participatory, promotional events with a Hungarian NGO behind it (Mályvavirág) who are affiliated with the Komen Foundation, partnered with councils, funded by medical tech and pharmaceutical companies. They promote ('raise awareness' about) technologies connected to cervical cancer prevention: HPV tests, pap tests and HPV inoculation. By engaging with all these 3 technologies at the same time, they constantly counter their own claims, the relevant scientific evidence, or even the basic nature of reality. Through analysing their visual rhetoric and discursive strategies, I show how based on 'common sense consensus' reactionary ontological-epistemological notions of the female body are perpetuated.

The Mályvák do the footwork of transnational biopolitical actors, and also cooperate with local councils and other Hungarian state actors. My claim is that the liberal-conservative opposition would be a false framework to invoke here.

BALOGH PÉTER PhD

Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Szociológia Tanszék

balogh@socio.u-szeged.hu

Pitching Fourm

Mélyülő megosztottság, növekvő sérülékenység - Kérdésfelvetések a magyar társadalom polarizálódásának lehetséges következményeiről

Előadásunkban a magyar társadalom integráltságát befolyásoló egyes tényezőkkel kapcsolatos kutatási koncepciókat kívánjuk felvázolni, egy esettanulmány mentén kibontva gondolatainkat.

Az utóbbi néhány év folyamatai, tapasztalatai és empirikus eredményei abba az irányba mutatnak, hogy a társadalmi kohézió és egy alapvető konszenzus fennmaradása illetve fenntartása jelentős mértékben nehézségekbe ütközik. Meghatározó kérdésekben jól kirajzolódó törésvonalak mentén bontakozik ki a polarizálódás – ennek fényében érvelésünkben központi szerepet szánunk a rövid távú hatalmi érdekek érvényesítési szándékából illetve gyakorlatából következő hatásoknak mint magyarázó tényezőknél.

Gondolataink illusztrálásaképpen – kutatásunk előzetes eredményeit összefoglaló esettanulmányként – a hazánkban 2015-ben kialakult menekült/migráns válság körüli helyzetet kívánjuk bemutatni. Az áttekintésben a válság médiabeli megjelenésének empirikus felvázolásán – a hazai online sajtó meghatározó forrásaiban megjelent híradások, cikkek, elemzések tematikus feldolgozásán – keresztül megkíséreljük megragadni, hogy milyen széttartó reakciók jelentek meg a rövid időn belül nagy létszámmal Magyarországra érkező külföldiek ügyében, továbbá az esetleges hasonlóságokra is rámutatunk.

Az esettanulmány főbb tapasztalatai alapján – némileg rendhagyó módon – kívánjuk felvázolni tervezett kutatómunkánk általánosabb kérdésfelvetéseit. Meglátásunk szerint egyrészt megalapozottnak tekinthető az a feltételezés, hogy a polarizációs tendenciák egyfajta lefelé tartó, negatív spiráljáról van szó: a társadalmat ért kihívásokra adott, konszenzushíányos helyzetben született válaszok csak tovább mélyítik az eleve meglévő megosztottságot. Ezáltal – további kutatási feltételezésként – valószínűsíthető, hogy fokozatosan csökken a társadalom rugalmassága és alkalmazkodó képessége, amely magasabb fokú sebeshetőséget, korlátozott társadalmi rezilienciát, illetve válságos állapotok kialakulását vetítheti előre.

Deepening division, increasing vulnerability – Possible consequences of the polarization of Hungarian society

The processes, experiences and empirical results of the last few years imply that the survival and the maintenance of social cohesion and of a fundamental consensus are remarkably different. This polarization unfolds along well-defined issues – in this regard we focus on the effects of the intentions and practices of short-term political interests as explanatory factors.

As an illustration a case study is to be introduced to empirically shed light on this vulnerability when challenged under real circumstances by investigating the rather divergent reactions and opinions that emerged during and after the migrant/refugee crisis in Hungary.

Accordingly, it might be assumed that these polarization tendencies could result a kind of negative downward spiral further deepening the pre-existing divisions. Thereby the flexibility and adaptability of the society might be reduced, which could lead to a higher degree of vulnerability, limited social resilience or the emergence of a serious crisis.

BÁNYAI BORBÁLA PhD

ELTE Társadalomtudományi Kar

borbala.banyai@gmail.com

Szekció: Peremhelyzetben élő csoportok megítélésének változásai

Pszichiátriai betegek diagnosztizáltak társas kapcsolatai

A fogyatékossgal élők egyik speciális csoportját a pszichiátriai betegek diagnosztizáltak, vagy más terminust használva a pszichoszociális fogyatékossgal élők alkotják. Ennek a csoportnak a tagjait a társas-társadalmi közeg stigmatizálja, és az egészségügyi ellátás által kapott diagnózis másodlagos stigmatizációhoz vezethet. Emiatt számos hátrány éri őket: társas kapcsolataik csökkennek, félnek tőlük, kiszorulnak a munkaerőpiacról, sokan – közel 8000-en - bentlakásos otthonban kénytelenek élni. Önálló életvitelük, társadalmi beilleszkedésük, életminőségük javításának a személyes kapcsolatok, a nem hivatalos közösségi gondoskodás az egyik legfontosabb tényezője (lásd WHO ajánlása az optimális szolgáltatási struktúráról). Kutatásom során olyan pszichiátriai betegek diagnosztizáltakat kerestem meg, akik otthonukban élnek és dolgoznak, és arra kértem őket, meséljék el életüket, rajzolják le kapcsolati hálójukat és nevezzenek meg olyan személy(eke)t, akik támogatják őket a „betegségük” kapcsán vagy a hétköznapi életben. Ezek a kapcsolatok jelentik a „megtartó közösséget”, illetve az informális segítőket az interjúalanyok életében. Arra kerestem a választ mi jellemzi a pszichiátriai diagnózissal élők kapcsolati hálóját, kik a támogató személyek, és hogyan tudják támogatni a társadalom leginkább stigmatizált csoportját, átsegíteni őket a krízisen, milyennek látják őket, hogyan tudják megfogalmazni nehézségeiket, akadályozottságukat, és lehet-e egy ember pszichiátriai diagnózissal jó barát, házastárs, szülő vagy munkatárs?

Social relationships of people with psychiatric diagnosis

People with psychiatric diagnosis (e.g. with psychosocial disability) form a special group of people living with disability. These people are in many cases stigmatized by the wider society and their official diagnosis obtained in the healthcare system often leads to a secondary stigmatization. They have a number of disadvantages: poor social connections, people are afraid of them, their careers are excluded from the labour market, most of them – ca. 8000 persons – must live in residential care institutions, etc. The most important factors that support their ability to live independently, their integration to society and the improvement of their life quality are the quality of their personal connections and the non-official community care (see WHO The optimal mix of services).

During my research I made interviews with people diagnosed with psychosocial disability living in their own homes and being active in the labour market. I asked them to tell their life course, to draw their net of rela

BARANYAI NÓRA PhD

MTA Közgazdasági és Regionális Tudományi Kutatóközpont

baranyain@rkk.hu

Etnikai Kisebbségkutató Szakosztály

Etnoregionális közösségek és pártok jellegzetességeinek empirikus vizsgálhatósága

Az etnoregionális közösségek jellegzetességeinek vizsgálata nem egyszerű, hiszen a rendelkezésre álló statisztikai adatok sok esetben megbízhatatlanok és pontatlanok. Az etnoregionális közösségek, valamint az őket képviselni kívánó etnoregionális pártok helyzetének, céljainak feltárására, rendszerezésére, csoportosítására – részben a fentiekből adódóan – más módon, empirikus vizsgálatokon keresztül nyílik lehetőség.

Az előadás – a teljesség igénye nélkül – bemutatja az etnoregionális közösségek és pártok vizsgálatára irányuló különböző megközelítéseket, módszereket, különös hangsúlyt fektetve a kelet-közép-európai térséget érintő elemzésekre, majd összegzi a kelet-közép-európai etnoregionális pártok körében végzett saját kérdőíves adatfelvétel eredményeit és tapasztalatait.

Empirical methods for analysing ethnoregional communities and parties

Examining the characteristics of ethnoregional communities is difficult as the available statistical data are in many cases unreliable and inaccurate. Partly for this reason, exploration, systematisation and classification of the status and goals of ethnoregional communities and ethnoregional parties seeking to represent them can be analysed through empirical methods. The presentation reviews in a non-exhaustive way the various approaches and methods for examining ethnoregional communities and parties, with a special emphasis on analyses about the Central and Eastern European region, then summarises the results and experiences of an own questionnaire survey carried out among Central and Eastern European ethnoregional parties.

BENE VIKTÓRIA PhD-hallgató
Debreceni Egyetem
bevik99@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály

Szimbolikus tőke 2.0: Miért lettek fontosak a lájkok?

A magyar fiatalok által használt legnépszerűbb közösségi oldal jelenleg a Facebook. Egy 2013-as kutatás rámutatott arra, hogy a közösségi oldalak használata nélkül szinte elképzelhetetlen a fiatalok élete, nagyjából 2%-uk nem látogat ilyen oldalakat, továbbá ugyanennyien vannak azok is, akiknek nincsen Facebook profiljuk (László – Danó 2015). Hankiss Elemér (1998) Proletár reneszánsz című tanulmányában leírja, hogy a célok, értékek és magatartásformák nagy átalakuláson mentek keresztül társadalmunkban. Megfigyelhető, hogy a „mi”, azaz a közösség fontosságának dominanciáját az „én”, azaz az individualista szemlélet váltotta fel. Ezt a fajta kultúrát a digitális kultúra még tovább formálta. A lájkok az online világban kiemelt szereppel bírnak. Az online térben a megosztások, illetve a lájkok száma presztízst fejez ki. Megjelent a digitális önreprezentáció, „Mutasd meg önmagad” eszméje. A digitális térbe lépve a pozitív személyes visszajelzést a lájkok váltották fel, amelyek így már értékként funkcionáltak, sarkalatosan azt is mondhatjuk, hogy a lájkok száma újfajta státuszsimbólummá vált. Előadásomban arra keresem a választ, hogy a lájkok mit is jelentenek a közösségimédia-használó számára.

Symbolic capital 2.0: Why did the likes become important?

BERÉNYI ESZTER PhD
ELTE Társadalomtudományi Kar
beresz@wst.hu

Szekció: Integráció, dezintegráció és szegregáció a magyar közoktatásban 2010 óta

Csak a szelekció marad - Iskolaválasztás és szegregáció nem(csak) középiskolás fokon

Az előadás a szabad iskolaválasztás gyakorlatán keresztül mutatja be, hogy milyen, az oktatásról vallott implicit vélekedések bújnak meg amögött, ahogyan a szabad iskolaválasztás működik Magyarországon, s hogy vajon miért ez az az gyakorlat, amihez a legkevésbé sem nyúltak hozzá a különböző, egymással amúgy ádáz harcot vívó oktatási kormányzatok; s hogyan egészíti ki az alsófokon (oktatásba való belépés előtt!) létrejövő, kemény oktatási szelekciót a szerkezetváltó gimnáziumoknak köszönhetően létrejövő „lágy”, látszólag meritokratikus szelekció. Miközben a korai iskolaválasztás és a „tradicionális” középfokú szelekció látványosan hozzájárul az iskolai szegregációhoz, addig a szerkezetváltó gimnáziumok jelenléte általános dezintegrációs tendenciákhoz kapcsolódik. Az Országos Kompetenciamérés és a KIFIR adatbázis segítségével az előadás bemutatja azt is, hogy a szerkezetváltó gimnáziumok jelenléte hogyan járul hozzá a klasszikus oktatási egyenlőtlenségek termelődéséhez, és azt is, hogy milyen új típusú egyenlőtlenségeket hoznak létre ezek az intézmények. Fontos ugyanakkor hangsúlyozni, hogy a középfokú elit szelekció legitimitása mögött hasonló, az oktatás társadalmi funkcióiról és az iskolarendszer működéséről vallott implicit vélekedések húzódnak meg, mint amelyek az általános iskolai választási gyakorlatok elfogadottsága mögött. Az iskolaválasztás magyarországi jelensége, és elsősorban a szerkezetváltó gimnáziumi felvételi folyamat azt is példázza, hogy jelenleg zéróösszegű játszmaként tekinthetünk a kisközpiskolai szelekcióra, ahol a folyamatnak nemcsak a sikeres felvételizőkre, hanem ennél jóval nagyobb körre vannak hatásai.

Az előadás a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alap által támogatott PD 123954 számú kutatáson belül elért eredményekről számol be

Selection is constantly there – school choice at all educational levels

My research focuses on the universal school choice system in Hungary. I scrutinize how school choice affects social integration in schools and what can be the consequences of this for future social cohesion. During my research, data collection included a survey (with parents) and in-depth interviews (with parents and teachers) both about the entry point into public elementary schooling (ISCED 1) and about the entrance into the early selective tracks of grammar schools, which is possible after the 4th or the 6th grades of elementary schools. The secondary analysis of the yearly National Assessment of Basic Competencies also contributes to the results.

According to my research findings, choosers from advantageous social backgrounds seek to pick schools explicitly according to the presumed social background of the pupils who attend them. Thus, social segregation is much more than a mere side effect produced by the school choice process.

BÉRES ZSUZSA PhD-hallgató
Debreceni Egyetem
zsuzsa.beres92@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály

A debreceniség és a debreceni kulturális elit kapcsolata

A debreceni kulturális elitet vizsgálva megkerülhetetlen annak a társadalmi és kulturális jelenségnek az értelmezése, melyet debreceniség fogalomként ismerünk, s jelenik meg a köztudatban. A debreceniség mint fogalom értelmezésének társadalomtudományos vetülete a mai napig hiányos. A kifejezéssel elsősorban az irodalomtudomány foglalkozik. Az irodalomtudomány felől közelítve az úgynevezett Árkádia-pör óta beszélhetünk a debreceniség mint fogalom megjelenéséről. Az Árkádia-pör során a debreceniség pontos tartalommal töltődik fel, minden újjáítási szándék gátjává válik, a kálvinistaság pedig egyenlő lesz a debreceniséggel. Kazinczy az alábbi fogalmakkal hozza párhuzamba Debrecen városát: önteltség, türelmetlenség, maradiság, tudálékosság, puritán makacsság, provincializmus. De érdekes a vidékiesség és a városiasság keveredése is a cívisvárosban. A debreceni kulturális életben egyszerre van jelen a paraszti (falusi) és városi jellegű kultúra egyaránt. A cívis zártság mellett talán éppen ez a falusias városi jelleg az, ami elősegíti a kulturális élet mozgalmasságát a városban. Debrecen kulturális életében kiemelt jelentősége van az alulról szerveződő kulturális csoportoknak és szervezeteknek. Ennek egyik oka, hogy a város és az itteni programok számos fiatal tudnak megszólítani, hiszen többek között az egyetemi élet miatt jelentős mennyiségű kultúra iránt fogékony és érdeklődő fiatal van jelen. Debrecen sajátos kulturális képének kialakításában ezek a szerveződések fontos szerepet töltenek be, hiszen a kulturális elittagokkal együttműködve számos kulturális program megvalósításában vesznek részt, illetve a legkiemelkedőbb felkarolt fiatalok az elit utánpótlását is jelenthetik Debrecenben. Fontos tehát, hogy a debreceni kulturális elit nyomon kövesse a feltörekvő fiatalok munkáját, támogatva őket abban, hogy a debreceni kulturális életet színesítsék, illetve az elit munkásságába bekapcsolódhassanak.

The identity of Debrecen and the cultural elite in Debrecen

Considering the cultural elite of Debrecen, it is inevitable to interpret the social and cultural phenomenon, which is known as the identity of Debrecen and appears in the public consciousness. The concept of the identity of Debrecen is still incomplete in the social sciences, only literary science research has broached this concept. It is interesting to mix the rural and urban style in the town, in Debrecen, equally in the cultural life. This rural-urban style promotes the movement of cultural life in the city, because there are many non-formal cultural organizations. The town and the programmes are able to connect young people. Many students at the University of Debrecen are interested in culture and in the cultural programmes. The said organizations take part with the cultural elite in the organization of cultural programmes.

BOCSI VERONIKA PhD
Debreceni Egyetem
bocsiveron@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály

Hallgatók értelmiségképe. Egy kvantitatív kutatás tanulságai

Az előadás célja, hogy egy országos minta segítségével feltárja, hogy milyen értelmiségkonceptiókkal rendelkeznek a felsőoktatásban tanuló nappali tagozatos diákok. Az ezredforduló utáni nemzetközi szakirodalom számos elméleti támpontot ad az egyetem és az értelmiségi szerepek kapcsolatának kutatásához (például: Fuller 2009, Hudson 2005, Jacoby 2000). A kapott adatok értelmezéséhez azonban azokat a felsőoktatásban lejárló változásokat is fel kell használnunk, amelyek a diákok értelmiségi szerepkészletét formálhatják (tömegessé válás és következményei, utilitarista elvárások erősödése stb.). Hogy az értelmiségi szerepek összetevőit felmérjük, egy 18 itemből álló kérdéssort készítettünk, amely a szakirodalomban fellelhető elemeket ötvözi (szakember szerep, lokális szerepvállalás, közéleti részvétel stb.). A kérdéssort egy 2017-es országos hallgatói kutatás során (N=1502) teszteltük. A diákok az egyes kijelentéseket négyfokozatú skálán értékelték. Az elemzésünk során átlagokat, ANOVA-tesztet és faktoranalízist használtunk fel.

Az eredmények arra utalnak, hogy a hallgatók értelmiségre vonatkozó elképzeléseiben a szakember szerep és a „klasszikus” értelmiségi felfogás dominál, míg a közéleti és a kritikus funkciók gyengék. Az értelmiségi szerepeket a lokális közösségekre vonatkoztatják a diákok, a makrotársadalmi elemek háttérbe szorulnak. A tudományterületek eltérő értelmiségkonceptiói is megragadhatók a kutatás segítségével. A faktoranalízis segítségével a következő faktorok szociodemográfiai háttérét térképeztük fel: kritikai-közéleti, lokális-nemzeti, klasszikus, makrotársadalmi és tudásorientált.

A konferencia előadás a Bolyai János Kutatási ösztöndíj támogatásával készült.

Students' conceptions about intellectual roles. Edification of a quantitative analysis

The special literature after the Millennium gives us several guidelines if we intend to examine the relationship between university and intellectual roles. Moreover, we need to survey the changes in the system of higher education because these can shape the students' intellectual roles as well.

The empirical data come from a nationwide quantitative research in Hungary. The applied techniques were the following: means, ANOVA test and factor analysis. It is clear-cut that this is a mixed pattern in which the expertise and the classic intellectual elements are dominant. The items of the criticism, the elements of the public intellectual life and the macro level effects are secondary factors from this view. With the help of the items, five factors were created (criticism and public life, local and national, classical elitist, macro level oriented and knowledge oriented).

This presentation was supported by Bolyai János Research Scholarship of the Hungarian Academy of Sciences.

BOCSKOR ÁKOS doktorjelölt
Budapesti Corvinus Egyetem
akos.bocskor@gmail.com

Pitching forum

Kevert módszerek az oktatáskutatásban: népszerűség és baráti kapcsolatok vegyes etnikumú általános iskolai osztályokban

A legtöbb diák számára az olyan társas kapcsolatok mint a barátságok vagy az ellenszenv az iskolai élet legfontosabb aspektusai közé tartoznak melyek a tanulók iskolai jólétére, önbecsülésére, mentális egészségére, iskolai teljesítményére és számos kapcsolódó további tényezőre is jelentős hatással vannak. A magas státuszú vagy népszerű diákok mindemellett mind a pozitív mind a negatív viselkedésminták kortárscsoporton belüli terjedését is alapvetően befolyásolják. Jelen tanulmány a baráti kapcsolatok és az észlelt (reputáció alapú) népszerűség mögött meghúzódó dinamikákat vizsgálja vegyes etnikumú (roma, nem-roma) általános iskolai osztályokban. A kutatás az emergens kevert módszertan modelljét alkalmazta, melynek során egy longitudinális survey kutatás egyik hullámát (53 osztály, 1054 diák) egészítette ki fókuszcsoportos vizsgálattal (10 osztály, 141 diák). A kvantitatív adatokat többszintű regresszió- és kapcsolatháló-elemzéssel vizsgáltuk, míg az interjúkat kvalitatív tematikus elemzéssel. A kvalitatív adatok egyrészt kiegészítették másrészt pedig pontosították a kvantitatív eredményeket, miközben a baráti kapcsolatok és a népszerűség dinamikájának a jobb megértéséhez is hozzájárultak a vizsgált osztályokban. Például feltárták a fizikai erő jelentőségét (mely nem szerepelt a kérdőív kérdései között), miközben tisztázták olyan tényezőknek a jelentőségét mint például a dohányzás, amely egyrészt egy rendkívül érzékeny, másrészt egy ellentmondásos téma volt a vizsgált csoportokban. Kulcsszavak: oktatáskutatás, fókuszcsoport, baráti kapcsolatok, többszintű elemzés, népszerűség

Mixed methods in educational research: popularity and friendship formation in mixed ethnicity primary schools in Hungary

For many students peer group affiliations, such as friendships or antipathies, are the most salient aspects of school life with serious developmental implications on a variety of factors involving well-being, self-esteem, mental health and school performance. The present study focuses on the dynamics behind friendship formation and (perceived) popularity in mixed ethnicity (Roma, non-Roma) primary school classes in Hungary. The research took an emergent mixed methods design: it complemented one wave of a longitudinal survey data collection (N of classes = 53; N of students = 1054) with focus group interviews (N of classes = 10; N of students = 141). Multilevel regression and network analysis methods were applied to the quantitative data and qualitative thematic analysis to the interviews. The qualitative analysis both complemented and refined quantitative results while, simultaneously, clarified some of the dynamics behind friendship formation and popularity in the observed classes.

BODÓ JULIANNA PHD

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem

bodojulianna@yahoo.com

Szekció: Szülői értékek és stratégiák a gyerekek technológiahasználatával kapcsolatban

Internethasználat családi körben. Szülői magatartásmodellek és stílusok

A gyermekek otthoni internethasználata viszonylag új vizsgálódási területnek számít a médiahasználati kutatások körében. Nemzetközi kutatások megfigyelései szerint a gyerekek internethasználata nagyrészt az otthonhoz kötődik, a szülők tehát kiemelt szerepet játszanak a gyerekek internethasználati szokásainak, attitűdjeinek kialakulási folyamatában, ugyanakkor a szülők – nem is mindig tudatosított – feladata gyermekeik net-nevelése is. A kutatók különös jelentőséget tulajdonítanak a gyermekek internethasználatát befolyásoló, azokat alakító szülői magatartásmodelleknek és magatartástípusoknak (internet parenting styles). Ezek a magatartásmodellek ráadásul jól körülírható szociokulturális tényezők függvényében alakulnak ki, a téma tehát igen komplex kutatási feladatnak tekinthető. „A média hatása a gyermekekre és fiatalokra” című, 2011 óta a Sapientia Egyetem Csíkszerdai Karán folytatott kutatási projektünk keretén belül került sor a fenti téma vizsgálatára. Előadásomban azokat a kutatási tapasztalatokat mutatom be, amelyek a vizsgált térségben a gyerekek otthoni internethasználati szokásaival összefüggő szülői magatartásmodellek alakulását, működését igyekeznek megvilágítani.

A szülői stílusok két összetevő – az ellenőrzés és az együttműködés – mentén rajzolódnak ki. A szülői magatartástípusok három viszonyulási kategóriában érhetők tetten. Ezek a következők: a szabályozáshoz való viszonyulás, a szabályozással kapcsolatos érvelések és a konkrét szabályozási gyakorlatok. A gyermekek otthoni internethasználata kihívást jelent a térségben működő családmódel számára, ez megmutatkozik a szülői viszonyulás zavaraiiban is (eltérő internethasználati kompetenciák, digitális szakadék, digitális bevándorló szülők, digitális bennszülött gyermekek).

Internet usage in a Family Context. Parenting styles and attitudes

The presentation deals with children's Internet usage at home, which is a relatively new theme in media use research. In my presentation, I rely on the research experience that has been gained in our research project entitled 'The impact of media on children and young people' in Seklerland since 2012. The paper seeks to explain the parenting styles related to children's internet usage habits at home. Parenting styles feature two components: control and warmth. Parenting styles are found in three attitude categories, which are the following: attitude towards control, argumentation of control, and control in practice. Children's Internet usage at home is a challenge for the local family model, and this is also reflected in the difficulties parents have to face (different Internet usage competences, digital divide, digital immigrant parents, digitally native children).

BORBÍRÓ ANDREA PhD

ELTE Állam- és Jogtudományi Kar

borbiro@ajk.elte.hu

Pitching forum

A bűnelkövetés következményeinek észlelése kis súlyú bűncselekmények elkövetői körében – a bűnelkövetés és a büntetés narratívái

Az előadás alapjául szolgáló kutatás az interpretatív kriminológia megközelítésmódjával vizsgálta a bűnelkövetés lehetséges következményeitől való félelem visszatartó hatásának bizonyos kérdéseit. Kiindulópontom szerint a bűncselekmény lehetséges formális és informális szankciónak súlya és kockázata egyéni élethelyzetekben, szubjektív értelmezések és értékviszonyulások keretében kap konkrét, az egyén számára mérvadó értelmet. A kutatás alapkérdése tehát arra vonatkozott, hogy egyének hogyan élik meg és vonatkoztatják saját helyzetükre a bűncselekménnyel járó várható szankciókat, célja pedig annak a szubjektív kontextusnak a vizsgálata volt, amelyekben a szankciókhoz való viszonyulás alakul. A kutatás során vegyes módszertannal, narratív interjúk és kérdőívek segítségével vizsgáltam a szankciókhoz való szubjektív viszonyulást. A kutatás célcsoportjába kisebb súlyú bűncselekményt megvalósító felnőttek tartoztak. Az eredmények alátámasztják azt a hipotézist, miszerint a bűncselekmény formális és informális következményeivel kapcsolatos attitűdök és várakozások erősen kontextusfüggők. A szankciókra vonatkozó narratívák szorosan összekapcsolódnak a bűnelkövetés igazolására, motivációra, megengedhetőségére vonatkozó szubjektív reflexiókkal, de markáns mintázatok bontakoznak ki többek között a társadalmi kötődések, a címkéződés és környezeti rosszallás, a joggal szembeni tudatos ellenszegülés igazolási technikái, vagy a szociális tanulás vonatkozásában is. A kutatás megerősítette továbbá azt, hogy az informális következmények meghatározóbb szerepet játszhatnak a jogsértéshez való szubjektív viszonyulásokban, mint a bűncselekmény formális, büntetőjogi következményei. Az előadás röviden kitér a kutatás büntetéselméleti és kriminálpolitikai implikációjára is.

Perception of consequences of crime among petty offenders – narratives of crime and punishment

Based on an interpretative criminological approach, the research focused on individual perceptions and interpretations of crime and its consequences. Interviews with offenders of less serious criminal offences, backed with questionnaire data collected within the same target group, revealed subjective meanings of formal and informal sanctions, personal accounts of costs and benefits, and individual expectations about punishment and future offences. Results support the contextual nature of subjective interpretations and expectations concerning the consequences of law breaking. The research revealed strong links between the narratives on crime involvement and attitudes toward expected sanctions; as well as the role of social bonds, neutralization techniques and resistance to the ability to deter. Implications for punishment theory and crime policy will also be discussed.

BOROS JULIANNA PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem
boros.julianna@gmail.com

LAKATOS TÍMEA PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem

Oktatásszociológiai Szakosztály

„Együtt élés” - közösségi tanulás és kulturális tanulás formái Tésenfán

Magyarországon az 1990-es években egyértelművé vált, hogy az iskolai végzettség, a gazdasági, a kapcsolati és a társadalmi tőkével rendelkezés vagy annak hiánya előnyökhöz és hátrányokhoz vezethet az egyén életében. Az iskola szerepe még inkább felértékelődött. (Kertesi, 2000) Az esettanulmány célja, hogy - a Tanuló Régiók koncepció elméletére támaszkodva - olyan innovációra mutasson rá, melynek keretében a helyi közösségi, kulturális és gazdasági erőforrások aktivizálására kerül sor, s a helyi társadalom tagjai aktív részesei, alakítói e folyamatnak. Kutatásunk során kvantitatív és kvalitatív módszerekkel dolgoztunk – térségi szinten – elsősorban a KSH adatait, a LEARN kutatás adatbázisát és járási szintű térségi dokumentumokat használtuk fel elemzésünkhöz. Másrészt élettörténeti interjúkat (3 db) készítettünk a közösségfejlesztése és a közösségi tanulás szempontjai szerint a helyi aktív társadalmi szereplőkkel (polgármester, közösség-szervező, ökögazdálkodó), ezenkívül helyszíni tereplátogatást tettünk résztvevő megfigyelés módszerét alkalmazva egy helyi közösségi programon (Bőköz-fesztivál). Érdekes, hogy Dél-Dunántúli régióban elhelyezkedő, siklósi járás a gazdasági mutatók alapján hátrányos helyzetű térségnek számít, ezért is fontos ismerni azokat a kezdeményezéseket, melyek a szegénységre, a jövő képre új megoldásokat, lehetőségeket mutatnak. A kutatás helyszíne, Tésenfai települése, a siklósi járásban található. A 190 lakost számláló településen nem működik sem óvoda, sem iskola, Ormánsághoz tartozik. Ilyen értelemben, „gazdasági tanuló régióról” nem, azonban „kulturális művelődési” tanuló térségről (Kozma és mtsi., 2015:49-50) beszélhetünk. Előadásunkban bemutatásra kerülnek a Tésenfán működő kulturális, közösségi tanulási folyamatok és eredményeik, a közösség szemléletében bekövetkezett változások, melyek azt mutatják, hogy a korábbiakkal ellentétben, az egymás mellett élés formáját lassan felváltja az együtt élés-közösségi szemlélete.”

Living together – forms of community learning and cultural learning in Tésenfán

In Hungary in the 1990s it became clear that education, economic, social and social capital, or lack thereof, could lead to benefits and disadvantages in the life of an individual. The role of the school was even more appreciated. (Kertesi, 2000) The purpose of the case study, based on the concept of the Learning Regions concept theory, is to point to innovation in which local community, cultural and economic resources are activated, and members of local society are active participants in this process. During our research, we worked with quantitative and qualitative methods – at regional level – primarily on the data of the HCSO, the LEARN research database, and track-level regional documents for our analysis. On the other hand, life-history interviews (3) were made with local active social actors (mayor, community organizer, ecologist), and on-site field visits using a participatory observation method in a local community program (Bőköz-festival).

CSEPELI GYÖRGY DSc
ELTE Társadalomtudományi Kar
csepli.gyorgy@tatk.elte.hu

Plenáris előadás

Az értékek mint algoritmusok

Az érték jellemzően interdiszciplináris fogalom, mely egyaránt vonzó kutatási tárgy a szociológusok, közgazdászok, pszichológusok, kulturális antropológusok, s nem utolsósorban a filozófusok számára. Az előadásban az értéket az élet földi regényének legújabb, az ember jelenlétét tárgyaló fejezete kulcsfontosságú részeként mutatjuk be, mely sajátos működése révén összeköti az ember elődeivel, kortársaival, s azokkal, akik utána jönnek. Volt egy idő, amikor úgy tűnt, hogy az istenek elmenekültek, s velük az értékek is eltűntek. A globalizáció, a digitalizáció és a datafikáció világában azonban értékek visszatértek, mint algoritmusok.

Values as algorithms

Values can be seen as characteristically interdisciplinary concepts open for sociological, economic, psychological, cultural anthropological, and last but not least, philosophical studies. The talk will present values as constituents of key importance in the last chapter of the novel dealing with the birth and life of human beings on Earth. Values are bridges connecting individuals with their ancestors, contemporaries and those who will live in the future. There was a time when gods seemingly had gone away taking values with them. Values, however, have returned as algorithms in the age of globalisation, digitalisation and datafication.

CSERTI-SZAUER CSILLA PhD-hallgató
ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar
szauer.csilla@barczy.elte.hu

KATONA VANDA PhD
ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

Fogyatékoságtudományi Szakosztály

Útra fel! - Sajátos nevelési igénnyel a magyar pályaorientáció rendszerében

A sajátos nevelési igényű fiatalok élethosszig tartó tanulásának és munkaerőpiaci beilleszkedésének segítése, ehhez a megfelelő egész életutat támogató pályaorientációs módszertani tudás, szakember-hálózat és szolgáltatási repertoár fejlesztése az elmúlt tizenöt év stratégiai, illetve a következő évek innovációs, fejlesztési stratégiáinak kérdése mind az Európai Unió intézményei, mind pedig a tagállamok nemzeti szintű szakpolitikáinak alakításakor központi szerepet kap. Ugyanakkor a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet foglalkoztatási trendekről szóló 2014. évi jelentése szerint, a sajátos nevelési igényű fiatalok igen hátrányos helyzetben vannak a munkaerőpiacon a középfokú képzésből való átmenet, az álláskeresés és a hosszú távú karrierépítés tekintetében egyaránt (International Labour Organization, 2014). Jelen kutatás során az egész életutat támogató pályaorientációra fókuszálunk. A kutatás kvalitatív irányultságú, kérdésvezérelt, participatív vizsgálat, amelyben különböző kutatási elemek mentén térképezzük fel a sajátos nevelési igényű személyek pályaorientációjának hazai gyakorlatát, leginkább az érintett szereplők megélt tapasztalatainak tükrében. A kutatás fő kérdése, hogy milyen segítő és hátráltató tényezők jelennek meg a köznevelésben részt vevő sajátos nevelési igényű diákok pályaorientációs folyamatában a különféle alrendszerekben? A kutatás eredményei szervesen beépülnek az Útra fel! projekt keretében megvalósuló tananyagfejlesztésbe, amely az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar gyógypedagógus alapképzésének a részét fogja képezni. Ezáltal a gyógypedagógus hallgatók mélyebb betekintést nyerhetnek a pályaorientáció témájába. Előadásunkban a kutatás első, előkészítő szakaszáról számolunk be.

In Transition! – Students with special educational needs in the Hungarian lifelong guidance system

The ILO's Employment Trends Report states that young people with special educational needs are in a disadvantaged position in the labour market through transition from secondary education to job search and long-term career development (ILO, 2014). In this research we focus on lifelong guidance (LLG) structures available for students with special educational needs in Hungary. The research is a qualitatively orientated, question-driven, participatory study, which maps the domestic practice of lifelong guidance along the various research elements, mostly in the light of the experiences of the actors concerned. The main research question focuses on the promoting and hindering factors of LLG pathways in the various subsystems of education. The results of the research are integrated into the In Transition! Project which will strengthen the curriculum of the ELTE Barczy Gusztáv Faculty of Special Needs Education from LLG aspects. This way, students might gain a deeper insight into LLG measures.

CSIGÓ PÉTER PhD

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

csigo@mokk.bme.hu

Szekció: Értékek és törésvonalak: Az értékek ontológiai inflációja, és ami abból (nem) következik

Miért nem magyarázza a politikai polarizáció-kutatás eredményeit a törésvonal- elmélet? Javaslat egy alternatív elméleti modellre.

A politikai rendszer polarizációja az elmúlt évtizedek egyik leglátványosabb folyamata, mely körül intenzív tudományos viták folynak. A vitában két pozíció rajzolódik ki: az egyik a “szubsztantivista” álláspont, mely szerint a nyilvánosságban világosan észlelhető polarizáció leképez egy valós ideológiai, értékrendszer-beli polarizációt a választók között. Liberálisok és konzervatívok a saját értékvilágukba zárkóznak, és politikai pártjaik ezek nyelvén beszélnek (el egymás mellett). Az alternatív pozíció szerint viszont a politikai rendszer konfliktusai leszakadnak a polgárok valós ideológiai- és értékalkötelezettségeiről. A “két világ harca” ebből a megközelítésből pusztán illúzió: liberális és konzervatív választók nem élnek külön világokban, viszont egyre növekvő mértékben ezt gondolják egymásról, a politikai elitek sztereotipizáló, előítéletképző kommunikációjának következtében. Az előadásban bemutatom, hogy a két álláspont küzdelme az elmúlt évtized során ellentmondásos empirikus eredményekhez vezetett. A “szubsztantivista” álláspont mindenképp előnyt élvez abból a szempontból, hogy ismerős, széles körben elfogadott elméleti toposzokra tud építeni. Ilyen toposz a törésvonal-elmélet, mely természetes megfelelést feltételez a pártok pozíciói és a szavazótáborok értékalköteleződései között. Az alternatív megközelítés által kidolgozott elméleti fogalmak – affektív polarizáció, “sorting” – arra keresik a választ, hogy a politikai polarizáció folyamatában miért és hogyan válik uralkodóvá a sztereotipizálás, az előítéletképzés, a csoportidentifikáció, a másik párt szavazóinak megbélyegzése. Lehetséges, hogy ez a sztereotipizáló folyamat alakítja a szavazók felvállalt értékválasztásait is, melyek nem eleve adott belső értékvilágot kifejező aktusok, hanem inkább nyelvi-kognitív sémák, melyekkel a politikai elitek által indukált sztereotip csoportidentifikációk kifejezhetők.

Why is political polarization not a simple mark of value cleavage?

We seem to live in a new age of ideological war, when the antagonism of liberals and anti-liberals structures politics with such a brute force that is reminiscent of the decades of strong class polarization in European politics in the early 20th Century. However, the ideological polarization of political elites does not self-evidently mirror voters’ status-imprinted ideological values. In the USA context, Democratic and Republican voters do not hold sharply different views either on issues of cultural liberalism (e.g. abortion) or on issues of economic liberalism (e.g. free market) – however, they do cultivate stereotyped, derogatory views about each other. The polarization seems to be driven less by ‘embedded’ economic interests or cultural values than by much fuzzier forces of group affiliation, identification and (self-)stereotyping. A new force of twisted and stereotyped social affiliation seems to emerge, that scholarly research has only just started to unravel.

CSIZMADIA PÉTER PhD

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

csizmadia.peter@tk.mta.hu

VEROSZTA ZSUZSANNA PhD

KSH Népeségtudományi Kutatóintézet

Munkaszociológia és Társadalmi Egyenlőtlenségek Szakosztály I

Készségilleszkedés a magyar munkaerőpiacon

A tudásfelhasználás egyik, hogy a munkavállalók készségei hogyan illeszkednek a munkakörükben ellátott feladatokhoz („skill matching”/”készségilleszkedés”). A készségilleszkedés összetett fogalom, amely a munkaköri elvárások és a munkaerő ismeretei, illetve készségei közötti egyensúlytalanság számos típusát magában foglalja. A készségilleszkedés egyszerre utal az egyének által birtokolt tudásokra és készségekre, az oktatási rendszer kibocsátására és a munkaszervezetek tudásfelhasználási gyakorlataira. Előadásunkban arra teszünk kísérletet, hogy kvantitatív adatok alapján képet rajzoljunk a magyar munkavállalók készségilleszkedéséről, és az azt befolyásoló intézményi-kontextuális tényezőkkel való kapcsolatáról.

Skill matching on the Hungarian labour market

One of the most important indicators of employees' skills is how those match their work tasks ('skill matching'). 'Skill matching' is a very complex term, covering various types of imbalances between job requirements and employee skills. Skill matching refers simultaneously to the knowledge and skills possessed by the individuals, to the outputs of the education system and to the knowledge utilization practices of the organisation/enterprises. In our presentation we will try to draw a picture of the current skill matching situation among the Hungarian employees and to gain a better understanding of the institutional/contextual effects influencing the Hungarian skill matching practices.

CSIZMADY ADRIENNE PhD

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

csizmady.adrienne@tk.mta.hu

Tér–Település–Társadalom Szakosztály

Az integrált városfejlesztés elméleti gyökerei és a magyarországi várostervezési gyakorlat hagyományai

Az előadás elemzi az integrált városfejlesztési tervezés elméleti gyökereit, majd a korábbi években végzett kutatások és egy közelmúltban indult kutatási projekt (a Nemzeti Kutatási és Fejlesztési Hivatal által finanszírozott 124940. számú kutatás, A várostervezés szociológiája – várostervezés és társadalom) első eredményei alapján azt vizsgálja, hogy a magyarországi várostervezési hagyományok hogyan teszik az integrált városfejlesztési tervezési elvek megvalósulását erősen útfüggővé. Először összegzi az integrált városfejlesztési tervezéssel kapcsolatos releváns elméleti irodalmat. Majd elemzi a magyarországi várostervezés legfontosabb vonásait az elmúlt évtizedek változó politikai és gazdasági keretfeltételei között, ideértve a hatalom “változó arcait”, a folytonosan erős, de változó kulcs-szereplőktől való külső erőforrás-függőséget, a tervezési rendszer és kultúra közösségi részvételt korlátozó jellemzőit, és a tervezői szakma hagyományosan erős professzionális, techokrata szerepfelfogását. Ezután bemutatja hogy ezek a sajátosságok hogyan hatnak az integrált városfejlesztési tervezés gyakorlatára, rámutatva az erős útfüggőségre az integrált városfejlesztés elveinek megvalósulásában.

Theoretical roots of integrated urban development and Hungarian urban planning traditions

The presentation analyses the theoretical roots of integrated urban planning and, based on existing research and the first results of a recently launched research project (research funded by the National Research, Development and Innovation Office (NKFIH) grant number 124940 (The sociology of urban planning – urban planning and society)) it analyses how Hungarian urban planning traditions make the implementation of integrated urban planning principles strongly path-dependent. First it summarises relevant theoretical literature regarding integrated planning. Then it summarises key features of the Hungarian urban planning traditions in different political and economic contexts in the previous decades, including a changing ‘face of power’, the persistence of a strongly resource-driven logic with changing key actors, specific features of the planning system and culture limiting substantial public participation and a strong tradition of planners’ professional-technocrat role perception.

CSURGÓ BERNADETT PhD

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont
csurgo.bernadett@tk.mta.hu

KOVÁCS ÉVA DsC

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

Szekció: Átmentés? A civil kurázi és a kulturális ellenállás egykor és ma

A szocializmus kulturális ellenzékének öröksége: a művészet szerepe a helyi emlékezet és identitás alakulásában

Tanulmányunk a kulturális ellenzék közreműködését, a művészek és a műalkotások szerepét vizsgálja a múlt emlékezetének előállításában és alakításában. Arra a kérdésre keressük a választ, hogyan vált (ha egyáltalán) a szocializmus korának kulturális ellenzékiisége a helyi emlékezet és identitás részévé. A poszt szocialista országokban egyre hevesebb vita folyik a kulturális ellenzék örökségéről. A kulturális ellenzékiiséget általában egyének vagy közösségek önálló rendszerellenes tevékenységének szokták tekinteni. A kulturális ellenzék főként nonkonformista művészekből állt, akik ideológiai, politikai vagy esztétikai okokból nem fogadták el a fennálló hatalom diktálta szabályokat. A tőlük származó dokumentumok, tárgyak a demokratikus átmenet éveit során műalkotásokká, mára pedig akár a helyi vagy a nemzeti örökség részévé, jelképekké váltak.

Írásunk a műalkotásokra és a művészekre összpontosítva, két különböző esettanulmány alapján a történelem helyi megjelenítéseit, a helyi kulturális ellenzék mai felhasználásának módjait tekinti át. Az első esettanulmány Mezőtúrról, erről a kelet-magyarországi vidéki kisvárosról szól, és a 70-es és 80-as évek Magyarországon működő Nomád Nemzedék művészeti mozgalom egyik legfontosabb csoportosulásának a helyi közösség és identitás alakulásában játszott szerepét mutatja be. A rendszerváltás után alapvetően megváltozott a keramikások helyi kultúrában és társadalomban betöltött szerepe, a kerámiaművészet pedig egyre inkább helyi nevezetességgé vált. A másik esettanulmány a magyar-osztrák határon fekvő Rattelsdorf (magyarul: Rótfava) határmenti erdejével foglalkozik. A határsávban elnyúló erdő 1948 és 1989 között a magyar határőrség fennhatósága alatt állt. A fiatal katonák fáradtságos munkával évtizedeken át üzeneteket és rajzokat véstek a fákbá. Műveikből a másként gondolkodás, a kulturális ellenállás fontos öröksége válhatott volna, ha a területi és helyi hatóságok, valamint a helybéliek nem gondolták volna róluk, hogy értéktelenek.

The heritage of cultural opposition under the socialist era: role of art in local memory and identity building

This paper explores how the heritage of cultural opposition including artists and artefacts contribute to the production and shaping of the memory of the past and the ways cultural opposition during the socialist era in Hungary was integrated (or not) into local memory and identity. The heritage of cultural opposition has become an increasingly critical topic in post-socialist countries. Cultural opposition is conceptualized as an individual act carried out by individual actors or communities against the totalitarian system. Cultural opposition agents were primarily non-conformist artists who for ideological, political or aesthetic reasons did not accept the rules set by the authorities at the time. Documents and objects of the cultural opposition became artefacts during the transition to democracy and might become local or national heritage and symbols. The paper examines local representations of history and reuse of local cultural opposition through two differentiated case studies focusing on arts and artists. The first case study from Mezőtúr – a small rural town in the Eastern part of Hungary – presents the role of the one of the most important subgroups of the

Nomadic Generation art movement groups that worked in Hungary in the 1970s and 1980s in local community and identity. After the change of the political system the role of pottery artists changed dramatically in local culture and society while the pottery art as local symbol became more emphasised. The second case study present the case of the border forest in Rattersdorf (in Hungarian: Rótfalva) village on the Hungarian – Austrian border. The forest between Hungary and Austria was controlled by Hungarian border guards from 1948 to 1989. As a result of the lengthy and tiresome work, Hungarian young soldiers decorated the trees with messages and drawings. It might have been an important heritage of cultural dissent and resilience under socialism, however both regional and local authorities and also local people regarded this heritage as valueless.

Flexibilis foglalkoztatás: globális káosz vagy a fenntartható munkaerőpiac új modellje?

Az ezredfordulót követően a technikai modernizáció térhódításával és a rugalmas foglalkoztatási formák általánossá válásával jelentős mértékben átalakult a munkaerőpiac. A határozatlan idejű munkaviszonyra és a 8 órás bér munkára épülő foglalkoztatási modell változásának egyik meghatározó eleme a rugalmasságot (flexibility) és szociális biztonságot (security) egyszerre ígérő „flexicurity” stratégia volt. A stratégia legfontosabb ígérete a munkanélküliség visszaszorítása, több és jobb munkahely létrehozása, és a munkavállalók számára egy újfajta, a munkavégzést és nem a munkahelyet garantáló szociális biztonság létrehozása volt.

Az előadás célja, annak vizsgálata, hogy a rugalmas foglalkoztatási formák elterjedésével párhuzamosan hogyan érvényesül a flexicurity stratégia második pillére, mi történt az érintettek szociális biztonságával? A szociális biztonság kérdéskörének vizsgálatát a „negyedik gépkorszaknak” köszönhető digitális foglalkoztatási formák terjedése is időszerűvé teszi, hiszen ezek mentén tovább bővülnek a munkavállalók széles körét érintő rugalmas foglalkoztatási formák, s ezek a változások alapjaiban kérdőjelezzik meg a bér munkára alapozott elosztás paradigmáját is. Az előadás során azt vizsgáljuk, hogy mi történik a klasszikus bér munkából kiszoruló, az atipikus munkaformák sokféleségéből megélhetést remélő munkavállalókkal? Hogyan alakul át az őket érintő szociális védelmi rendszer és milyen okokra vezethető vissza az állam jóléti garanciáinak visszavonása? Mi az oka annak, hogy az atipikus szerződéssel rendelkező munkavállalók számos téren szenvednek jogfosztottságot az alacsonyabb jövedelemtől a korlátozott karrierlehetőségen át a képzés, továbbképzés elérhetetlenségéig? A válaszok mielőbbi megtalálása azért is szükségszerű, mert a szociális biztonság garanciájától megfosztottak körének szélesedése nem csupán növekvő társadalmi kockázatokkal jár, de a gazdasági növekedés akadályja is lehet.

Flexible employment: global chaos or sustainable a new labour market?

Since the turn of the millennium, the labour market has changed significantly with the expansion of technical modernization and the emergence of flexible forms of employment. One of the decisive elements of the change in the employment model is based on the flexicurity strategy. The most important promise of the strategy was to reduce unemployment, create more and better jobs, and create a new kind of social security guaranteeing work and non-employment for workers.

The aim of the lecture is to examine how the second pillar of the flexicurity strategy – social security – is implemented in parallel with the spread of flexible forms of employment. With the development of digitalisation, the expansion of flexible forms of employment involving a wide range of workers, and these process fundamentally changing the paradigm of the pay-based distribution system. During the lecture, we will investigate what are the reasons for the revocation of state welfare guarantees in the flexible world of work.

DÁVID BENJÁMIN BA

Szegedi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar
d.ben0269@gmail.com

Pitching forum

A Nagy Háború demográfiai hatásai a katonai veszteségek tükrében – Gyoma és Endrőd települések vonatkozásában

Az első világháború kutatása során, 100 év távlatából is találhatunk olyan feldolgozatlan részeket, amelyek még feltárássra várnak a kutatók számára. A felderítetlen részek egyikét képviselhetik az elesett katonák adataira vonatkozó kutatások. Ezen összeírásokat és a népszámlálási adatokat összevetve mélyebb ismereteket kaphatunk arról, hogy az elesett katonák hiánya miként és hogyan hatott az adott társadalom életének nemcsak jelenére, hanem a jövőjére egyaránt.

Az első világháború következményeit vizsgálva kiemelkedő helyen kell említenünk a demográfiai viszonyokra gyakorolt hatását. Az országos adatok mellett fontosnak tartom, azt, hogy ezek az adatok helyi szinten is részletesebben kerüljenek feltárássra. Ezen vizsgálatok alapján érdekes adatokhoz juthatunk. Ezért döntöttem úgy, hogy szülővárosom, Gyomaendrőd 20. századi történetét kezdem el részletesen vizsgálni. (Fontos megjegyezni, hogy a vizsgált időben Gyoma és Endrőd két különálló község volt, majd az 1982 évtől, az összevonást követően, találkozhatunk Gyomaendrőd településsel.)

A levéltári adatgyűjtésen túl szeretném ismertetni, hogy Gyoma és Endrőd településekről összesen mennyien adták életüket a harctereken az első világháború során. Ezen belül részletesebben bemutatom, hogy mely korosztályba és milyen rendfokozatban és beosztásban szolgáltak az elesett katonák a háború során. Ezt követően pedig ismertetni szeretném, hogy maga a háború alatt miként alakult a vizsgált települések születési, házassági és halálozási számai kiegészítve a népszaporulat adataival. Továbbá a háborúban hősi halált halt katonák elvesztése és hiánya miként jelenik meg a társadalomban és a miként változott meg a nemek aránya 1920-ra.

The demographic effects of the Great War in the light of military losses – Gyoma and Endrőd settlements

When researching the First World War we can find unprocessed issues. One of the undiscovered parts can be the research of the fallen soldiers' data. If we compare these censuses and census data, we can get deeper knowledge of how the death of the soldiers affected the life of the society then and how it affected it for the future. In addition to the national data it is important to examine them at a local level, too. Based on these studies interesting data have been found. Therefore, I have decided to examine the 20th century history of my home town, Gyomaendrőd in detail. I will clarify how many of the enlisted men from the settlements died, where, when and in which corps. I would like to explain how the birth, marriage and mortality of settlements developed during the war, complemented by the data of people's growth. Based on the exact war loss and official statistics it will be shown how it led to social, demographic and economic changes in the life of the village.

DÉS FANNI PhD hallgató
Budapesti Corvinus Egyetem
fannides@gmail.com

Feminizmus Szakosztály

„Tehát szexuálisan nem passzoltak” – Állami intézmények gyakorlatai, a nők elleni erőszak áldozatainak tapasztalatainak eltüntetésére

„A patriarchális társadalom olyan struktúrákból és gyakorlatokból épül fel, melyek mentén a férfiak dominálják, elnyomják és kizsákmányolják a nőket” (Walby, 1990). Magyarországon az általános jogok szintjén elvileg nemi egyenlőség van a nők és a férfiak között, a joggyakorlatban azonban nem valósul meg a jogegyenlőség. A nők elleni erőszakkal kapcsolatos büntetőeljárások során az áldozathibáztatás, a nők ellen elkövetett erőszak relativizálása, az egyenlőtlen jogalkalmazás, a feljelentések során az eltántorító mechanizmusok alkalmazása, mind a jogalkotás mind a joggyakorlat során, szinte teljesen természetes velejárói a magyar jogrendszernek (Spronz, 2011, 2016). Walby (2011) a gender rezsimnek négy különböző intézményi pillérét nevezi meg, melyeken keresztül az intézményrendszerek fenntartják a nők elnyomását, egymással folyamatos interakcióban működnek: gazdaság, államigazgatás, erőszak, civil társadalom. Előadásom során azokat különböző gyakorlatokat vizsgálom nők elleni erőszak áldozatainak tapasztalatain keresztül, ahogyan az állami intézmények, a társadalmi intézmények, legitimálják és támogatják a nők elleni erőszakot. Húsz nő, büntető és szabálysértési eljárások során szerzett tapasztalatain keresztül vizsgálom azt, hogy a magyar állam az intézményein keresztül, - bíróság, rendőrség, gyámhatóság -, hogyan keretezi a nők ellen elkövetett erőszakot „magánügyként”, hogyan relativizálja a megtörtént erőszakot, hogyan teszi láthatatlanná a nők elleni erőszak áldozatainak tapasztalatait és legitimálja a férfierőszakot. Az intézmények milyen gyakorlatok mentén keretezik individuális problémaként a nők elleni erőszakot ahelyett, hogy a társadalomban meglévő hatalmi rendszereket is figyelembe vennék a büntetőeljárások során és ezzel hogyan tartják fent a nők elnyomását.

‘Then you didn’t match sexually’ – Practices of state institutions to make the experiences of victims of violence against women invisible

According to general law there is equality between women and men in Hungary, nevertheless in practice, in law enforcement, equality is not implemented. Walby (2011) differentiates four institution domains, which constantly interact with each other and maintain gender regimes: the economy, the polity, violence and civil society. During my presentation I examine the different practices through which the state institutions and societal institutions legitimize and support violence against women. I examine through experiences of twenty women during criminal and misdemeanour proceedings what practises are commonly used by state institutions to treat violence against women as a private matter, to relativize the violence that happened to women. How violence against women is framed as an individualistic problem during the proceedings instead of taking account of the power relation structures in society and how these practices sustain the oppression of women.

DESSEWFFY TIBOR PhD

ELTE Társadalomtudományi Kar

tibor.dessewffy@gmail.com

Információs Társadalom Szakosztály

Hibridizáció, mint lehetőség és szükséglet

Digitális adatok térnyerése, az ezen adatokból felépíthető adatbázisok nagysága, mélysége, szerkezete és gyakran tematikája sokakban azt a képzetet keltette, hogy ezek az adatok önmagukban egy módszertani paradigmaváltáshoz vezetnek. Ennek lehetőségét en sem zárom ki, ám előadásomban amellett érvelek, hogy módszertani értelemben nem érdemes radikális megoldásokban gondolkodni, számtalan releváns szociológiai kérdés megválaszolásában a hagyományos és új módszerek hibridizációja tűnik a leginkább célravezetőnek.

Hybridization as an opportunity and a need

The rise of digital data and the size, depth, structure, and often the themes of the databases built from these data, have led us to the idea that these data alone bring along a methodological paradigm shift. I do not exclude this possibility, but in my lecture I argue that in the methodological sense it is not worth thinking about radical solutions. In answering a number of relevant sociological questions, the hybridization of traditional and new methods seems to be the most useful.

Párkapcsolatok (házasságok) stabilitása és információmenedzsment: Kritikai megjegyzések Gary Becker felfogásához

A Nobel-díjas közgazdász, Gary Becker családdal kapcsolatos nézeteinek (összegyűjtve: *A Treatise of the Family*, először 1981) legfontosabb tézise szerint a „házassági piacon” a „potenciális üzletfelek” haszonmaximalizálásra törekvő kalkulációi nyomán alakul ki a párkapcsolatnak (Beckernél: házasságnak) nevezett „egyensúlyi állapot”. E felfogás első pillantásra összeegyeztethetetlennek tűnik a hétköznapi tudással (legalábbis a modern nyugati társadalmakban, ahol, legalábbis a középosztály körében már másfél-két és fél évszázada dominál a „szerelmi házasság” ideológiája). Becker azonban számol a szerelemmel: felfogása szerint az ideáltipikus párkapcsolatban a felek szeretik egymást, tehát altruisztikusan viszonyulnak egymáshoz. Márpedig „az 'altruisztikus' azt jelenti, hogy H hasznát növeli W jól-léte...” (Becker 1993: 277) Problematisz gondolatmenet, mert időnként úgy tűnik, mintha az ún. szerelem a piaci egyensúly, tehát a párkapcsolat előfeltétele lenne, míg máskor éppen mintha a párkapcsolat lenne a szerelem előfeltétele.

Becker megközelítésének kritikus pontja azonban az információmenedzsment. Bármilyen életszerűtlennek tűnik más tudományok vagy a hétköznapi gondolkodás szemszögéből, Becker általában, mint a közgazdaságtudomány más képviselői is, azzal számol, hogy a (házassági) piac résztvevői azonnal, költségmentesen rendelkeznek minden szükséges és pontos információval (matching model). Becker azonban időnként, inkonzisztens módon, egy másik felfogást előfeltételez, amely szerint a (házassági) piac résztvevői nem rendelkeznek teljes és tökéletes információkkal (a potenciális házastársakról), a több és jobb információ keresése időt és befektetést igényel (search model). Fokozza az elméleti feszültséget, hogy Becker egy olyan információ-felfogást előfeltételez, amelyet a hat-hét évtizede kibontakozó tudáselméleti fordulat elavulttá tett (legalábbis a társadalmi jelenségek magyarázatakor).

Stability of the partnerships (marriages) and information management: Critical comments on Gary Becker's approach

The economist Gary Becker, awarded the Nobel Memorial Prize for his famous collection (*A Treatise of the Family*, first 1981) states that on the 'marriage market' the potential business partners try to maximize their own utility until there comes into being an 'equilibrium', that is, a partnership (marriage by Becker himself). At first glance, this approach seems to be incompatible with the everyday ideologies (at least in modern western societies, where in the last one and half to two and half centuries the ideology of 'love marriage' has become dominant, at least among the middle classes).

However, Becker calculates on the love: according to his approach in an ideal-typical relationship the partners love each other, that is, they have altruistic attitudes towards each other. "Altruistic" means that h's utility function depends positively on the well-being of w...' (Becker 1993: 277).

It is a problematic train of thought because it seems to be sometimes as if the so-called love would be

ELŐD ZOLTÁN MA

MTA-ELTE-Peripato Összehasonlító Társadalmi Dinamika Kutatócsoport
elod.zoltan2001@gmail.com

JELENYI GÁBOR PhD

Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Kar Peripato Kutatóközpont

Szekció: Kognitív hálózatok

A társadalmi környezet megismerésének univerzális műveleti ciklusai és a megismerő rendszerek hálózati struktúrájára és hatásdinamikájára

Az egyének, csoportok, szervezetek és társadalmak egyaránt empirikus tapasztalatokra támaszkodnak társadalmi környezetük megismerésében, értelmezésében. A kognitív reprezentációknak, melyeket az egyes ágensek a környezetükről és önmagukról létrehoznak, ezek az empirikus tapasztalatok képezik az alapját. A reprezentációk egyre nagyobb számúvá és egyre összetettebbé válnak azáltal, hogy egyre több kötés jelenik meg közöttük, reprezentációs fogalmi hálózatba rendeződve. A társadalmi kommunikációk és cselekvések, amelyeken keresztül a társadalom alrendszerei kapcsolódnak, ezeken a kognitív reprezentációkon alapulnak. A társadalmi jelleggörvöktől érkeznek azok a jelek, melyek műveleteken keresztül értelmeződnek. A társadalmi környezet jeleiből képződő információk e műveleteken keresztül alakulnak ki. A társadalmat értelemrendszerek komplex hálózataként tekintjük, a rendszerek közötti kapcsolódásokat a jelek hordozzák. E jelekből alakul ki a társadalmi környezet megismerésének két univerzális műveleti ciklusa és ezek önreferenciális dinamikája.

Universal operational cycles of cognition of social environment, network structure and dynamics of social cognitive systems

It is typical of both individuals and social organizations that they rely on empirical experiences in knowing and understanding their social environment. These experiences form the basis of cognitive representations they create about their environment and themselves. These representations are based on the communications and actions through which subsystems of society are connected.

The study examines the problem of how knowledge, information and representations are emerging in the process of empirical cognition of the society and what are the generally similar moments of these.

Signals come from the sources of social signals and are interpreted through operations. Two universal operational cycles and their self-referential dynamics of learning the social environment are formed from these signals.

Szekció: Szeparációs törekvések az oktatásban – állam, egyházak, szülők és oktatási szereplők

Az állam által ösztönzött, egyház-asszisztált szegregáció mechanizmusa

Az előadás egy új, állami intézkedések által ösztönzött, egyházi felekezetek együttműködése által formalizált szelekciós-szegregációs mechanizmus elemzésének eredményeit ismerteti. Bemutatja ennek dinamikáját: milyen állami beavatkozások hogyan teremtenek meg olyan rendszerkörülményeket, melyek keretein belül az egyházak élnek a szabályozásban biztosított lehetőségeikkel, és ezek összhatása milyen hatást gyakorol a szülők iskolaválasztási döntéseire. Az országos kompetenciamérés adatainak segítségével kimutatja, hogy bizonyos felekezetek tudatos iskolapolitikája felelős a szelekció növekedéséért és a szegregáció cáfolhatatlan erősödéséért.

ERŐSS GÁBOR PhD

MTA Társadalomkutató Központ

egabor1973@gmail.com

Pitching Fórum

„Nincsen felvételi... szerintem”. Kategorizálás és annak tagadása egy egyházi fenntartású iskolában

Az intézmények többsége a megkülönböztetés, kategorizálás, bevonás és kizárás irányítását, a kategóriába sorolás legitim (társ)monopóliumának megszerzését, illetve megőrzését célozza; s a társadalmi konfliktusok zöme is olyan küzdelem, melynek tétje a be- és átsorolások joga, illetve az ezzel szembeni ellenállás. A magyar iskolarendszer még ezzel együtt is különösen kategorizálás-centrikus, köszönhetően a szabad iskolaválasztás és szabad tanulóválogatás „jogának” (Berényi-Berkovits-Erőss: 2008), az oktatási rendszer medikalizálásának (Erőss-Kende, szerk., 2008) és a krónikus gyerekhiánynak (Bajomi et alii: 2005).

Az egyházi fenntartás egy olyan lehetőségteret nyit meg az iskolák számára, amely a mélyen meg- és átélte keresztény befogadás-diskurzustól a tanulóhiány kezelésének különböző technikáin át a körzet-nélküliség biztosította szabad tanulóválogatásig terjed. Inklúzió (integráció) és szelekció (szegregáció) egyszerre vannak jelen.

Esettanulmányomban egy olyan vidéki, nagyvárosi iskolát mutatok be, amely a roma/ nem-roma kategorizálást egyszerre tagadja és alkalmazza, miközben az alkalmazás során az esetlegesség (Erőss: 2008) gyakorlatát tapasztaljuk. A roma/ nem-roma dichotómia kettős átalakuláson megy át: első lépésben a tanítható/ nehezen-tanítható ellentétte transzformálódik, majd magának a kategóriába sorolásnak az aktusát is elleplező nyelvtagozatos osztályba jelentkezett/ nem nyelvtagozatos osztályba jelentkezett szabad osztályválasztás elvnek adja át a helyét a pedagógiai diskurzusban, amit a szülők is interiorizálnak, a kivételek pedig legitimálnak. Ugyanakkor az etnikai származáson alapuló besorolást árnyalják vagy akár keresztetik is más különbségdimenziók: helyi/ bejáró, fiú/ lány, munkás/ középosztálybeli; s mindeközben meghatározóvá válik a kohorsz-hatás.

‘There is no segregation... I suppose’ Categorisation and its denial in a faith school

The Hungarian School System is extremely categorisation-centred, thanks to the right to free school choice and to free student choice, the medicalisation of the school system and the chronic scarcity of students.

Being a church-run school provides a range of opportunities, from the deeply internalised Christian inclusion narrative, to various techniques of student scarcity management to the right to select students without any legal boundaries. Inclusion (integration) and selection (segregation) coexist.

I will present a school in a large Hungarian city that uses and denies ethnic (Roma/ non Roma) categorisation at the same time, while the praxis of selection is contingent. The Roma/ non Roma dichotomy undergoes a double transformation and selection based on ethnicity is challenged by other dimensions (student from the town/ from a village, boy/ girl, working class family/ middle class family, etc.), while the cohort-effect (due to demographic changes) becomes decisive.

Tudományos és oktatási eredmények értékrendbeli integrálása

Az ókori tudományos élet korszakos állomása volt a Muszeion felállítása és működtetése, és amelynek szellemi öröksége napjainkat befolyásolja. A kutatóhely igényével létesített központ forrásanyag-gazdagsága, tudásteljessége és színvonala örökre követendő mintává lett a tudománypolitikában. A felvilágosodással az európai ember úgy határozott, hogy a világ megismerhető az általa szerzett objektív, mérhető, tapasztalati úton is, ezért különösen megnőtt a rendszerezett, módszeres ismeretátadás jelentősége.

A felsőoktatási intézmények az oktatás, a kutatás, az alkotótevékenység műhelyei. A kulturális áthagyományozás legmagasabban szervezett színtere a tudományos élet, s azon belül a felsőoktatás. Felsőoktatási intézményt mindig csakis tudományos gyűjteményi háttérrel, annak birtokában lehetett és lehet létesíteni – bizonyítva azt, hogy az ott folyó oktató munka megalapozott, s ott oktatást nyerő diákok is hasonló szintű szakirodalmi teljesítményre lehetnek képesek. A tudományos és a felsőoktatásbeli gyűjtemények túlnyomórészt állami fenntartásúak. Ezen (tudományos) létesítményekben folyó napi és tudományos munkára a közgyűjteményi előírások mellett a felsőoktatási elvárások is érvényesek. A központi irányelvek mellett, azonban a felsőoktatási intézmények saját könyvtáraikat inkább adminisztrációs, digitalizációs szükségleteket kielégítő szervezeti egységként kezelik, s nem annyira tekintenek azokra mint az oktató munkával egyenrangú tudományos feladatokat is ellátó – létüket megalapozó, igazoló gyűjteményekre.

Az előadás egyrészt erre az ellentmondásra kívánja felhívni a figyelmet, másrészt egy optimális megoldást is felvázol. A javaslat a könyvtár- és információtudománynak mint alkalmazott tudománynak az egyik előrelépési lehetőségét a képviselt, illetve az általa gondozott tudományágbeli kiteljesedését jelenthetné, és hozzájárulhatna a kreativitást erősítő felsőoktatás megújulásához.

The integration of scientific and educational achievements into values

In ancient times, the epoch-making station of scientific life was the establishment and operation of a Museum, whose intangible cultural heritage influences our days. The centre was founded for research and its richness of source material, completeness of knowledge and quality have become an exemplary pattern in science politics forever. Higher education institutions are the workshops of educational, research and creative activity. The arena with the highest level of organization for knowledge transmission is scientific life, and within that, higher education. In addition to central policies, higher education institutions treat their own libraries as an organizational unit satisfying the needs of administration and digitization. And they do not look so much like the collections founding and confirming their existence which are equivalent to the teaching and scientific work.

The presentation draws attention to this contradiction and outlines an optimal solution.

FÁBRI GYÖRGY PhD

ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar
gyorgy.fabri@ppk.elte.hu

Munkaszociológia és Társadalmi Egyenlőtlenségek Szakosztály I

A PhD értéke a munkaerőpiacon – a doktoráltak véleménye szerint

A magyar doktori képzés a végzettek véleményének összegzése alapján igazi sikertörténet: a doktoráltak szakmailag és anyagilag is összességükben elégedettek a szakmai életpályájukkal és a doktori képzésükkel. A tanulmányaikat és az egyetemen töltött időt hasznosulni látják, a doktoranduszévek alatt kialakult kapcsolatok segítik karrierjüket. A PhD képzést végzettek magas szintű szakmai tudással, ám hiányosabb (ön)menedzselési támogatással lépnek be a munka világába – ez az általános tanulsága annak a kutatási programnak, amit kutatócsoportunk 2001-2014 között a tudományos szférában Magyarországon egyedülálló követéses empirikus felméréssel végzett a doktori fokozatot szerzettek körében, kiegészítve szakértői, munkaadói mélyinterjúkkal. A nemzetközi vizsgálatokkal összhangban zajló kutatás kiindulópontja az a szemléleti újdonság volt, miszerint a PhD képzés és fokozat egyre inkább nem kizárólag egy tudományos pálya kezdete, hanem a legfelsőbb szintű felsőfokú képzés, ami a gazdaságban és társadalmi intézményekben is egyre nagyobb mértékben hasznosul. A magyar doktoráltak körében általános volt a vélemény, hogy magas színvonalú képzésben részesültek, s megérte megszerezniük a PhD-t. A doktori iskolák menedzselési szolgáltatásait kevésbé, oktatóik segítőkészségét, kapcsolatrendszerét azonban nagyon hasznosnak értékelték. A párkapcsolati-gyerekvállalási perspektívákat tekintve a doktori képzési időszakot nem tartják alkalmasnak ezekre a lépésekre. Miközben a doktori képzés időszakában erősödik a gazdasági-társadalmi szereplők közreműködése, a végzés után elsősorban a tudományos-felsőoktatási szférában érzékelt a doktoráltak iránt fogadókészséget. A gazdaság köreiből még nincs elegendő ismeret a PhD fokozat megszerzése során kialakult tudások és készségek hasznosságáról.

A kutatást az OTKA (116099) támogatta.

The value of PhD degree in the labour market – According to the doctorate holders

The PhD Training System in Hungary is a real success story on the basis of the opinions of holders of doctorates: they are satisfied with their professional careers and their doctoral degrees both professionally and financially. They perceive their studies and time at university to have been useful. However, they enter the marketplace with incomplete self-management skills, while they acknowledge the helpfulness and their relationships with their professors. The majority of PhD holders said that their doctoral training period was not considered suitable for the marriage and childbirth. It is primarily in the academic and higher education sphere that we can observe a readiness to hire doctorates. There is still insufficient knowledge about the usefulness of the knowledge and skills developed during the PhD degree in the business circles.

The research is receiving funding from the Hungarian National Research Fund (116099).

Szekció: A roma közösségek működését befolyásoló értékválasztások napjainkban

KI TANÍT? Roma pedagógusok vidéki oktatási terekben

Előadásomban tanári szerepeket, tapasztalatokat és gyakorlatokat, valamint ezeket alakító értékeket fogok bemutatni roma pedagógusokkal készült beszélgetések alapján. Kiindulópontom, hogy míg Magyarországon az alapfokú oktatásban egyre több roma tanuló vesz részt, a tanári gárda alig változik: túlnyomórészt homogén, többségi középosztálybeli pedagógusok alkotják. Bár Nyugat-Európában és a tengerentúlon szintén alacsony a kisebbségi pedagógusok aránya, komoly törekvések zajlanak mind a tanári kar diverzifikálására, mind pedig a különböző kisebbségi csoportok értékeinek, nézőpontjának, tapasztalatainak bevezetésére az oktatásba. Itthon ezzel szemben alig jelentek meg hasonló törekvések, és még a kevés szakmában dolgozó roma pedagógus tapasztalatait sem ismerjük. Ezt a hiányosságot szeretném pótolni tíz szakképzett roma pedagógus helyi viszonyrendszerekbe ágyazott pályaképének és pedagógiai munkájának bemutatásával. Az elemzés alapjául szolgáló interjúk és helyszíni megfigyelések fele egy aránylag jó módú Pest megyei településen vegyes tanulói gárdát oktató pedagógusokkal készült, míg másik fele Nógrád megye apró falvaiban szinte kizárólag roma diákokat tanító szakemberekkel. A tapasztalatok sokféleségének ellenére, hasonlóságokat is találunk abban, ahogyan a megszólalók szakmai értékeit, szerepeiket és céljaikat látják. Az elbeszéléseket átszövi a „példamutatás” vágya, mely beágyazódik a nevelés gyakorlatába, a tananyag átadásába, és a családokkal való kapcsolattartásba. Ezek egyben olyan területek, melyekben a tanárok elméleti és módszertani felkészültségük mellett építenek etnikai kötődésükre is. Van, amikor a szakmai és a közösség iránt érzett elköteleződés kiegészíti egymást, ám előfordul az is, hogy az eltérő elvárások miatt, egy-egy helyzet során konfliktusok keletkeznek. Az előadás szemlélteti, hogy a roma pedagógusok képesek személyes (negatív) tapasztalataikat és elköteleződéseiket „kudarcból” értékévé konvertálni az oktatási térben.

WHO TEACHES? Roma professionals in rural educational spaces

While there is an increasing number of Roma students in basic education in Hungary, the teacher force hardly changes. Most teachers are of majority middle class background. Meanwhile, we know little about the experiences of the few Roma in the profession. The paper shows, through the analysis of interviews, the career trajectories of ten Roma pedagogues, along with some aspects of their professional practice. The wish to lead by example is strong in all narratives, and it is embedded in the teachers' way of educating pupils, conveying curricula, and keeping contact with families. These are also the areas, where in addition to professional expertise, interviewees build upon their ethnic belonging. Sometimes the two compliment each other, while in other cases conflicts arise due to differing expectations. The analysis reveals that Roma pedagogues can actively shape educational practices.

FÉNYES HAJNALKA PhD
Debreceni Egyetem
fenyesh@gmail.com

MARKOS VALÉRIA PhD hallgató
Debreceni Egyetem

Nagyalföldi Szakosztály

A felsőoktatási hallgatók önkéntessége és a hallgatók családterveinek összefüggései

Előadásunkban a CSAK kutatás keretében vizsgáljuk, hogy a felsőoktatási hallgatók önkéntességének van-e hatása a házasság kontra egyéb párkapcsolati tervekre és a tervezett gyerekszámra. Hipotézisünk szerint mivel az önkéntesség egyfajta lemondással is jár, az önkéntesség elsősorban a tervezett gyerekszámra lehet hatással, hiszen az altruista attitűd ott is jellemző, míg a házasság kontra más párkapcsolati terveket nem befolyásolja. Regressziós eredményeink szerint a házasság tervezésére elsősorban a vallásosság, a falusi lakóhely, a jobb anyagi helyzet, az apa magasabb iskolázottsága és a hallgatótársakkal való kiterjedt kapcsolatok voltak pozitív hatással. A tervezett gyerekszámot számos más változó hatása mellett azonban növelte az, ha valaki egyetemi éve alatt önkénteskedett. Mind ezek miatt fontosnak tarjuk a felsőoktatási hallgatók önkéntes munkájának támogatását, és az állampolgári tudatosság mellett a szolidaritás és altruista attitűdök fejlesztését a hallgatók körében, hiszen ez hatással lehet a családterveikre is.

Higher education students' volunteering and their family plans

In our presentation we examine in the framework of CSAK research, whether there is an effect of volunteering of higher education students on family planning, namely on planning marriage or children. Our hypothesis is that volunteering implies some kind of giving up, and having children also, so if somebody does volunteering then they might have more children in the future. Our results show that in our regression model volunteering has no effect on planning marriage (as opposed to other types of partnership), students planned marriage more if they were born in a village, if they were religious, if their family was in a better financial situation, if their father was more educated, and finally if the student had better relationships with other students. But volunteering did increase the number of planned children in our other regression model, beside the effects of other variables. So we think it is important to increase students' volunteering in higher education and due to volunteering the increasing solidarity and altruistic attitudes can increase the number of planned children as well.

FERENCZ ZOLTÁN PhD

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

ferencz.zoltan@tk.mta.hu

Holisztikus Ökológia Szakosztály

Az ökotudatos értékrend megerősödése az Európai országokban

Az elmúlt évtizedekben a természetben történt változások hatására az emberek értékrendjében is változások figyelhetők meg. Az ökológia válság néhány következménye, és ezek közül különösen az éghajlatváltozás miatt bekövetkező rendkívüli időjárási jelenségek, mára már olyan jelentős változásokhoz vezettek a természet rendjében, amelyek nemcsak a növények és az állatok, hanem az emberek életét és egészségét is veszélyeztetik. Ezek a változások, amelyek az elmúlt évtizedekben az európai országokban is egyre gyakrabban személyesen átélt eseményekké váltak, az értékrendszerben is változásokhoz vezettek. A klímaváltozás és a klímapolitikák (beleértve a k+f politikát is) társadalmi összefüggései az utóbbi időben egyre nagyobb figyelmet kaptak.

Fontos kérdés lehet, hogy a klímapolitikák és a hozzájuk kapcsolódó más szakpolitikák az új technológiai megoldások (elérhetőség, árák, hatékonyság) milyen hatással vannak/lesznek ezekre a folyamatokra? Megfelelő jellegű és mértékű válaszokat adnak-e? Eléri-e a veszélyeztetett célcsoportokat? Vannak-e olyan elemeik, amelyek akár nem szándékolt módon kifejezetten növelik a kitétséget, kockázatot?

Az előadás az európai értékrend-kutatások eredményei alapján azt mutatja be, hogy hogyan változott meg a környezettel kapcsolatos értékek szerepe az értékrendben, és hogy ez a változás, hogy kapcsolódik az egészség és az élet védelméhez. Az European Social Survey kutatás legutolsó 8. hullámában (2016-17) szerepelt a klímaváltozás, energia kérdésblokk. Ennek segítségével próbálunk válaszokat keresni a fenti kérdésekre magyar és nemzetközi viszonylatban.

Strengthening of eco-conscious attitudes in Europe

Because one of the rotating modules in the 8th Round of the ESS contains a lot of questions about climate change including attitudes, perceptions and policy preferences I want to use this dataset to gain a better understanding of the interaction of social and environmental effects of disparities between different social groups in access to ecology.

Over the years, the need to be more sustainable has significantly increased global focus towards ecology related analysis. Climate change is foreseen to be the greatest environmental threat and challenge of modern times.

The most recent behavioural methodologies suggest the consideration of not only the individual and personal characteristics of residents, but also the particular features of their social context. Based on the dataset of the 8th round of ESS I try to analyse the similarities and differences of the before mentioned structures in Hungarian society comparing them with other European results.

FÓNAI MIHÁLY PhD

Debreceni Egyetem Állam és Jogtudományi Kar

fonai.mihaly@law.unideb.hu

MÁRTON SÁNDOR PhD

Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar

TEPERICS KÁROLY PhD

Debreceni Egyetem Természettudományi és Technológiai Kar

Nagyalföldi Szakosztály

Jogi karok hallgatóinak térbeli mobilitása

Előadásunkban két elméleti irányzat szempontjait érvényesítjük. Az egyik az ún. „felsőoktatás-földrajz”, mely az oktatásföldrajz fogalmából indul ki, annak részeként értelmezi a felsőoktatás-földrajzot, mely az oktatáshoz való hozzáférés szociális környezetének, a politikai döntések befolyásának a hatásán túl a földrajzi struktúrákat is figyelembe veszi. Mindebből következően a felsőoktatás-földrajz területi aspektusból kutatja a felsőoktatási intézményrendszert és a felsőfokú végzettségűek területi eloszlását (Jancsó–Szalkai, 2017, Rechnitzer 2009, Teperics–Dorogi, 2014).

A másik irányzatot a felsőoktatás szociológiai kutatások jelentik. Képviselői a térbeli és társadalmi folyamatok összefüggéseit elemzik, hangsúlyozzák a térségi egyenlőtlenségek érvényesülését, ennek keretében a hazai felsőoktatás Budapest-központúságát emelik ki (Pusztai–Nagy, 2005, Horváth, 2010, Veroszta, 2012, Polónyi, 2012, Nyüsti–Ceglédi, 2013, Fónai, 2016).

Elemzésünkhöz a DPR adatfelvételek eredményeire, és az Oktatási Hivatal felvételi adatbázisára, a Debreceni Egyetem hallgatói nyilvántartására támaszkodunk. A nagy elemszámú adatbázisok és a saját kutatások lehetőséget adnak a térbeli folyamatok általánosabb értelmezésére is. A vizsgálat a magyar felsőoktatás egészére jellemző tendenciák, területi kapcsolatok, vonzások bemutatása mellett a jogi képzések sajátosságait próbálja megragadni. Elsődlegesen a DE ÁJK területi kapcsolatai kerülnek terítékre, de más vidéki képzőhelyekkel való összevetésre is törekszünk.

Spatial mobility of law students

The presentation takes into account the aspects of two theoretical trends. One is higher education geography. This trend – beyond the contexts of social and political effects of the decisions of access to education – takes into account the geographical structures. Higher education geographical research investigates the geographical aspects of the higher education institutions and the territorial distribution of graduates.

The other theoretical and research trend is the sociology of higher education. The representatives of this trend analyse the contexts of spatial and social processes and emphasize the impacts of regional inequalities. The main feature of Hungarian higher education is the determinative role of Budapest which prevails in the number of universities and number of students.

The database of Tracking Graduates' System and the student register of the University of Debrecen was used for analyses. The analysis focused on spatial mobility of law students

FÖLDVÁRI MÓNICA PhD

Központi Statisztikai Hivatal

foldvari.monika@gmail.com

ROSTA GERGELY PhD

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Vallásszociológiai Szakosztály

Vallási kategóriák jelentésváltozása generációk között

A vallási változás empirikus kutatása, különösen a kvantitatív megközelítésű vizsgálatok esetén, többnyire bizonyos vallási fogalmak, kategóriák és a vallási típusok előfordulási gyakoriságának időbeli változására, valamint ezen folyamatok magyarázatára koncentrál. Kevesebb figyelmet szokott kapni az a tény, hogy maguknak a megfigyelt fogalmaknak a jelentéstartalma is változhat idővel. Ennek a folyamatnak a nyomon követése hasonlóan fontos, hiszen ennek segítségével teljesebb képet alkothatunk a vallási változás természetéről. Példának okáért a vallásosság egyéni önbesoroláson alapuló vizsgálata során bevett „egyház tanítása szerint” és „maga módján” vallásos kategóriák szubjektív besorolási kritériumának változása legalább annyira érdekes kérdés, mint hogy a felnőtt lakosság hány százaléka helyezi magát egyik vagy másik csoportba. A két kérdés ugyanakkor nem független egymástól, hiszen a vallásosság társadalmilag elfogadott kritériumaira hatással lehet, hogy a többség azonosul-e egyháza tanításával, vagy ez kisebbségi pozíció.

A jelentésváltozás folyamatának tanulmányozására minden bizonnyal longitudinális kvalitatív vizsgálatok volnának a legalkalmasabbak. Jelen előadásunkban erre nem nyílik mód, de családok három generációjának képviselőivel készített félig strukturált mélyinterjúk révén betekintést nyerünk a különböző korosztályok értelmezéseinek hasonlóságaiba és különbségeibe. Az interjúalanyok kiválasztása során fontos szempont volt, hogy a vallási önbesorolás mely típusa fordul elő a családokban, és történt-e e tekintetben változás a generációk között.

Az előadás és az alapjául szolgáló interjúk a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított K_17 pályázati program által finanszírozott K 119679 nyilvántartási számú, „Vallási változás Magyarországon” című kutatási projekt támogatásával valósultak meg.

Changes in the meaning of religious categories between generations

The empirical research of religious change, especially in quantitative approaches, mostly focuses on the longitudinal changes of the frequency of certain religious concepts, categories and religious types within a given society as well as on the explanation of these processes. Less attention is given to the fact that the meaning of the observed concepts themselves may also vary over time. Tracking this process is equally important, as this will help us to have a more complete picture of the nature of religious change.

In our presentations, semi-structured in-depth interviews with representatives of three generations of selected families will give us an insight into the similarities and differences between the interpretations of different age groups.

The presentation has been realized as part of the research project ‘Religious Change in Hungary’ (Project Nr. K 119679), supported by the National Research, Development and Innovation Fund of Hungary, financed under the K_17 funding scheme.

GÁBRIEL DÓRA PhD-hallgató

KSH Népeségtudományi Kutatóintézet/Pécsi Tudományegyetem

gabriel@demografia.hu

Pitching Fórum

Magyar idősgondozók Ausztriában – családi stratégia és transznacionális gondozási kötelezettségek

A változó munkaerő-piaci feltételek, a társadalmi öregedés, az intenzív munkára való egyre nagyobb igény következtében a házi idősgondozók száma növekszik. Kutatásom a Magyarország és Ausztria közötti idősgondozói migráció néhány jellemzőjét igyekszik feltárni, különös tekintettel a külföldi munkát végző gondozók döntéshozatali mechanizmusára, nemi szerepek alakulására és családon belüli megegyezésekre, valamint a gondozói munkamigráció intézményrendszerére. A kutatás az etnográfiai terepmunka, valamint kombinált (narratív és félig-strukturált) interjútechnika módszertanára épül, terepe Baranya megye három járása, valamint az ausztriai Graz és környéke.

Az egyéni szintű racionális döntéshozatal elméletével ellentétben az interjúk azt mutatják, hogy a döntéshozatal közös családi megfontolás eredménye. Az idősgondozók férjeinek, partnereinek külföldi munkavállalása csak elméleti szinten merül fel, ami a rossz egészségi állapotuk, valamint egyéb okok miatt nem lehetséges. A túlnyomóan nők által végzett gondozói munkamigráció a rendszerváltást követő évek gazdasági folyamatainak hosszú távú következménye lehet, de a 2008-as gazdasági válságnak és sikertelen vállalkozásoknak is betudható. A kutatás eredményei a munkamigráció új gazdaságtanának elméletét erősítik meg, mely szerint a migráció olyan háztartási döntésként valósul meg, ahol a határlépéssel bizonyos költségeket hajlamos figyelmen kívül hagyni az érintett háztartás.

A válaszadók élettörténetei alapján kirajzolódik azon jellemző típus, amely szerint a külföldön dolgozó nők családjuk egyedüli fenntartóivá válnak, s a kenyérkereső és feleség/családanya szerep közt manőverezve alakul nemi identitásuk. Ezzel az otthon maradt férfiak identitása is változáson megy keresztül. Az ingázó nők otthoni háztartási feladatai nem szűnnek meg, a 0-24 órás műszakban történő pénzkeresés folyamatos konfliktusban áll gondozási kötelezettségeikkel.

Hungarian care workers in Austria – family strategy and transnational care obligations

Due to the changing labour market conditions, ageing, and the growing demand for intensive labour, the number of care workers is growing. In my research, I focus on the characteristics of care workers' migration between Hungary and Austria, especially on the decision-making mechanism, family arrangements, and institutions. The method of the research is based on ethnographic fieldwork and combined interviews, conducted in Baranya county and Graz, Austria.

The labour migration of Hungarian care workers can be explained by the long-term consequences of the transition, the economic recession of 2008 and cases of failed entrepreneurship. The results of the research confirm the theory of new economics of labour migration, according to which relocation is realized due to a household decision where household members suppress certain costs of migration. The domestic duties of foreign care worker women do not cease to exist after leaving their home, the 24-hour-long shifts and their working schedules are in conflict with the various care obligations in their households.

GALÁN ANITA PhD
Debreceni Egyetem
galan.anita@ped.unideb.hu

Nagyalföldi Szakosztály

Tabuhelyszínek a Z generációs fiatalok okostelefon-használatában

Az elmúlt években az okostelefonok terjedésével annak használata természetessé, az életünk szerves részévé vált. Míg a korábbi generációk tagjai felnőttként vagy fiatal felnőttként találkoztak először az információs és kommunikációs technológiai eszközökkel (továbbiakban: IKT-eszközök), illetve az internettel, addig a 90-es évek közepétől született Z generáció tagjai számára az online világ és a kibertér magától értetődőek, nem ismerik a számítógép, az internet, vagy a mobiltelefon nélküli világot. Ezek a fiatalok olyan technológián nőnek fel, amit már a szüleik is ismernek és alkalmaznak, azonban ők sokkal gyorsabban alakítják készséggé ezek használatát. Számukra a közösségi oldalakon való jelenlét és az érintőképernyők természetesek, valamint az internetezésre alkalmas okostelefon szinte bárki számára elérhető és egyfajta státusszimbólummá is vált. A közösségi oldalak használatával a magánélet fogalma is átalakult számukra, hiszen gyakran életük legszemélyesebb mozzanatait is posztolják. Vizsgálatunkban arra voltunk kíváncsiak, hogy hogyan használják a fiatalok az okostelefonjaikat, milyen gyakorisággal, és hol veszik őket elő. Ezen túl feltártuk, hogy melyek azok a tabuhelyszínek a Z generációs fiatalok esetében, ahol viszont nem használnák ezeket az eszközöket. Ezen túl azt is feltártuk, hogy ezen tabuhelyszínek hátterében milyen motivációk állnak. Kutatásunkat Debrecenben végeztük, 107 fő Z generációs fiatal bevonásával vettünk fel fókuszcsoporthoz interjúkat. A választott módszernek köszönhetően a fiatalok okostelefon használatának, illetve „nem használatának” mélyebb tartalmait tudtuk feltárni.

Taboo places for smartphone use among members of generation Z

In recent years, with the spread of smartphones, its use has become natural, an integral part of our lives. This statement is mainly about members of generation Z who grew up while using the technology. For them the presence on social networking sites and touch screens are natural. The smartphone that is available for the Internet is accessible to almost anyone and forms a kind of status symbol among them. With the use of social networking sites, the concept of private life has also changed since they often post the most personal segments of their lives. In our study, we get to know how young people use their smartphones, how often and where they use it. In addition, we discover the taboo places for the members of the generation Z where they would not use these tools. Moreover, we explore the motivations behind these taboo places. Our research was conducted in Debrecen and we made focus group interviews among members of generation Z. The sample size is 107.

GEAMBAŞU RÉKA PhD

Babeş–Bolyai Tudományegyetem

geambasureka@gmail.com

VITA EMESE PhD-hallgató

Babeş–Bolyai Tudományegyetem

Feminizmus Szakosztály

Doktoranduszok és fiatal kutatók karrierindulása. Két tudományterület tanulságai

Annak ellenére, hogy a magyarországi felső- és posztgraduális oktatásban résztvevők között az utóbbi időben kiegyenlítettebbé vált a nemek aránya, mind a kutatás-fejlesztésben tevékenykedők, mind pedig doktori fokozatot szereztek, valamint az MTA tagjai között is alulreprezentáltak a nők. Interjúk vizsgálatunk célja az egyéni karrierutak szintjén feltárni azt, hogy melyek a pályakezdő kutatói szakaszban azok a tényezők, amelyek segítik vagy nehezítik a kutatóvá válást. A vizsgálat 2017 őszén készült 21, társadalom- és természettudományos területen tevékenykedő fiatal kutatóval. A mintába egyenlő arányban kerültek férfiak és nők, és az adatfelvétel időpontjában védés előtt álltak vagy nem sokkal korábban szereztek fokozatot. A fiatal kutatói státusz mibenléte és kritériumai nehezen definiálhatók a szakirodalomban, de abban korábbi kutatók egyetértenek, hogy fontos mérföldköve és egyben a sikeres továbblépés feltétele a fokozat megszerzése (Bazeley 2003).

Előadásunk éppen ezért a védésre és annak körülményeire fókuszál, azoknak az intézményes és tágabb társadalmi feltételeknek a feltárására, amelyek nemileg is differenciáltan meghatározzák a kutatóvá válás sikerességét. Az elemzésben számba vesszük a nemi szűrők, a „fagyos légkör”- és a „szivárgó vezeték”-elméletek (Blickenstaff 2005) alkalmazhatóságát, és arra törekszünk, hogy leírjuk azokat a stratégiákat, amelyeket a férfi és női PhD-hallgatók és fiatal kutatók a strukturális korlátokra válaszként kialakítanak.

Career starts of female early career researchers. Lessons from two scientific fields

Although in the past years the share of men and women in Hungarian higher and graduate education have nearly equalled, women are being still under-represented in research and development, among PhD graduates and members of the Hungarian Academy of Sciences. We conducted a qualitative study in order to identify facilitating factors and barriers of a research career among early career researchers. The 21 semi-structured interviews were conducted in fall 2017 with representatives of a social and a natural science. The sample included just as many women as men, and we interviewed these researchers shortly before or after defence.

Based on literature we consider the defence a crucial turning point in becoming a researcher, thus we seek to identify those factors that help or hinder women researchers to succeed in their careers.

GERGELY ORSOLYA PhD

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem

gergelyorsolya@uni.sapientia.ro

Feminizmus Szakosztály

Mompreneurs. Székelyföldi vállalkozónők egy kvalitatív kutatás tükrében

A vállalkozónők egy sajátos csoportjának elemzését célozzuk meg: esettanulmányunk mompreneur-öket, azaz anyuvállalkozókat vizsgál, akik kisgyerekek születése előtt, illetve a gyermeknevelési szabadság ideje alatt, vagy annak végén indították vagy építették fel vállalkozásaikat. A 2017-2018-ban készült interjúk segítségével a vállalkozói motivációkra keresünk választ, valamint arra, hogy a tradicionális nemi szerepek mellett a modern társadalmi elvárások milyen módon befolyásolták ezt a vállalkozói döntést. Vállalkozónak tekintjük azt, akik egy vállalkozás hivatalos tulajdonosai és működtetői.

A vizsgált, hangsúlyosan rurális térségben, Székelyföldön (Kovászna, Hargita és Maros megye keleti része) a női vállalkozók rétege egy kialakulóban levő csoport, ugyanúgy a vállalkozó(nő)i identitás is. Jelen esetben arra vagyunk kíváncsiak, hogy az anyaság játszott-e szerepet, és ha igen, milyen módon és milyen mértékben az alkalmazotti státus lecserelésében. Kíváncsiak vagyunk arra, hogy milyen területen és milyen módon működnek ezek a vállalkozások, hogyan vélekednek ezek a nők a gyermeknevelés és gazdasági aktivitás viszonyáról, és egyéni élethelyzeteik szintjén hogyan tudják összehangolni az anya-feleség és vállalkozónői szerepeket?

Úgy véljük ezen vállalkozások mikrotársadalmi jelentősége több szinten értelmezhető: az alacsony munkahely-kínálatát ellensúlyozása mellett család és emberbarátabb munkahely-teremtésben modellértékű, ugyanakkor település, térség, közösség-léptékű fogyasztási és szolgáltatási igényekre válaszol, valamint szociális, társadalmi és családpolitikai problémákat is orvosol.

Mompreneurs. Female entrepreneurs in Szeklerland

We propose a sociological approach in order to analyse the group of female entrepreneurs in two Romanian counties. Our goal is – with this paper – to show the impact, which the traditional and less traditional gender roles and mainly motherhood have on business running decision-making and strategy. Qualitative methods are used: interviews carried out during 2017-2018 with female entrepreneurs, who have small children and who started their business after they became mothers. We define a person who owns and runs an officially registered company as an entrepreneur. The strata of female entrepreneurs in the rural counties under study (Covasna and Harghita) is an emerging and atomized group, with a low level of business culture. Entrepreneurial identity of women running micro and small firms is a multifaceted construction: women, mother, wife, ‘family task manager’ are all related and often conflicting social roles.

GERNER ZSUZSANNA PhD
Pécsi Tudományegyetem
gerner.zsuzsanna@pte.hu

Etnikai Kisebbségkutató Szakosztály

Mi és ti – a magyarországi németek kollektív identitástudatának bemutatása autobiográfiai narratívákon keresztül

Az előadás célja, hogy bemutassa a magyarországi németek kollektív identitástudatát befolyásoló tényezőket a múltban és a jelenben. Az egyes generációk identitástudatát autobiográfiai narratívákon keresztül vizsgáljuk. A megkérdezettek három generáció képviselői. A német népcsoportozáshoz való tartozásukban a származásnak, a nyelvnek és a kultúrának különböző szerepe lehet. Ugyanezek a tényezők különböző mértékben érvényesülnek a másoktól való elkülönülésben.

We and You – Introducing the collective identity of Hungarian Germans through autobiographical narratives

The aim of the presentation is to present the factors influencing the collective identity of Hungarian Germans in the past and in the present. The identity of each generation is recorded through autobiographical narratives. The interviewees are representatives of three generations. Their belonging to the German ethnic group may have different roots of origin, language, and culture. The same factors apply to different degrees in their separation from others.

GERŐ MÁRTON doktorjelölt
ELTE Társadalomtudományi Kar
marton.gero@tatk.elte.hu

Szekció: Kognitív hálózatok

A "Soros hálózat": ellenségeink szemantikai hálózata

Az elmúlt évek közbeszédében egyre hangsúlyosabbá vált az ellenségképeken alapuló politikai kommunikáció. Az újabban megjelent empirikus kutatások szerint a „migránsokat” „civil szervezeteket”, „Soros-hálózatot” vagy éppen „Brüsszelt” támadó kommunikáció jelentős társadalmi csoportok esetében képes jelentősen befolyásolni, hogy milyen problémákat tartanak fontosnak és milyen aktorokat tartanak a problémák kialakulásáért felelősnek.

Az ellenségképzés hatékonyságát azonban nem csupán annak intenzitása befolyásolja, hanem az is, hogy az erre épülő keretezés (framing) milyen mértékben képes összefüggő, zárt rendszerként bemutatni a bennünket körülvevő világot. Így az egyre-másra felbukkanó ellenségképeket össze kell kapcsolnia és azokat összefüggő rendszerként, hálózatként kell bemutatnia az ellenségképzés eszközt alkalmazó politikai aktoroknak.

Ezért előadásomban azt vizsgálom meg, hogy az elmúlt években hogyan épült fel az kormányzati kommunikációban megjelölt „ellenségek hálózata”. Amellett érvelek, hogy a kormányzat ellenségképzés nem csupán folyamatos és egyre intenzívebb, de az újabb és újabb ellenségképeket összekapcsolja egymással és így egy folyamatosan bővíthető hálózatba rendezi. Ez a hálózatot pedig nem csupán a lehetséges ellenfeleket és kritikusok hiteltelenítésére szolgál, hanem közpolitikai intézkedések egyik legfontosabb legitimációs forrásaként is.

The 'Soros Network'; The Semantic Network of Our Enemies

In the past few years the use of enemy images has increased in public discourses. Recent empirical findings suggest that political communication based on enemy images is able to influence public opinion in identifying the perceptions about the main challenges and threats, and it is effective in labelling actors perceived as responsible for these problems.

Besides its intensity, the use of enemy images might be successful, when the framing based on enemization is able to present the surrounding environment as a coherent, closed system. Thus, framing based on enemy images needs to connect the enemy images to each other, and present it as a network of enemies.

In my presentation I highlight how the network of enemies used by governmental actors and their subsidiaries developed over the past few years. I argue that this network is not only a tool for discredit critics, but it also serves as a main tool for the legitimization of governmental policies.

GIRÁN JÁNOS PhD

Pécsi Tudományegyetem

janos.giran@aok.pte.hu

Holisztikus Ökológia Szakosztály

Az egészség, mint érték a városi közösségek életében

Napjainkban a városi környezet negatív hatásai a Föld népességének több mint fele számára jelenthetnek egészség-kockázatot. Az Egészségügyi Világszervezet városi egészség-kérdésekkel foglalkozó szervezete – az Egészséges Városok Mozgalom – által 2016-ban közreadott Sanghaji Nyilatkozata – számos egyéb korábbi deklarációval összhangban – felhívja a figyelmet arra, hogy az egészséges városi környezet kialakítása átfogó helyi cselekvést igényel. Az előadás hazai és nemzetközi példák segítségével azt mutatja be, hogy az egészség a helyi közpolitikában milyen folyamatok eredményeként vált egyre erősebben jelen levő értéké, és hogy ez a változás miként gyakorolt hatást a városi közösségi egészségvédelmi kezdeményezések megvalósítására.

Health as a value in urban settings

Today, the negative impacts of the urban environment can present a considerable health risk for more than half of the world's population. Along with several prior declarations, the Healthy City Movement, as the urban health-related initiative of the World Health Organisation, in the Shanghai Declaration in 2016 highlighted that nothing but a comprehensive local action can result in a health-enabling urban environment. Based on national and international examples, the presentation explains how health became a relevant value in the context of local public policy, moreover, how this change impacts the implications of health promotion initiatives on a local level.

GREGOR ANIKÓ PhD

ELTE, Társadalomtudományi Kar

gregor@tatk.elte.hu

Feminizmus Szakosztály

Amikor nincs más, csak a család: a családdal és a nemek közötti munkamegosztással kapcsolatos értékek háttéréről

A Beatrix Campbell (2014) által bevezetett neoliberális neopatriarchátus fogalma olyan társadalmi berendezkedést jelöl, amely nem a hagyományos kulturális és értékalapon tartja fenn a társadalmi munkamegosztás alapkövének tekinthető egyenlőtlen nő-férfi szerepeket, hanem a neoliberális gazdasági-politikai kontextusnak a cselekvésekre gyakorolt kényszerítő jellegével karöltve szabja szűkre a nők és férfiak számára előírt szerepek és tevékenységek körét, és termeli újra a nemek közötti munkamegosztás egyenlőtlen struktúráit. Ebben a rezsimben a neoliberalizmus a hagyományos nemi szerepek propagálásával legitimálja az állam elégtelen jelenlétét a szociális szférában, az elvégzendő gondoskodói (gyerekgondozási, idősgondozási) munka így észrevétlenül nyugszik továbbra is a családok, azon belül is a nők vállán, akik belsővé teszik ezeket az előírásokat. Előadásomban hazai kérdőíves, valamint fókuszcsoportos kutatások eredményein keresztül mutatom be, hogy miként okozzák strukturális kényszerek és nyilvános (köz)politikai diskurzusok azt, hogy nők és férfiak a nemek közötti hagyományos munkamegosztást lássák egyedüli útnak ahhoz, hogy a magánszférába nyomott reprodukív feladatok elvégzésre kerüljenek.

When there is nothing left but the family: the background of values related to family and the gendered division of labour

The concept of 'neoliberal neo-patriarchy' introduced by Beatrix Campbell (2014) refers to a social setting in which unequal gender relations between men and women are not maintained through the traditional cultural and value basis. Instead, the neoliberal economic and political context forces personal activities to narrow down the content of male and female gender roles, and as such, reproduce the unequal structure of the gender division of labour. In this regime, through the propagation of traditional gender roles, neoliberalism legitimizes the reduced and insufficient presence of the state in welfare domains. Care work (vis-a-vis children and the elderly) is allocated to the domain of families, mainly to women, who internalize these prescriptions. In my presentation, based on survey and focus group studies, I demonstrate how structural constraints and public policy discourses affect situations in which men and women see the traditional gender division of labour.

GYORGYOVICH MIKLÓS PhD-hallgató
Századvég Alapítvány
gyorgyovich.miklos@gmail.com

PUSZTAI GABRIELLA DSc
Debreceni Egyetem

KARÁSZI ZSUZSANNA PhD-hallgató
Debreceni Egyetem

Vallásszociológiai Szakosztály

Vallási szocializációs modellek alkalmazhatóságának vizsgálata háromgenerációs interjúk adatai alapján

Korábban a vallási szocializáció egyirányú és lineáris, rekonstrukciós modelljei határozták meg a téma szakirodalmának szemléletmódját, a strukturalista-funkcionalista értelmezés szellemében a szocializáció a kész családi magatartásminták és vallásgyakorlati modellek követését jelentette, az előírt intézményi keretek közé való beilleszkedést, aszimmetrikus hatásgyakorlást. Ebben az értelemben a szocializáció időszakos jellegű, egy életkori szakaszra koncentrálódik, s végeredménye, hogy az új generáció betagozódik a hagyományos egyházas vallásgyakorlati rendbe, magatartása kimeríti az egyháza tanítása szerint élő embertől elvárt szerepkört. A szocializáció konstruktivista és kapcsolathálózati modelljei jelentősen átalakították a vallási szocializációról alkotott felfogásunkat is. A korábbi lineáris, teleologikus és passzív modell helyét az aktivitáson, kölcsönösségen és a lezáratlanságon nyugvó modell foglalta el. A csoportban való szociális tanulás jellegzetességeit mutató vallási szocializációt a vallási-spirituális tartalmak és élmények értelmezésének és a vallásgyakorlatnak az egyéni illetve társas konstrukciója jellemzi. A korábbi modellben a vallási szocializáció mintázatai valamint a demográfiai jellemzők és a társadalmi státustényezők közötti, alapvető és szignifikáns összefüggéseket írták le meghatározóként, miközben a konstruktivista vallási szocializációs modellben hangsúlyt kapnak az egyént körülvevő lokális közösségek miliói, az életcélok és az életstílus környezeti változatai mentén érzékelhető változatosság és az életúton belüli töredezettség, a változások permanens folyamatjellege. Kutatásunkban 36 vallási életutat bemutató, kvalitatív interjú adatai alapján arra a kérdésre keressük a választ, hogy a vallási szocializáció korábbi elméletei alkalmazhatók-e az intragenerációs és az intergenerációs vallási változások értelmezésére vagy az aktív, alkotó, az életút során többször is újrakonstruálódó vallásosság szocializációs teóriája írja le jobban a tap

The Applicability of Religious Socialization Models for the Analysis of the Interviews of Three Generations

Previously, the one-way, the linear and the reconstruction models determined the approach of studying religious socialization. Following the structuralist-functionalist interpretation, socialization meant the adoption of the patterns of behaviour and religious practice in the family, the integration into the prescribed institutional framework and the asymmetrical impact. In this sense, socialization is periodical, it concentrates on a certain stage of age, and the consequence of it is that the new generation gets embedded into a traditional ecclesiastic religious practice, and their behaviour will live up to the expectations of the church. For example, while several studies have found mothers to be more influential than fathers in promoting agreement between parents and children on religious beliefs and practices (Acock-Bengston 1978, Hoge-Petrillo 1978, Rosik-Gorsuch 1985), other research

reports either no parental difference (Clark-Worthington-Danser 1988, Kieren-Munro 1987, Luft-Sorell

A magyar háztartások megtakarító képességének változása a válság után

Az előadás fókuszában a háztartások megtakarító képessége, takarékoskodási szokásai és – ezekkel összefüggésben – pénzügyekkel kapcsolatos tudása, ismerete, készsége (továbbiakban: pénzügyi írástudása) áll. Azt vizsgáljuk, hogy miként változott a válság után a lakosság megtakarító magatartása, pénzügyi-megtakarítói motivációi, megtakarítással kapcsolatos attitűdjei és pénzügyi írástudása. Továbbá azt is feltárjuk, hogy mindezen dimenziókban milyen irányú és mértékű elmozdulások történtek az egyes társadalmi-demográfiai csoportokban. Jóllehet makroadatok alapján vizsgálható a lakosság pénzügyi vagyonának, megtakarításainak állománya és azok időbeni alakulása, keveset tudunk a háztartások pénzügyi-gazdasági attitűdjeiről, pénzügyi ismereteiről. Az elemzéshez a Budapesti Corvinus Egyetem Szociológia és Társadalompolitika Intézete által 2010-ben és 2018-ban, a főbb szocio-demográfiai változók (nem, életkor, településtípus és iskolai végzettség) mentén reprezentatív valószínűségi mintákon végzett Pénzügyi kultúra Magyarországon kutatás adatait használjuk. A 2010-es felmérés során 1400, a 2018-as adatfelvételben 1035 háztartásról gyűjtöttek adatokat személyes lekérdezés útján. Vizsgálatunk során a válság közbeni és a válság utáni időszakot hasonlítjuk össze, mely időszakokban a háztartások gazdasági helyzete nagyon különböző volt, ami jelentős változásokat indukált megtakarítói és fogyasztói viselkedésük, gazdálkodói stratégiájuk, gazdasági attitűdjeik és pénzügyi tájékozottságuk szempontjából. Az előadás a változások háttérében meghúzódó magyarázatokra is igyekszik rávilágítani. *Changes in household savings capability after the crisis in Hungary* Az előadás azt vizsgálja, hogy miként változott a válság után a lakosság megtakarító magatartása, pénzügyi-megtakarítói motivációi, megtakarítással kapcsolatos attitűdjei és pénzügyi írástudása. Továbbá azt is feltárja, hogy mindezen dimenziókban milyen irányú és mértékű elmozdulások történtek az egyes társadalmi-demográfiai csoportokban. Az elemzéshez a Budapesti Corvinus Egyetem Szociológia és Társadalompolitika Intézete által 2010-ben és 2018-ban, a főbb szocio-demográfiai változók mentén reprezentatív valószínűségi mintákon végzett Pénzügyi kultúra Magyarországon kutatás adatait használjuk. Vizsgálatunk során a válság közbeni és a válság utáni időszakot hasonlítjuk össze, mely időszakokban a háztartások gazdasági helyzete nagyon különböző volt, és ez jelentős változásokat indukált megtakarítói viselkedésük, gazdasági attitűdjeik és pénzügyi tájékozottságuk szempontjából. Az előadás a változások háttérében meghúzódó magyarázatokra is igyekszik rávilágítani. Az előadás azt vizsgálja, hogy miként változott a válság után a lakosság megtakarító magatartása, pénzügyi-megtakarítói motivációi, megtakarítással kapcsolatos attitűdjei és pénzügyi írástudása. Továbbá azt is feltárja, hogy mindezen dimenziókban milyen irányú és mértékű elmozdulások történtek az egyes társadalmi-demográfiai csoportokban. Az elemzéshez a Budapesti Corvinus Egyetem Szociológia és Társadalompolitika Intézete által 2010-ben és 2018-ban, a főbb szocio-demográfiai változók mentén reprezentatív valószínűségi mintákon végzett Pénzügyi kultúra Magyarországon kutatás adatait használjuk. Vizsgálatunk során a válság közbeni és a válság utáni időszakot hasonlítjuk össze, mely időszakokban a háztartások gazdasági helyzete nagyon különböző volt, és ez jelentős változásokat indukált megtakarítói viselkedésük, gazdasági attitűdjeik és pénzügyi tájékozottságuk szempontjából. Az előadás a változások háttérében meghúzódó magyarázatokra is igyekszik rávilágítani.

Changes in household savings capability after the crisis in Hungary

The presentation examines how savings behaviour, financial-saving motivation and financial literacy of households have changed after the crisis in Hungary. It also reveals the extent and magnitude of movements in each of these dimensions in the individual socio-demographic groups. For the analysis, we use the data of the Financial culture in Hungary research on a representative sample along the main socio-demographic variables, conducted in 2010 and 2018. In our study, we compare the periods during the crisis and post-crisis, during which the economic situation of households was very different, leading to significant changes in their saving behaviour, economic attitudes and financial awareness. The presentation also seeks to highlight the underlying explanations behind the changes.

GYUROK JÁNOS PhD
PTE BTK Szociológia Tanszék
gysokac@gmail.com

Etnikai Kisebbségkutató Szakosztály

Elitek, nemzetiségi elitek a változás korában

A különböző elitek uralkodása végig kíséri az egyes társadalmi berendezkedések történetét. A magyarországi nemzetiségi elitekkel kapcsolatosan elsősorban arra keresem a válaszokat, hogy mi történt az elitekkel a Közép-európai országokban a rendszerváltozás után, kik, hogyan és miért jutottak vezető pozícióba a hazai nemzetiségek közül. Az elit cirkuláció és az elit reprodukció elmélete mentén láthatóvá válik az átalakulás folyamata, az elit szerkezete és jellegzetessége egyaránt. A magyarországi nemzetiségi demokrácia talán legfőbb jellemzője a rendszerváltozást követően a kialakult elitdemokrácia ahol ez az elit élvezi mindazokat a privilégiumokat amelyeket a többségi nemzet elit csoportjai is élveznek.

Elites and national elites at the time of regime change

The reign of various elites accompanies the history of certain social structures. In relation to the Hungarian ethnic elite I am looking for answers particularly to what happened to the elite of the Central European countries after the change of regime and what happened to the ethnic elite after that change. Who, how and why gained a leading position among the domestic nationalities? Along the theory of the circulation and the reproduction of elites the process of transformation as well as the structure and characteristics of elites become equally visible. The Hungarian nationality democracy s Perhaps the main feature of the democracy of the Hungarian nationality is that elite democracy emerged following the regime change, where the elite enjoys all the advantages and privileges which the mainstream national elite groups enjoy.

HÁMORI ÁDÁM doktorjelölt
Oktatási Hivatal
adamhamori@gmail.com

LUXNÉ PREHODA ANNA PhD
Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Vallásszociológiai Szakosztály

Igaz az, hogy az idősebbek vallásosabbak? A vallásosság életúton belüli változásának vizsgálata

Számos tanulmány szerzője igyekezett már igazolni, hogy mivel a vallásosság az egyéni életúton belül többnyire állandó, ezért a szekularizációt inkább generációs hatás eredményének tekinthetjük Nyugat-Európában. (Voas, Doeblér, 2011) Magyarországon a tradicionális, egyházas típusú vallásosság csökken, az individuális jellegű vallásgyakorlási formák viszont fokozatosan jellemzőbbé válnak az ifjúság körében; elemzések alapján arra következtethetünk, hogy az utóbbi esetben biográfiai jellegű változásról is szó van. (Rosta, 2007) Emellett a szekularizált országokban zajló vizsgálatok szerint a vallásos családi háttér befolyásolja legerősebben a gyermek későbbi vallásosságát. (Kelley, De Graaf, 1997) Felmerül a kérdés, hogy napjainkban miként hat a magyar családok tagjai esetében az egyéni életúton belüli vallási változásokra a családban megfigyelhető vallási mintázat, az aktuális társadalmi környezet és a társadalmi kultúra. Előadásunkban a következő kérdésekre keresünk választ:

- 1) Mely faktorok hatnak az egyén vallásosságára? Az elsődleges szocializációs közeg bemutatásán túl különös figyelmet szeretnénk fordítani az egyéb közösségek, így a kortárs környezet, a helyi vallási közösség, a lakóhelyi közösség, az intézményi környezet befolyásoló hatásaira.
- 2) Az valláshoz való közeledés, vagy az attól való eltávolodás hogyan hat az egyén értékrendjének és általában a világnézetének alakulására?
- 3) Az életúton belül történő vallási változás a vallásgyakorlás mely szféráját mennyire érinti (formális vallásgyakorlás, vallási önmeghatározás, személyes hitélet stb.)?

Előadásunk alapjaként azt a 36 élettörténeti interjút elemeztük, melyek 2017 nyarán készültek (a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból a K_17 pályázati program finanszírozásában, a 119679 számú projekt keretében). Olyan családok különböző nemzedékhez tartozó tagjait kerestünk meg, ahol három generáció tagjai megtalálhatóak, így alakult ki a 12 családból álló minta.

Is it True that the Older are More Religious? Analysing life-course religious change

Personal religiosity shows a high stability during the life-course. Thus, secularization is a result of generational replacement processes. In Hungary, however, this applies only to church-affiliated traditional religiosity, while increasing individualised religiosity of youth is an outcome of biographical changes. Our question is what affect personal religiosity through the life-course in Hungary. We focus on the following research questions:

- 1) What factors influence personal religiosity apart from the primary socialisation agents?
- 2) How does the change of personal religiosity influence world-view and personal values?
- 3) Which aspects of personal religiosity are affected, and to what extent, by life-course change in religiosity?

We draw on 36 life-course interviews with 12 families recorded during summer, 2017 as a part of the research project titled 'Religious change in Hungary' (funded by the National Research, Development and Innovation Office, tender no. K_16, reg. no. K 119679).

A sikeres cigány vállalkozó – a láthatatlan ember

Előadásomban egy dél – alföldi mezőgazdasági városban végzett terepkutatás során feltárt belső társadalmi határokat beazonosítva a siker és a cigány lét mentális eltávolításáról szólok. Azt vizsgálom meg közelebbről, hogy vajon a helyi romák egy részének felfelé történő mobilitása látható – e a többségi társadalom számára, vagy nem. A tapasztalat azt mutatta, hogy az alapvető attribúciós hiba törvényszerűségeinek (Ross 2002) megfelelően, eltérés van a külső csoport, illetve a saját csoport siker, vagy kudarcainak a magyarázatában. A településen az elmúlt két évtizedben végbement munkaerő - piaci változások érintetlenül hagyták a romákról szóló sztereotípiatartalmakat. Bár egyértelműen állíthatjuk, hogy a város társadalmában néhány roma egyén gazdaságilag kifejezetten sikeres lett és tartósan jó életszínvonalat biztosít családjának, azt is ugyanilyen bizonyossággal állíthatjuk, hogy az ő társadalmi mobilitásuk nem indított el pozitív fordulatot a romákról szóló közvélekedésben. Az adatközlők többsége, annak ellenére, hogy ismer, foglalkoztat vagy együttműködik cigány származású munkavállalóval, a romákkal kapcsolatos kérdésekre egyöntetűen negatív jelzőkkel válaszol. Az egzisztenciális értelemben stabil háttérrel bíró roma egyénéről szóló jellemzésekbe pedig az interjúk során később, vagy egyáltalán nem került szóba az ő származásuk. Amennyire egyértelmű volt a segély, vagy közmunkás státusz és a cigányság összekapcsolása, asszociációja, annyira nem volt természetes a gazdaságilag sikeres egyén és a cigány származás társítása. Ha szóba is került az említett egyének cigánysága, akkor is a válaszadók mintegy igazolva a fennálló sztereotípiákat és ezáltal a csoporthierarchiát, azt hangsúlyozták, hogy „ő már szinte nem is cigány.” Ezzel az értelmezéssel a többségi társadalom képviselői a cigány szóhoz kapcsolódó színezetet és tartalmakat érintetlenül hagyták. Előadásomban arra keresem a választ, hogy mi akadályozhatja meg a romákról szóló vélekedések pozitív irányba történő elmozdulását?

The successful Roma – The invisible man

My lecture is based on a case-study conducted in a small town revealed its inner incompatibility between success and and being Roma. My research focused on the question whether the obvious upwards mobility of Roma people is acknowledged by the local majority or not. According to the evidence of the fundamental attribution error there was a difference between the ascription of the reasons of success, when we speak about minority or about majority people. Although some Roma entrepreneurs showed an impressive upward economical mobility, it became clear that it has not triggered any positive change in beliefs among locals about Roma people. Interviewees, despite the fact that most of them knew and worked with Roma people, answered with negative connotation related to the Roma. Therefore I concluded that the meaning of being Roma and the meaning of being successful are divided into two different worlds in this local society. My lecture tries to reveal several reasons for this phenomenon.

HEGEDŰS ANITA doktorjelölt
Debreceni Egyetem
anitahegedus.mail@gmail.com

Oktatásszociológiai Szakosztály

Közösségi tanulás a kisteleki járásban. Helyzetkép a LEARN index mutatói és interjú vizsgálatok alapján

A tanulás kiemelt szerepet tölthet be a különböző térségek életében, jövőjük alakításában: amely térségben nem zajlik aktív tanulási tevékenység, ott a jövő is kockázatosabbá, kiszámíthatatlanabbá válhat (Kozma, 2016).

Előadásunkban megvizsgáljuk, milyen szerepet tölthet be a hátrányok leküzdésében a közösségi tanulás, részben a kulturális tanulás a kisteleki kistérség esetében. Ezen két szempont felől közelítve keressük azokat a kitörési pontokat, melyek hozzájárulhatnak a kisteleki kistérség, azon belül pedig az adott település, közösség hátrányos helyzetének leküzdéséhez.

Kutatásunk során kvantitatív és kvalitatív módszereket is használunk: először két adatbázis másodelemzését végezzük el (a Központi Statisztikai Hivatal, valamint A tanuló régiók

Magyarországon kutatás (LeaRn) adatai). Célunk, hogy összehasonlítsuk a kisteleki kistérség adatait az országos átlaggal, a kistérségen belül pedig megvizsgáljuk az egyes települések LeaRn indexeit, s kiemeljük, mely települések tekintetében találunk kiugró értékeket az országos átlaghoz képest.

A települések mindennapjainak szereplőivel készítünk interjúkat, s elemzésünkkel igyekszünk feltárni a különböző kiugró számadatok mögött rejlő okokat. Vizsgálni kívánjuk, kik az adott település központi mozgatórugói, mely civil szervezetek, rendezvények, kezdeményezések állhatnak a kiemelkedő teljesítmény mögött. Célunk felderíteni, hogy a hátrány leküzdésének milyen elemei jelennek meg az adott településen a közösségi és kulturális tanulás tekintetében.

Korábbi vizsgálataink eredményei kimutatták a „helyi hősök”, azaz központi szereplők, kiemelkedő karakterek szerepét egy-egy település tekintetében, akik képesek egy személyben a fejlődés bizonyos elemeinek vagy akár a teljes fejlődésnek a motorjává válni. Előadásunkban célunk ezen szereplők kapcsán helyi esettanulmányokat is bemutatni.

Kulcsszavak: közösségi tanulás, kulturális tanulás, LeaRn indexCommunity learning in the Kistelek district

Current situation based on LEARN index indicators and interviews

In our presentation we examine the role of community learning and cultural learning in getting over the disadvantages in the district of Kistelek.

Quantitative and qualitative methods are also used in our research: firstly we perform an analysis of two databases (the Central Statistical Office and the Learning Regions Data on research in Hungary (LeaRn)). Our aim is to compare the data of the Kistelek region with the national average, and to examine the LeaRn indices of the individual settlements within the micro-region, and highlight the towns with respect to the national average.

We make interviews with the everyday people of the towns and we try to find out the reasons behind the different outlooks. We examine who is the central person of a town, which civil organizations, events and initiatives can be the drivers of this outstanding performance.

HEGEDŰS RITA PhD

Budapesti Corvinus Egyetem

rita.hegedus@uni-corvinus.hu

Vallásszociológiai Szakosztály

Kontextuális hatások a vallásosság megtartásában

Előadásomban a közelmúlt elérhető, vallással is foglalkozó kérdőíves felméréseinek magyar adatait elemzem. Arra vagyok kíváncsi, hogy milyen kontextuális hatások mutathatók ki a vallásosság megőrzésében – itt leszűkítve a kérdést az egyházas vallásosságra. Vizsgálati alanyaim tehát azok a személyek, akik „egyháziasan vallásos” családban nevelkedtek. Közismert, hogy az egyházasan vallásos személyek döntő többsége vallásos közegeből származik, de fordítva nem áll meg az összefüggés: a vallásos családok sarjainak jelentős részéből nem válik vallásos ember. A vallásosságot meghatározó sokféle tényező között érdemes figyelmet fordítani arra is, milyen, a családnál kicsit tágabb környezeti szempontok játszanak szerepet. A felekezeti, lakóhelyi, iskolai, baráti, munkahelyi csoportokon kívül a virtuális közösségek, az egyéb identitásképző csoportok számbavétele is elengedhetetlen. Kérdés, hogy mikor milyen szerepet játszik a homogenitás és a heterogenitás, a kisebbségi és a többségi helyzet, továbbá hogy a vallással közvetlen kapcsolatban nem levő környezeti tényezők – mint például a gazdasági helyzet, a mobilitás stb. – képesek-e hatást kifejteni. Vizsgálatomban az International Social Survey Program, a European Social Survey, a European Values Study és a Háztartások Életút Vizsgálata kutatások mintegy 25 évet átölelő adatait veszem sorra. Sajnos a lehetőségek egy ilyen fajta vizsgálatra korlátozottak, mivel a felmérések alig tartalmaznak adatokat a környezetre, de a végzettségi csoportok, a nagyobb földrajzi egységek, egyes kérdésekben hasonló álláspontot vallók vagy viselkedők csoportjai némi támpontot adnak megközelítésemnek. Összefoglalásomban a kimutatható (csekély) hatásokon túl javaslatokat teszek további vizsgálatokra.

Contextual effects in remaining religious

I analyse Hungarian survey data on religion from the recent past. I am interested in detectable contextual effects in religious conservation. Therefore the people I studied are those brought up in religious families. Churchly religious people come mostly from religious backgrounds, but the relationship does not stand inversely: a great part of religious families' upbringings is not religious. Among various kinds of causes behind religiosity, it is worth paying attention to what sort of factors, broader than family, can play a role in shaping religious identity. Considering virtual communities and other, identity-creating groups, besides denominational, neighbourhood, school, friends and workplace groups, is necessary. It is important to study what kind of role homogeneity and heterogeneity, minority and majority situation can play, and whether contextual factors not in direct relation to religion can affect conservation of religiosity. In my summary I will make some suggestions for further investigations.

Az egyedülálló anyák megítélése és jóléti érdemességük Magyarországon

Gyakori kutatási téma az egyedülálló anyák megítélése a liberális jóléti államokban, ahol a jóléti rendszertől függő és azt kihasználó, gyermeket a munka elkerülésért vállaló egyedülálló anya képe él a köztudatban. Kevesebbet tudni az egyedülálló anyákkal szembeni jóléti attitűdökről más jóléti kontextusban.

A téma kutatása kifejezetten indokolt – a három nagy jóléti típus közül egyikbe se tartozó – Magyarországon, ahol az egyszülős családok az egyik leginkább veszélyeztetett társadalmi csoport a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés mutatóját tekintve. Különlegessé teszi a hazai helyzetet a családtámogatási rendszer is, amely a „family mainstreaming” jegyében kifejezetten a kétszülős, magasabb jövedelemmel rendelkező családoknak kedvez, többszörösen hátrányos helyzetbe juttatva az egyszülős családokat. Fontos kérdés tehát, hogy a hazai közvélemény mennyire tartja érdemesnek az egyedülálló anyákat, mivel a jóléti attitűdök visszahatnak a jóléti rendszerre.

Az előadásban az egyedülálló anyákról kialakult hazai közvéleményt vizsgálom survey eredményekre támaszkodva. A nyitott kérdésekre adott asszociációkat a nemzetközi érdemesség kutatásban elfogadott öt szempont (kontroll, attitűd, reciprocitás, identitás, rászorultság) (van Oorschot 2000) szerint értékelem, és összevetem a liberális jóléti államokban tapasztalható ábrázolásokkal. Az eredmények alapján az látható, hogy Magyarországon pozitívabb az egyedülálló anyákról kialakult közvélemény, hiszen a válaszok jelentős része a rászorultsági dimenziót hangsúlyozza; vagyis, hogy az anyák nagyon nehéz helyzetben vannak és segítségre szorulnak.

Az adatfelvétel az NKFIH K 120070 projekt keretein belül valósult meg.

The public image of single mothers and the degree they deserve welfare in Hungary

The degree single mothers deserve welfare is a quite frequent topic in liberal welfare regimes due to the negative public image of the target group, while there is less knowledge about the topic in other welfare contexts.

In the conference presentation, I will describe the Hungarian public image of single mothers based on answers to open-ended survey questions. I will further examine the associations regarding how those reflect on the five acknowledged criteria of perceived deservingness (control, attitude, reciprocity, identity, need) (van Oorschot 2000). A great part of the answers reflects on the ‘need’ criterion, as respondents believe that single mothers have a very hard task, and they need help. It shows that the Hungarian public perceives lone mothers in a more positive way compared to liberal welfare regimes, where single mothers are usually believed to be lazy, and cheaters who exploit the welfare system.

Data collection was supported by the grant K 120070 of NKFIH.

Gazdaságfejlesztések társadalmi hatása - Fejlesztési források és a vidéki elvándorlás útmodellje

Az előadás a vidékfejlesztési célból elköltött fejlesztési források és a helyi migrációs mintázatok közötti összefüggések regressziós útmodellel történő vizsgálatára fókuszál a magyarországi községek alapsokaságán.

A 2020-as magyar vidékpolitika legfontosabb célja a „vidék népességmegtartó- és népességeltartó-képességének javítása”, amelyet a fejlesztéspolitika különböző fejlesztési támogatások juttatásával tervez elérni. A nemzetközi társadalomtudományi szakirodalom meglehetősen ellentmondásosan látja a gazdasági-társadalmi fejlesztések elvándorlásra gyakorolt hatását: Richard Rhoda 1983-as tanulmányában korábbi kutatások eredményeiből következtetve vizsgálta a helyi fejlesztési programok elvándorlásra gyakorolt lehetséges hatását – legfőképp fejlődő országok tapasztalatai alapján. Bár megállapítása szerint a kutatások alacsony száma és területi szétszórtsága miatt ezek az eredmények ellentmondásosak, a két változó egyértelmű negatív kapcsolatát (több fejlesztés – kevesebb elvándorló) legalábbis megkérdőjelezhetjük.

Az előadásban Rhoda tanulmányából kiindulva, lineáris regressziószámításokon alapuló útmodellvizsgálatok segítségével arra a kérdésre keresem a választ, hogy érzékelhető-e a fejlesztési támogatások közvetlen vagy más gazdasági-társadalmi változón keresztül az elvándorlások volumenére gyakorolt hatása. Az elemzés alapjául a kifizetett EU-s és állami vidékfejlesztési támogatások településsoros adatai, valamint egyéb településsoros társadalmi-gazdasági háttér adatok szolgálnak (KSH, MÁK, NAV, GeoX adatforrásokból). Az útmodell lehetőséget ad a vizsgált jelenséget alkotó feltételezett ok-okozati kapcsolatok ellenőrzésére, rávilágít az összefüggések fejlesztéspolitikai elképzelések szerinti működésétől való különbözőségére és a fejlesztések közvetett pozitív és negatív hatásaira.

Effects of economic development – A path analysis of the interaction between rural development funds and rural out-migration

The lecture focuses on the relationship between funds spent on rural development and local migration patterns by employing linear regression-based path modelling on a settlement-level database of Hungarian villages. A theoretical basis for the investigation is provided by Richard Rhoda's concept of development-migration interactions hypothesizing an inconsistency between the approach of development policies aiming to reduce rural out-migration (such as in the Hungarian case) and empirical findings. Building on this hypothetical model, the lecture aims to seek answers of whether direct as well as indirect effects between development funds spent in a settlement and migration outcomes can be identified. The path model applied gives an opportunity to test causal relationships between development and migration, to test the validity of the approach of development policies, and potential positive as well as negative, direct and indirect effects of economic development programmes.

Husz Ildikó PhD

MTA MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont/Budapesti Corvinus Egyetem ildiko.husz@uni-corvinus.hu

Szekció: A szegénység és mérése

Nélkülöző gyerekek és a rászorultság helyi konstrukciói

Közismert a szegények régóta folyó – noha változó ismérvek szerint történő – megkülönböztetése érdemesekre és érdemtelenekre (Katz 2013). Az érdemtelené minősítés indokul szolgálhat egyes juttatásokból, szolgáltatásokból való kizárásra, amely nem csak az egyénre, hanem az egész családjára nézve járhat következményekkel. A gyerekeket úgy tekintjük, mint akikre nem terjed ki az érdemességről szóló diskurzus, azaz a feléjük irányuló jóléti juttatásoknál a rászorultságon kívül más megfontolások nem játszanak szerepet.

A javasolt előadásban a magyarországi szociális gyermekétkeztetés példáján bemutatom azokat a tényezőket, amelyek befolyásolják, hogy a gyermekek nélkülözése lokális szinten beavatkozást igénylő társadalmi problémává válik-e vagy sem. Az előadás alapjául szolgáló, 2013 és 2016 között végzett kutatásunkban azt találtuk, hogy a vizsgált hátrányos helyzetű települések közül csak kevés olyan volt, ahol a helyi intézmények látóterében ne lettek volna élelmiszer-nélkülözésben érintett gyerekek. Ennek ellenére az, hogy megszervezésre került-e az ingyenes szünidei étkeztetés, nagyban függött attól, hogy a helyi aktorok hogyan érzékelték és értékelték az élelmiszer-nélkülözést mint problémát, ill. hogy ez alapján hogyan ítélték meg a gyerekek rászorultságát. A probléma-percepció ugyanakkor be volt ágyazva az érdemességről szóló helyi diskurzusba, miközben alakította is azt. Mindez rámutat arra, hogy a jóléti újraelosztást nem csak a szegénységben élő felnőttek esetében befolyásolják normatív szempontok, de a gyerekek esetében is, még ha ennek mechanizmusa rejtettebb is.

Módszer: Interjúk a szociális nyári gyermekétkeztetésben résztvevőkkel (igénybevevőkkel és a helyi intézmények szereplőivel) hátrányos helyzetű településeken. (N = 90)

Children in need and the local constructions of neediness

The proposed study will present – through the example of the school-holiday meals provision before 2016 – how classification as ‘undeserving poor’ is applied in services for families suffering food deprivation, leading to children being excluded from provision.

Our previous research found that about 3% of children in Hungary regularly go short of food. Yet, until 2015, local food poverty reduction programmes have reached only a fraction of potential recipients. In examining the reasons, we observed that whether child food poverty is perceived as a social problem and a common cause generating community intervention largely depends on the correct problem perception of the local actors and accuracy of the local appraisal of need. However, the perception of need was embedded in the local discourses on ‘deservingness’ while also shaping them.

Method: Interviews of persons involved in providing meals during school holidays (recipients and providers) in poor localities (N = 90).

Husz Ildikó PhD

MTA MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont/Budapesti Corvinus Egyetem

ildiko.husz@uni-corvinus.hu

Gazdaságsszociológia Szakosztály

Mit tanultak a devizahiteles háztartások a válságból?

A legutóbbi pénzügyi és gazdasági válság a magyar lakosság devizahittel rendelkező rétegeit különösen kedvezőtlenül érintette. A drámai mértékben dráguló hitelek miatt ezen háztartások többségében alig elviselhető adósságteher keletkezett, szembesítve őket korábbi nem kellően megfontolt pénzügyi döntéseik következményeivel. Az előadás arra keresi a választ, hogy a devizahitel-válság jelentette pénzügyi sokk milyen hatással volt a háztartások pénzügyi kultúrájára.

A pénzügyi kultúra fogalmán a pénzügyi eszközök használata (gyakorlat) mellett a pénzügyekkel kapcsolatos tájékozottságot, ismeretet, készséget (összefoglalóan: „pénzügyi írástudást”), valamint normákat és attitűdöket értjük. A BCE Szociológia és Társadalompolitika Intézet eddig három alkalommal (2006-ban, 2010-ben és 2018-ban) folytatott kérdőíves adatfelvételt a háztartások pénzügyi kultúrájának vizsgálatára. A javasolt előadásban a legfrissebb, 1035 háztartásra kiterjedő országos reprezentatív felmérés adataira támaszkodom.

Az első eredmények azt mutatják, hogy a kereskedelmi bankokkal szembeni bizalomvesztés, amelyet már a korábbi felmérésben is kimutattunk, tartósan megmaradt. A devizahitel-válsággal érintett családok óvatosabbak lettek és valamivel jobban tájékozódnak a pénzügyi termékek feltételei iránt. Ugyanakkor a pénzügyi készségek és attitűdök terén a válság nem eredményezett szignifikáns pozitív változást. A kétezres évek elejéhez hasonlóan ismét növekvő fogyasztói türelmetlenség tapasztalható. Összességében tehát a lakosság kevésbé volt sikeres a tapasztalat alapú tanulásban a pénzügyi kultúra terén.

What did households having foreign currency-denominated loans learn from the crisis?

HUSZÁR ÁKOS PhD

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

huszar.akos@tk.mta.hu

Szekció: A szegénység és mérése

Szegénység és depriváció

Az Európai Unió országai több megközelítést alkalmaznak a szegénység statisztikai mérésére, amelyek közül a legfontosabb a jövedelmi szegénység, illetve az (anyagi) depriváció mutatója. A jövedelmi szegények, illetve az anyagi deprivációban érintettek köre az elmúlt időszakban eléggé eltért Magyarországon. Az utolsó, 2017-es mérések alapján azonban a depriváltak arányának látványos csökkenése után a két eltérő számítási mód közel azonos méretű csoportot jelöl. Az Európai Unió egészét tekintve szintén hasonló tendenciák figyelhetők meg a 2010-es években, amennyiben az anyagi deprivációban érintettek aránya csökkent, a jövedelmi szegényeké viszont növekedett. Az előadás arra keresi a választ, hogy milyen társadalmi folyamatokra utalnak ezek a változások, s hogy miként változott a szegény helye a társadalom szerkezetében.

Poverty and deprivation

The countries of European Union apply several statistical approaches for the measurement of poverty. The most important of these are the indicators of income poverty and material deprivation. In the last decade the range of income poor and those involved in material deprivation has been quite different in Hungary. According to the last measurements in 2017, however, after the spectacular decline in the proportion of deprived persons, the two different calculation methods represent a group of nearly equal size. In the European Union similar trends can be observed after 2010 as well, when the proportion of people affected by material deprivation decreased, while the share of income poor grew. The paper seeks to find out how the place of the poor has changed in the social structure after these processes.

ILLÉSSY MIKLÓS PhD

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

illessy.miklos@tk.mta.hu

Munkaszociológia és Társadalmi Egyenlőtlenségek Szakosztály I

Digitalizáció, képzési szerkezet és globális értékláncok: Magyarország változó szerepe a nemzetközi munkamegosztásban?

A digitalizáció megjelenésével ismét felerősödtek a munkahely elvesztésével kapcsolatos félelmek. Az EU-27 országaiban minden második munkavállaló jelentős autonómiát és tanulást igénylő kreatív munkahelyen dolgozik, miközben egynegyedük munkájára a rutinfeladatok ellátása jellemző. Az előbbieket kevésbé, az utóbbiakét viszont nagymértékben veszélyeztethetik a számítógépek. Ugyanakkor jelentősek az országok közötti különbségek: a Skandináv, Kontinentális és Angolszász országokban a kreatív munkavégzés az EU átlagnál nagyobb arányban fordul elő, ennek fordítottja jellemző az EU Mediterrán és Közép-kelet-európai országaira, ahol rutinfeladatokat képviselő taylori munkahelyek az EU átlagnál nagyobb arányban fordulnak elő. Magyarország a sereghajtók közé tartozik, és az elmúlt évek tendenciái sem kedvező irányúak. Mindez a digitalizáció további térnyerésének kontextusában különösen fontos, hiszen az info-kommunikációs technológiák térnyerésével, a termelési folyamatok automatizációjával az alacsony munkaerőköltségre alapozott versenyképességi stratégiában rejlő lehetőségek jelentősen beszűkülnek. Ha a termelési kapacitások jelentős részét visszatelepítik (re-shoring) az európai országokba, ahol robotokkal váltják ki az emberi munkaerőt, azzal jelentős számú munkahely kerül veszélybe Kelet-Közép-Európában és Magyarországon is. Ha valóra válnak ezek a forgatókönyvek, az olyan változásokat indíthat be a globális értékláncok szerveződésében, amely alapvető mértékben ingathatja meg Magyarország pozícióját ezen a téren. Ebben az esetben alapjaiban kell majd újragondolni a közvetlen külföldi tőkebefektetésekre alapozott gazdaságfejlesztési stratégiát.

Digitisation, education and global value chains: changing role of Hungary in the international division of labour?

The fear of job loss due to the labour-saving technological changes is rather old and dates back to the 19th century Luddites in Britain. Recently, similar fear reawakened due to the rapid expansion of the increasingly cheap and capable computers (digitisation). According to the empirical experiences of the European Working Condition Surveys (EWCS 2005 and 2015), every second workplace belongs to the category of 'creative work', which is less threatened by automation; and every fourth worker carries out 'routine' tasks, which will be easily excelled by computers. However, important country differences exist: the proportion of creative jobs is typically higher than the EU-27 average in the Nordic, Continental and Anglo-Saxon countries, on the contrary, the highest rate of routine tasks prevail in the Mediterranean and in the Central and Eastern European countries. Hungary lags behind the European average and the tendencies of the last years are alarming.

Személyes narratívák, elbeszélt történelem és a történelemtanítás értékvilága

A screenager generáció és történelemtanítás értékvilága

Az előadás az MTA–SZTE Elbeszélt Történelem és Történelemtanítás Kutatócsoport (ETTK) aktuális eredményeit mutatja be. A történelemtanítás kutatásának nemzetközi dimenziójában alapvetően két szemléletmód erősödött fel az utóbbi években. Az egyik megközelítés szerint a kritikai gondolkodás fejlesztésének és a forráselemzésnek kell a történelemtanítás krédójában állnia, a másik szerint a történelemtanítás a kollektív emlékezet megőrzője. Az MTA–SZTE ETTK munkájával amellet érvel, hogy a két nézetrendszer együttese az, amely komoly hozzáadott értéket jelenthet a jelenleg iskolapadban nevelődő generációk későbbi élete szempontjából, amikor a generációkon átívelő transz-történelmi értékeket magáénak valló, múltunk-kultúránk elemei iránt elkötelezett, tudatos állampolgári szerepre készíti fel a fiatalokat. Az előadás empirikus forrását jelentő kérdőíves adatfelvétel két mintán történt: 28 középiskola végzős diákjai (N=869), illetve történelemtanárok körében (N=113). A kvantitatív kutatás során a fiatalok esetében azt vizsgáltuk, hogy a fiatalok milyen értékorientációkkal rendelkeznek, illetve milyen vélekedésekkel bírnak a történelem tantárgy által hordozott társadalmi értékekről. Kutatásunk során arra is kíváncsiak voltunk, hogy melyek azok a történelmi események, amelyek – mint az univerzális és transz-történelmi értékek szimbolikus hordozói – a családi vagy kortárs csoporti diskurzus elemeiként esélyt kapnak arra, hogy generációkon átívelve megőrzésre kerüljenek. A pedagógusok körében történt kutatásunk érdeklődésének homlokterében az állt, hogy miként látják a történelem és állampolgári ismeretek tantárgy értékátadási folyamatokhoz való hozzájárulását és a történelemtanítás során átadható társadalmi értékeket. Kutatásunk eredményei rámutatnak arra, hogy a kortárs csoport, a család és az iskola, mint a történelmi múlt értelmező közösségei igen fontos szereppel bírnak, ugyanakkor napjainkban e feladat, a fiatalok egy új ifjúsági korszakba lépésével, mint fontos kiterjesztett szerepelvítés jelenik meg a pedagógusok, a történelemtanárok előtt.

The Screenager Generation and the Social Values of History Education

This presentation shares the current findings of the MTA-SZTE Oral History and History Education Research Group (OHHE Research Group). In the international dimension of history education research, essentially two approaches have become dominant in recent years. According to one, it is the development of critical thinking and the analysis of sources that are to constitute the core of history education, while the other approach views history education as the preserver of collective memory. With its research, the MTA-SZTE OHHE Research Group argues that the two sets of views may create significant added value, regarding the future life of those in school now, if they are applied jointly, when preparing learners for the role of conscious citizens, committed towards trans-historical values arching over generations, towards our past and culture. The empirical data the paper is based upon were gained from questionnaires administered on two samples: graduating students of 28 secondary schools (N=869) and their history teachers (N=113). In the case of the students, we were examining what value orientations they possessed and what opinions they held on social values conveyed by history as a school subject. We also intended to reveal which historical events – as symbolic vessels of universal and trans-historical values – may have the likelihood of being preserved through generations as they are elements of family or peer group discourse. When conducting the study among the teachers, the question in the focus of our attention was how the respondents perceived social values that can be transmitted during the course of teaching history

and civic education as school subjects. Our findings demonstrate that peer groups, the family and the school play a significant role as interpreting communities of the historical past. At the same time, with young people entering a new youth stage, this task presents itself to educators and history teachers as an extended role that they are expected to fulfil.

JANKY BÉLA PhD

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont/ Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
belu72@gmail.com

Szekció: Értékek és törésvonalak: Az értékek ontológiai inflációja, és ami abból (nem) következik

Politikai értékek, politikai identitás és attitűdök Magyarországon 2018-ban

Egy bevett nézet szerint a szavazók egyre inkább elkülönülő értékvilágokba, ideológiai univerzumokba zárva élnek, és ennek köszönhető a napjainkban sok demokráciában erősödő politikai polarizáció. Ezzel szemben a polarizálódó politikai mezőben végzett empirikus vizsgálataink alapján arra mutatunk rá, hogy az értékalapúnak tekintett politikai választásaink egyszerűen manipulálhatók a survey kérdések megfogalmazásával, keretezésével, különösen a politikai identitás szembetűnővé tételével. Politikai-ideológiai elköteleződéseink tehát nem egy strukturált belső értékvilágot fejeznek ki, hanem inkább egyfajta részvételt egy bonyolult identifikációs viszonyrendszerben, melyben a csoporthovatartozás és a diffúz szimpátiák fontosabb szerepet játszanak, mint a klasszikus feltevés szerint „belénk kódolt” értékvilágok, ideológiák.

Az előadásban 2018-ban a választási kampány előtt és alatt végzett survey-kíséletek eredményeit mutatom be. A kísérletekben a politikai konfliktusok előtérbe- ill. háttérbe helyezésével befolyásoltam a válaszadók aktuális témákban (pl. civil szervezetek finanszírozása) kifejtett értékítéleteit. Az eredmények azt mutatják, hogy a választók csoportidentitás-alapú megfontolásai könnyen felülírhatják a sokak által érték-alapúnak tekintett véleményeket. Az identitás-alapú megfontolások vélemény-befolyásoló szerepe azért is érdemel figyelmet, mert szemben a politikai véleménydinamika szempontjából legfontosabbnak tekintett racionális tanulás és motivált érvelés motivációival, nem kompatibilis az érték-alapú döntési modellekkel; a kísérleteket pedig úgy terveztem, hogy e két motiváció befolyásoló hatását kizárhassam.

Political values, political identity and attitudes in Hungary in 2018

It is often assumed that in addition to interests and values, public attitudes are also shaped by political identity. Many also assume that political debates increase the salience of political identity, inducing identity-driven attitude changes. However, it is hard to test these assumptions because when it comes to the effects of elite debates on public opinion, rational learning and screening processes evoke similar attitude-shifts as identity. This study aims to single out the independent effect of political identity by priming identity without providing opportunity for either rational learning or biased information processing. The results of a series of online survey-experiments in Hungary are in line with my simple formal model of identity-driven attitude change: with respect to politicized (as opposed to non-politicized) questions, the salience of (unrelated) political issues induces attitude-shifts in accordance with ingroup norms among politically engaged voters.

JELENYI GÁBOR PhD

MTA-ELTE Peripato Összehasonlító Társadalmi Dinamika Kutatócsoport

jelenfi@gmail.com

FOKASZ NIKOSZ DSc

ELTE Társadalomtudományi Kar

TARDOS RÓBERT DSc

MTA-ELTE Peripato Összehasonlító Társadalmi Dinamika Kutatócsoport

Szekció: Kognitív hálózatok

Kulturális távolságok a nemzeti sztereotípiák alapján

Az előadás a nemzeti és etnikai sztereotípiák empirikus felmérésének Buchanan és Cantril-féle klasszikus technikáját alkalmazza. A módszer használhatónak bizonyult a kulturális távolságok kutatásához, a relációs megközelítés és a hálózatelemzés keretei között, kiegészülve politikai napilapok online média tartalmainak szövegelemzésével, közéleti témák egyes nemzetekkel kapcsolatos médiadinamikai és szemantikai hálózatainak vizsgálatával.

Az előadás egy olyan survey (Peripato 2017) kutatáson alapul, mely a nemzeti sztereotípiák vizsgálatának széles körű megközelítése mellett olyan időszerű kérdésekkel is foglalkozott, mint a pénzügyi válság észlelése és annak hatásai, a csoportközi kapcsolatokban tapasztalható bizalom rádiusz és az információk miliók típusai. A klasszikus sztereotípiák kérdések adaptációjakor tartalmi és technikai módosításokra is szükség volt (pl. az érzelmi jellegű attribútumok kibővítése a kompetenciák és a tudásstílusok irányába). A modult tartalmazó kérdőíves megkeresés - melyben hat nemzet/etnikum szerepelt, az amerikaiak, görögök, magyarok, németek, oroszok és az arabok - webes módszerrel készült, 1000 fő internetező mintáján (Magyarországon és Görögországban párhuzamosan). A média tartalmakra vonatkozó adatok magyar és görög napilapok webes változatának 2004 és 2016 között megjelent teljes hírfolyamából származnak.

Az adatok feldolgozása úgynevezett bimód, vagy kétpólusú hálózati elemzési eszközök alkalmazásával történt (melyben az egyik módot a nemzetek, a másikat a jellemző/nem jellemző tulajdonságok/kifejezések adják), és az említési gyakoriságok képezték a bipartit kiinduló mátrix alapadatait. A hálózatok vizuális megjelenítése az Ucinet 2-mód elemzési modul segítségével történt. Az eredmények a magyar és a görög közvélemény és média szemszögéből mutatják be a hat nemzet/etnikum (és a rájuk jellemző tulajdonságok) kognitív térképeit, illetve a különböző szociokulturális környezetben megjelenő szemantikai hálózatok különbségeit.

Cultural distances from the national stereotypes

The paper provides evidence for the plausibility of the revived technique by Buchanan and Cantril in surveying national and ethnic images in a search of cultural distances among the frameworks of relational sociology and network methodology.

Aligning to such, the Based on web surveys with a broader focus of treating national stereotypes (in Hungary and Greece, 2017) this paper builds on and also deals with timely issues (financial crisis, trust in intergroup relations, information milieus).

The visual patterns outlined by 2-mode analyses manifest varieties of semantic networks under various sociocultural settings. Our findings suggest the bearing of recent financial and migration crises on the cognitive maps of various segments of study populations, depending on the degree of exposure to crises coloured by definite tendencies of outgroup/ingroup bias related to the character

of information milieus in the specific scenes (supported by text analyses of media contents by a set of Greek and Hungarian dailies

KÁLLAI ERNŐ PhD

Szegedi Tudományegyetem

kallaierno69@gmail.com

Szekció: A romák választói magatartásának jellegzetességei és változásai a választási eredmények elemzése alapján

A romák választói magatartásának jellegzetességei és változásai a választási eredmények elemzése alapján

Az előadás a választási eredmények, statisztikai adatok és az empirikus tapasztalatok elemzése alapján arra tesz kísérletet, hogy bemutassa a romákra vélhetőleg jellemző választói magatartást alakulását a legutóbbi és azt megelőző országgyűlési, önkormányzati és nemzetiségi önkormányzati választások eredményei alapján. Fontosnak tartják-e a romák megszólítását a politikai pártok a kampányban? Van-e létjogosultsága az etnikai alapon szerveződő roma pártnak? Mennyire befolyásolhatók a romák? Az elemzésből ezekre és más kérdésekre is levonható következtetésekre sürgető türelmetlenséggel vár az előadó és sokan mások is.

Characteristics and changes of Roma's electoral behavior on the basis of the analysis of election results

The lecture attempts to present a view on how the Roma's electoral behaviour has changed based on the analysis of election results, statistical data and empirical experience of parliamentary, municipal and national minority self-government elections in the past decades. Are there campaigning of political parties in Roma communities? Do you need a Roma party organized on an ethnic basis? How can this affect the Roma? In the analysis we look for answers to these questions.

KAMARÁS ISTVÁN DSc

Evangélikus Hittudományi Egyetem

kamarasi@upcmail.hu

Vallásszociológiai Szakosztály

Egy egyházszociológiai utópia recepciója

Ferencpálista egyházreform Csereháton című egyházszociológiai utópiám az „ami van” és az „ami lehetne” ötvözete, mely azonban nem egy seholsincs országban játszódik, hanem valóságos helyen, Magyarország legszegényebb régiójában, valóságos szereplőkkel. Közgazdász, szociológus, teológus és püspök lektorai szerint nem csak a hazai katolikus egyház számára kínálhat alternatívát, kihívást, egyházkritikai diskurzust. Bár Ferenc pápa hazánkban is népszerű, ugyanakkor legalább ennyire vitatott is, miképpen a „ferencpálistamus” jegyében született elképzelések, mint ez a könyv is, melyhez éppen Beer Miklós, egy „ferencpálista” püspök írt előszót, és szereplőként is felbukkan a történetben. A csaknem száz reflexió elemzése lehetőséget kínál annak érzékeltetésére, hogyan fogadták hazánkban a ferencpálista alternatívát, nem csak a katolikus egyház főpapjai, klerikusai, teológusai és hívei, hanem más vallású és felekezetű olvasói, valamint nem vallásos társadalomkutatók.

Reception of a utopia in church sociology

My utopia of church-sociology is a mixture of ‘what there is’ and „what is possible’. It takes place not in a ‘nowhere country’, but in a real place, which is the poorest area of Hungary, with real characters. As for its economist, sociologist, theologian and Catholic bishop readers this utopia can serve as an alternative, challenge to, and criticism of the Catholic church. Though Pope Francis is very popular in our country, at the same time he is very much disputed, as well as the notions in his spirit, among them my utopia. The author of the preface for my utopia is bishop Miklós Beer, who also turns up as a character in my book. The analysis of the almost 100 reflections on my book can demonstrate how Pope Francis’s alternative was received by the different readers: not only the high priests of the Hungarian Catholic Church and other members of clergy, but other believers and non-believers as well as sociologists.

KATONA NOÉMI PhD-hallgató
MTA TK Szociológiai Intézet
katona.noemi@tk.mta.hu

Szekció: Áldozatiság és politikai képviselet

Az áldozatiság konstrukciója a prostitúciós diskurzusban

A prostitúció témája rendkívül megosztott az akadémiai, aktivista és a nyilvános diskurzusban is. A komplex, sokféle kérdésre irányuló diskurzus gyakran egy kétpólusú vitává egyszerűsödik, ahol a prostitúció felszámolásáért küzdő abolitionista és a prostitúciót szexmunkaként megfogalmazó, azt munkaként elismerő irányzat között. A két ideológiai tábor megközelítése között egyik hangsúlyos eltérés, hogy hogyan tekintenek a prostitúcióban dolgozó személyekre. Minden esetben áldozat-e a prostituált, és ha igen kinek az áldozata? Mennyire rendelkezik önálló cselekvőképességgel? A kérdés valójában komplex válaszokat igényel a prostitúció nagyon heterogén világában, ám a közéleti vitákban gyakran nagymértékben erre az ideológiai kérdésre egyszerűsödik. Az előadásomban azt vizsgálom majd, hogy hogyan konstruálódik meg az áldozatiság a prostitúciós diskurzusban, ez hogyan függ össze a prostitúció szabályozásával és igazságszolgáltatással, valamint hogyan hat magukra az érintettek.

The construction of victimhood in the prostitution debate

Prostitution as a field of study is highly debated in the academic, activist and public discourse. This complex issue is commonly reduced into a binary debate between the abolitionists, who aim to eliminate prostitution, and the pro-sex work activists, who consider sex work as work. The difference between the approaches of the two ideological parties concerns how they see persons involved in prostitution. Is a prostitute always a victim, and if so, is she/he a victim of whom? Does she/he have agency? The question actually requires complex answers concerning the highly heterogeneous field of prostitution, however in public debates it commonly appears as a simple ideological question. In my presentation I will study how victims are constructed in the prostitution debate and how it is related to prostitution policies. I will further explore its effects on the persons concerned as well.

KATONA VANDA PhD

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar
vandakatona87@gmail.com

CSERTI-SZAUER CSILLA PhD-hallgató

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

SÁNDOR ANIKÓ doktorjelölt

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

Fogyatékoságtudományi Szakosztály

Sajátos nevelési igénnyel a magyar pályaorientáció rendszerében

A sajátos nevelési igényű fiatalok élethosszig tartó tanulásának és munkaerőpiaci beilleszkedésének segítése, ehhez a megfelelő egész életutat támogató pályaorientációs módszertani tudás, szakember-hálózat és szolgáltatási repertoár fejlesztése az elmúlt tizenöt év stratégiai, illetve a következő évek innovációs, fejlesztési stratégiáinak kérdése mind az Európai Unió intézményei, mind pedig a tagállamok nemzeti szintű szakpolitikáinak alakításakor központi szerepet kap. Ugyanakkor a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet foglalkoztatási trendekről szóló 2014. évi jelentése szerint, a sajátos nevelési igényű fiatalok igen hátrányos helyzetben vannak a munkaerőpiacon a középfokú képzésből való átmenet, az álláskeresés és a hosszú távú karrierépítés tekintetében egyaránt (International Labour Organization, 2014). Jelen kutatás során az egész életutat támogató pályaorientációra fókuszálunk. A kutatás kvalitatív irányultságú, kérdésvezérelt, participatív vizsgálat, amelyben különböző kutatási elemek mentén térképezzük fel a sajátos nevelési igényű személyek pályaorientációjának hazai gyakorlatát, leginkább az érintett szereplők megélt tapasztalatainak tükrében. A kutatás fő kérdése, hogy milyen segítő és hátráltató tényezők jelennek meg a köznevelésben részt vevő sajátos nevelési igényű diákok pályaorientációs folyamatában a különféle alrendszerekben? A kutatás eredményei szervesen beépülnek az Útra fel! projekt keretében megvalósuló tananyagfejlesztésbe, amely az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar gyógypedagógus alapképzésének a részét fogja képezni. Ezáltal a gyógypedagógus hallgatók mélyebb betekintést nyerhetnek a pályaorientáció témájába.

Előadásunkban a kutatás első, előkészítő szakaszáról számolunk be.

In Transition! – Students with special educational needs in the Hungarian lifelong guidance system

The ILO's Employment Trends Report states that young people with special educational needs are in a disadvantaged position in the labour market through transition from secondary education to job search and long-term career development (ILO, 2014). In this research, we focus on lifelong guidance (LLG) structures available for students with special educational needs in Hungary. The research is a qualitative orientation, question-driven, participatory study, which maps the domestic practice of lifelong guidance along the various research elements, mostly in the light of the experiences of the actors concerned. The main research question focuses on the promoting and hindering factors of LLG pathways in the various subsystems of education. The results of the research are integrated into the In Transition! Project, which will strengthen the curriculum of the ELTE Barcsi Gusztáv Faculty of Special Needs Education in terms of LLG aspects. This way, students might gain a deeper insight into LLG measures.

KERÉNYI SZABINA doktorjelölt

Magyar Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Központ

kerenyi.szabina@tk.mta.hu

Szekció: Átmentés? A civil kurázi és a kulturális ellenállás egykor és ma

Környezetvédelem, alternatív értékválasztások, civil ellenállás - a környezetvédelmi mozgalmak a 80-as évek Magyarországn

Az egykori szovjet tábor diktatórikus rendszereiben a környezetvédő mozgalmak határozott szerepet vállaltak fel. A gyors iparosítás és a termelési verseny a Keleti Blokk országaiban nyilvánvaló környezeti hatásokat produkált: széleskörűen elterjedtek a vegyi anyagok a mezőgazdaságban, csökkent az erdők száma, megjelent a nukleáris szennyezés (ennek legismertebb példája a csernobili katasztrófa volt), és a vízszennyezés. Mivel a környezetvédelem nem számított fontosnak a kormányoknak, a környezetvédelmi mozgalmak lehetőséget teremtettek az állampolgároknak a politikai folyamatok befolyásolására, anélkül, hogy ez közvetlen részvételt eredményezett volna az ellenállási mozgalmakban. A majd' mindegyik kelet-európai kommunista rendszerben megjelenő enyhülés során ezek a környezetvédő mozgalmak alkalmassá váltak a közös társadalmi elégedetlenség megjelenítésére és a tömegek hatásos mozgósítására, mindez jelentős mértékben hozzájárult a szocialista rezsim bukásához.

A Duna Kör mozgalom a "Dunaszaurosznak" is nevezett dunai vízlépcső felépítése ellen szerveződött, melyet a magyar Nagymarosnál és (az akkor még) csehszlovákiai Gabčíkova-nál lévő Duna-szakaszon kívántak létesíteni. Ez a mozgalom nemcsak azért volt fontos, mert jelentős szerepet játszott a szocialista rendszer 1980-as évek végi megbuktatásában, hanem azért is, mert hatással volt a későbbi magyarországi civil társadalom fejlődésére is. Ma szinte magától értendő a civil társadalommal és társadalmi mozgalmakkal foglalkozó szakirodalomban az az állítás, hogy a Duna mozgalom milyen nagy hatással volt a rendszer bukására. A társadalmi mozgalmakkal foglalkozó tudományos művek további befolyásra is rávilágítanak.

Environment, alternative values and civil opposition – environmental movements in the 1980s in Hungary

Environmental movements played a distinct role in the authoritarian regimes in the former Eastern bloc. Since the environment was seen as a 'soft' issue, environmental activism offered citizens the possibility of political participation, without being directly involved in oppositional activities. With the softening of almost all communist regimes in Eastern Europe, however, environmental movements channelled collective dissatisfaction, and through effective mobilizations, contributed significantly to their collapse. The Danube movement in Hungary mobilized against the building of a dam – known as the 'Dunasaur', the monster on the river – between Nagymaros in Hungary, and Gabčíkovo on the (then) Czechoslovak side of the river Danube. The movement is of particular significance not only because it had a major role in bringing down the regime at the end of the 1980s, but also because it left its imprint on the later evolution of the entire civil society in Hungary.

KERESZTES-TAKÁCS ORSOLYA doktorjelölt
ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar
keresztes-takacs.orsolya@ppk.elte.hu

Szekció: A roma közösségek működését befolyásoló értékválasztások napjainkban

A roma gyermeket örökbefogadó családok elfogadottsága a többségi társadalom értékrendszerében

Az előadás során célunk azon értékek azonosítása, melyek az örökbefogadó családokkal kapcsolatos megítélést befolyásolják a társadalomban, különösen azoknál a családoknál, ahol a szülők etnikai származásától eltérő származású gyermeket fogadnak örökbe. Ez utóbbi Magyarországon jellemzően a nem roma szülők általi roma gyermekek örökbefogadását jelenti, amelynek feltételezésink szerint társadalmi elfogadottsága szempontjából kedvezőtlen az általánosan elutasító és a romaellenes légkör.

2017-ben egy online, illesztett, reprezentatív mintán, 1008 kitöltő segítségével mértük fel, hogy ma a magyar társadalom hogyan viszonyul a roma gyermeket örökbefogadó családokhoz. Az örökbefogadással kapcsolatos előzetes vizsgálataink alapján feltételeztük, hogy jelen kutatásunkban is megjelenik a roma gyermeket örökbefogadó családok alacsonyabb támogatottsága, melyet a romaellenesség magasabb mértéke mellett, az esszencialista értékek pozitív korrelációja is befolyásol. A gyermek magas pszichológiai értéke, valamint a gyermekkel kapcsolatos altruizmus a roma gyermeket örökbefogadó családok elfogadását vetíti elő. A romaellenesség, mint fontos értékpreferencia mindent átfed, ezért a modellben, mint mediátor középen helyezkedik el. A gyermekkel elfogadásával közvetlenül kapcsolatos értékek közül a gyermek védelme emelkedik ki, majd ezt követi a genetikától való félelem. A demográfia tényezők alacsony bejósoló ereje fontos eredmény, mely szerint a társadalmi közbeszédben a normához tartozik az örökbefogadás elfogadása, de a roma gyermeket örökbefogadó családok elfogadásban differenciáltabban jönnek ki a mintázatok.

The acceptance of families with adopted Roma children in the value system of the majority society

The presentation of Orsolya Keresztes-Takács with the title 'The acceptance of families with adopted Roma children in the value system of the majority society' aims to reveal how Hungarian society relates to families who adopt Roma children. From an intercultural perspective adoptive parents adopting Roma children and creating interethnic families is also a remarkably interesting issue. Besides the general psychological and developmental psychological issues of adaptation, the social psychological challenges the family have to cope with may intensify the challenges, due to the diverse physical appearance of family members. The presenter shares the results of a study based on an online representative questionnaire completed by 1008 respondents. They found low acceptance of interethnic families. In the model the attitude towards Roma and the psychological value of the Children are important factors. The low prediction power of demographic factors is also an interesting result.

KOCSIS JÁNOS BALÁZS PhD

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem / Budapesti Corvinus Egyetem

kocsisjb@gmail.com

Tér–Település–Társadalom Szakosztály

A lakosság önkormányzati bevonásának gyakorlata

A lakosság helyi döntéshozatali folyamatban való részvételének kérdésköre az utóbbi időszak hangsúlyos kutatási témája volt mind elméleti, mind gyakorlati szempontból a társadalomtudományokban.

2017 folyamán széleskörű kvalitatív és kvantitatív vizsgálatot folytattunk a BME Önkormányzati Koordinációs Iroda keretében a magyarországi önkormányzatok lakossági bevonási gyakorlatáról, a különböző technikák használatáról és a sikeres és kevésbé sikeres gyakorlatokról. Ennek keretében ötvennyolc önkormányzatnál végeztünk mélyinterjú adatfelvételt, amit fókuszcsoportos vizsgálatok és egy 1810 főre kiterjedő országos reprezentatív minta egészített ki.

Az elemzés kitért a helyi hatalmi struktúrákra, ezek átalakulására, a helyi közösség leírására, a szegregációs mintázatokra, a helyi identitás erősségére, a gazdasági teljesítményre, a döntéshozatali mechanizmusokra, a helyi információk csatornák működésére, a közösségi találkozás helyszíneire és módjaira.

Az eredmények azt mutatják, hogy a települések hosszú távú sikeressége összefüggést mutat a helyi közösség állapotával, annak kohéziójával és a helyi identitás erősségével, bár rövid távon egyéni erőfeszítések, források eltérítése sikeresnek bizonyulhat.

A helyi közösség sikeressége továbbá összefügg a helyi gazdaság felépítésével: az erős, helyiekre alapuló és összetett szerkezet stabil alapját képezi a helyi közösségnek, míg a még oly magas jövedelemmel hozzájáruló kis létszámú domináns foglalkoztató a helyi közösség hosszú távú megalapozott sikeressége ellen dolgozik, részben azzal, hogy nem épít a helyiek tudására, tapasztalatára és részvételére.

Practice of participation among municipalities

Participation of locals in decision-making processes of local governments and communities has been a focal question in social sciences in the recent decades as the performance of towns and cities has turned out to be linked to underlying social factors besides mere economic givens and actions.

A deep research on the theory and practice of involvement of local residents in the decision-making processes within the Hungarian municipalities and communities was carried out in 2017 in the Municipal Coordination Office of the Ministry of Interior of Hungary with in-depth interviews in 58 settlements and a representative survey of 1,810 respondents nationwide, to describe and analyse the stances, techniques and practices and factors of success and failures.

The results show that the long-term success of a community depends largely on the state of the local community, its cohesion and strength of local identity, although short-term successes may be achieved by individual efforts and funneling of funds.

Egyéni és kulturális érték, identitás értelmezése a vallás szemszögéből

A legtöbb társadalomkutató különbséget tesz egyéni és kulturális érték között. Ez utóbbit Farkas Zoltán szociológus a következőképpen határozza meg: „a kulturális érték olyan érték az egyének adott körében, amely (1) valamennyi egyén tudatának az alkotórészét képezi, és (2) amelyről valamennyi egyén feltételezi, hogy az adott körben mások tudatának is az alkotórészét képezi, és (3) amelynek közlésére egységesen értelmezett szimbólumrendszer alakult ki. Ahhoz, hogy az egyének adott körében bizonyos értékeket illetően kulturális értékekről beszélhessünk, mindhárom ismertetőjegynek teljesülnie kell.” (Farkas Zoltán : Jel-Kép 2007.4. -2008.1.:67-85.)

Ha elfogadjuk, hogy a vallás kifejezi a társadalom kulturális értékeit, „a vallás változása mögött az egész kultúrát érintő mechanizmusok keresendők.” (Boglár Lajos: Vallás és antropológia 1995/4:20.)

Előadásomban arra keresem a választ, hogyan viszonyul egymáshoz az egyéni és kulturális érték, valamint identitás. A vallási identitás változását, egy pravoszlávnak keresztelt, baptistává lett asszony példáján mutatom be tereptapasztalataim alapján.

Interpretation of the personal and cultural value and identity from the point of view of religion

Most social scientists distinguish between personal and cultural value. The latter is defined, according to Zoltán Farkas sociologist, as: ‘cultural value is such a value among a given group of individuals, which is part of each individual’s consciousness, and which is assumed by each individual to be part of the consciousness of the others within the same group, as well, and which is communicated by uniformly interpreted symbols. Certain values can be called cultural values among a group of individuals when all the above three criteria are met’. If we accept that religion expresses the cultural value of the society, then ‘behind the change of religion, such mechanisms can be found which affect the whole culture’. (By: Lajos Boglár)

In my presentation I examine how personal and cultural value and identity relate to each other. I present, based on my field experiences, the change of religious identity through the example of a Baptist woman, who was baptized Orthodox.

KOVÁCS KLÁRA PHD

Debreceni Egyetem

kovacs.klarika87@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály

Sportolás és tanulmányi eredményesség a felsőoktatásban – kitartóbbak-e a sportoló hallgatók?

Előadásunk célja, hogy feltárja a sportolás különböző formáinak összefüggéseit a tanulmányok melletti kitartás szubjektív mutatójára Magyarországon az Észak-Alföldi Régió, illetve kárpátaljai, felvidéki, vajdasági, valamint erdélyi és partiumi, elsősorban kisebbségi magyar intézmények felsőoktatási intézményeinek hallgatói körében. Kutatásunk elméleti háttérét a fejlődési modell (Brohm, 2002; Miller, Melnick, Barnes, Farrell és Sabo, 2007; Marchant, Polman, Clough, Jackson, Levy, és Nicholls, 2009), valamint Tinto (1975), Pascarella és Terenzini (1980) hallgatói integrációs modell elmélete adta. A perzisztenciát egy kilenc itemes kérdéssorral mértük, melynek keretében kíváncsiak voltunk arra, hogy mennyire határozottak a hallgatók tanulmányaik befejezését, hasznosságát, illetve elkötelezettek az órai és vizsgakövetelmények teljesítését illetően. Az elemzésekhez a Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Intézet (CHERD-H) egy öt országgal határos régió felsőoktatási intézményeinek hazai és kisebbségi magyar hallgatóit vizsgáló kutatásának adatbázisát használtuk fel (IESA 2015, N=2017).

Eredményeink szerint az integrációs modellel ellentétben az egyetemen belüli sportklubtagság csökkenti a perzisztencia mértékét függetlenül a nem, a hallgató intézményének országa, és a legfontosabb társadalmi háttérváltozók hatásától. Bár a regressziós elemzések nem mutatták ki az egyetemen kívüli egyesületben, sportkörben, illetve mindkét helyen sportolás hatását, de az összehasonlító elemzésekből egyértelműen kiderült az egyetemen kívüli sportkörtag hallgatók előnye a tanulmányaik hasznosságát, illetve kiemelkedő erőfeszítésüket illetően az órai és vizsgakövetelmények sikeres teljesítésének érdekében. Az egyetemen belüli és kívüli sportklubban sportolók értettek leginkább egyet azzal, hogy szeretnének minél jobb tanulmányi eredményeket elérni.

Sport activity and academic achievement in higher education – Are the sporting students more persistence?

In our study the relationship between sporting habits and an indicator of academic achievement (persistence) is explored among the students of Hungarian and Romanian, Slovakian, Serbian and Ukrainian Hungarian minority higher education institutions (IESA 2015, N=2017). We researched differences in each item and the index of persistence between students of different sporting groups, competitive athletes, non-sporting students, and students who practice sport inside or outside the university or both or do not do any sport activity. The theoretical background is based on development and student integration model theories. Contrary to our hypothesis, sporting students who do sport inside the higher education institutions have the least persistence independently of gender, country and social background. However, regression analysis does not confirm, according to ANOVA results that students who are members of a sport club either inside or outside the university want to achieve the best academic achievement.

KRISTÓF LUCA PhD

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

kristof.luca@tk.mta.hu

KOLTAI JÚLIA PhD

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

SIMONOVITS BORI PhD

ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Pitching Fórum

A normaszegés társadalmi megítélése – egy vignettás kísérlet eredményei

Előadásunkban a normaszegés társadalmi megítélését vizsgáljuk egy survey kísérlet alapján. A Magyarországon ebben a témában még sohasem alkalmazott kutatási design szerint, 2015-ben egy országosan reprezentatív felmérés részeként 403 válaszadó töltötte ki a mindennapi normaszegések megítélésére vonatkozó kérdőívünket. A válaszadóknak fejenként 15 hipotetikus szituációkat kellett megítélniük, melyekben a normaszegés súlyossága és a normaszegést elkövető cselekvő demográfiai jellemzői (nem, kor, foglalkozás, lakhely és etnicitás) véletlenszerűen váltakoztak. Arra voltunk kíváncsiak, hogy a különböző súlyosságú normaszegések (utcán szemeteléstől az adócsalásig, kisebb korrupcióig) megítélését befolyásolja-e 1. az elkövető szocio-demográfiai helyzete, társadalmi státusza; 2. a hipotetikus normaszegés súlyossága; 3. magának a válaszadónak a jellemzői. Vignettás kísérletünk erőssége, hogy a randomizált szituációk miatt az első két kutatási kérdéssel kapcsolatban nem csak korrelációkat, hanem oksági összefüggést is tudunk vizsgálni. Harmadik kutatási kérdésünk esetében pedig a mintavétel reprezentativitása és nagy elemszáma megengedi a többváltozós statisztikák használatát.

Attitudes on violating social norms - results from a factorial survey

As the basis of the present paper, we carried out a factorial survey, as a random part of a nationally representative sample of 2687 persons, in 2014-2015. We showed the respondents (N=403) hypothetical situations where a stranger violates social norms in everyday situations, and we asked them to rate how they deprecate it. Besides the situations, basic socio-demographic characteristics of the stranger were also randomly varied. We are interested in the following research questions:

- What are the main socio-demographic factors of the perpetrator (the one who violates the norm) that significantly affect the judgement of the respondents?
- What are those characteristics of the respondent (the one who evaluates the norm violation situation) that influence his or her judgement on the given norm violation?
- Is it the situational characteristics (from simple to severe norm violations) that matter more or the personal characteristics of the person violating the given norm?

Társadalmi innováció és közösségi tanulás

A kutatás célja a tanulás (közösségi tanulás) szerepének feltárása az innovációkban (társadalmi innováció). Feltételezésünk szerint a közösségi tanulásra alapuló sikeres innovációk (a róluk szóló narrativa) a közösségi identitás kialakításának / megerősítésének nélkülözhetetlen feltétele. A társadalmi innováció fogalmát a 2000-es években újra felfedezték, de mindmáig vitatott maradt ((Bradford; Phills, Deiglmeier & Miller; Pol & Ville; Mulgan et al; Nichols & Murdock; Udovnik.). Fergusont (2017) követve a szerző a társadalmi innovációkat úgy értelmezi, mint a társadalmi hálózatok termékeit, amelyeket időről-időre hierarchikus szervezetek stabilizálnak. Példákat (eseteket) tanulmányozunk, amelyek során problémával szembesülő közösségek új tudások birtokában innovatív válaszokat találnak az őket ért kihívásokra. Meghatározó módszerünk az esettanulmány (Kozma 1999:422-433), illetve az ún. történetmondás (story-telling, Hyvarinen 2012). Az eddigi esettanulmányok azt mutatják, hogy a) társadalmi innovációk egy-egy közösségi problémára adott válaszként születnek; b) ezek a válaszok új információk és tudások birtokában alakulnak ki, amelyeket a közösség meghatározó része megtanul és elfogad; c) ma Magyarországon elsősorban a kulturális szférában születnek ilyen válaszok (pl sport, honismeret, közösségi építkezések, fesztivál szervezést stb.); d) amelyek megágyazhatnak a helyi vállalkozások letelepedésének és népességmegtartó hatásának; e) és ezzel is erősíthetik a közösségi identitást.

Social Innovation and Community Learning

Social innovation as a reinvented concept is widely used and seriously contested (Bradford; Phills, Deiglmeier & Miller; Pol & Ville; Mulgan et al.; Nichols & Murdock; etc.) Following Ferguson (The Square and the Tower, 2017), the author interprets the concept of social innovation as a product of the social networks (the Square), which from time to time has to be stabilized by organisations (the Tower) and has to be liberated from them. Social networks are in the process of globalisation, but at the same time they continuously separate from each other. Recent case studies in Hungary found horizontally growing networks that are vertically separated. This construction of networks helps the communities to resist top-down changes and makes them resilient against outside challenges. At the same time vertically separated networks make it impossible for social innovations to break through and spread in space and time. The key question of managing social innovation is therefore to connect vertically separ

KŐSZEGHY LEA PhD

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

koszeghy.lea@tk.mta.hu

CSIZMADY ADRIENNE PhD

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

Tér–Település–Társadalom Szakosztály

Az integrált városfejlesztés elméleti gyökerei és a magyarországi várostervezési gyakorlat hagyományai

Az előadás elemzi az integrált városfejlesztési tervezés elméleti gyökereit, majd a korábbi években végzett kutatások és egy közelmúltban indult kutatási projekt (a Nemzeti Kutatási és Fejlesztési Hivatal által finanszírozott 124940. számú kutatás, A várostervezés szociológiája – várostervezés és társadalom) első eredményei alapján azt vizsgálja, hogy a magyarországi várostervezési hagyományok hogyan teszik az integrált városfejlesztési tervezési elvek megvalósulását erősen útfüggővé. Először összegzi az integrált városfejlesztési tervezéssel kapcsolatos releváns elméleti irodalmat. Majd elemzi a magyarországi várostervezés legfontosabb vonásait az elmúlt évtizedek változó politikai és gazdasági keretfeltételei között, ideértve a hatalom “változó arcait”, a folytonosan erős, de változó kulcs-szereplőktől való külső erőforrás-függőséget, a tervezési rendszer és kultúra közösségi részvételt korlátozó jellemzőit, és a tervezői szakma hagyományosan erős professzionális, techokrata szerepfelfogását. Ezután bemutatja hogy ezek a sajátosságok hogyan hatnak az integrált városfejlesztési tervezés gyakorlatára, rámutatva az erős útfüggőségre az integrált városfejlesztés elveinek megvalósulásában.

Theoretical roots of integrated urban development and Hungarian urban planning traditions

The presentation analyses the theoretical roots of integrated urban planning and, based on existing research and the first results of a recently launched research project (research funded by the National Research, Development and Innovation Office (NKFIH) grant number 124940 (The sociology of urban planning – urban planning and society)) it analyses how Hungarian urban planning traditions make the implementation of integrated urban planning principles strongly path-dependent. First it summarises relevant theoretical literature regarding integrated planning. Then it summarises key features of the Hungarian urban planning traditions in different political and economic contexts in the previous decades, including a changing ‘face of power’, the persistence of a strongly resource-driven logic with changing key actors, specific features of the planning system and culture limiting substantial public participation and a strong tradition of planners’ professional-technocrat role perception.

KUKUCSKA ZSUZSA MA

Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Szociológiai és Szociálpolitikai Tanszék
kukucskaszuzsi@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály

Partnerszelekciós mechanizmusok képzési szintek szerinti különbségei

Az előadás középpontjában az egyetemisták értékvilágának változásai állnak, különböző képzési szinteknek megfelelően. Ezen koncepción keresztül kerülnek bemutatásra párválasztási valamint párkapcsolati mintázataik. A téma aktualitásaként jelenik meg a tudástársadalom, mint új típusú társadalomszerkezetet alakító jelenség. Ennek megfelelően a fő vizsgálati szempontot az egyén kvalifikációja, mint kulturális tőkéjének forrása adja. A kutatás kiindulópontja, miszerint az egyetemisták partnerszelekciójuk során az iskolai végzettséget homogámiára való törekvésként jelenítik meg. Továbbá a felsőoktatáson belül is minél magasabb képzési szinten tanul az egyén, annál komplexebb az ideáltípusa. Mindemellett további partnerszelekciót befolyásoló faktorként kerül bemutatásra az életkor, a lakóhely valamint az anyagi háttér. Ezenfelül szemléltetésre kerülnek a modernizáció hatásai, az ismerkedési helyszínek változásainak, a kapcsolati formák pluralizálódása.

A konklúziók levonása érdekében, az előadásban vázolt elméletekre és a befolyásoló tényezők elemzésére fókuszcsoporthozott kutatás fog reflektálni. A vizsgálat célcsoportját a Debreceni Egyetemen tanuló személyek alkotják, akik alap-, mester-, illetve doktori képzésben vesznek részt. Ebben az esetben az alap- és mesterképzés hallgatók biztosítják a kontrollcsoportot. Velük szemben jelennek meg a doktoranduszok, akik a felsőoktatási képzés legmagasabb szintjét képviselik.

A kutatásom által a különböző képzési szinteknek és szakoknak megfelelően megismerhetőek a jelenlegi partnerkapcsolatok a hallgatók életében. A kontrollcsoportok által pedig a párkapcsolati szintek, elképzelések és igények is vizsgálhatóvá válnak.

Differences in partnering mechanisms on training levels

The focus of the lecture is on the changes in the value of university students, according to different levels of training. Through this concept, their partner choice and relationships are presented. As a topical issue of the subject, knowledge society is emerging as a new form of social structure. Accordingly, the main test aspect is the cultural capital of the individual as the source of their qualifications. The starting point of the research is that university students in their partner choice are found to consider degree of schooling in their pursuit of homogamy. Furthermore, the higher a person's education level the more complex is their ideal type in relationship. Besides, age, place of living and financial background are presented as additional factors influencing partnering. In addition, the effects of modernization, the changes in the places of dating, and the plurality of connection forms are illustrated.

KUTROVÁTZ KITTI doktorjelölt
Budapesti Corvinus Egyetem
kitti.kutrovatz@gmail.com

Szekció: Szülői értékek és stratégiák a gyerekek technológiahasználatával kapcsolatban

A szülői értékek vizsgálata a gyerekek technológiahasználatával kapcsolatos stratégiák tükrében

Az előadás tárgya a gyerekek technológiahasználatához kapcsolódó különböző szülői stratégiák és normák bemutatása, különös tekintettel a nemi és társadalmi-gazdasági státus szerinti mintázatokra. Az eredmények egy olyan kutatásból származnak, amely a családi időtöltést és annak szubjektív percepcióit és értékelését az egyik szülő és egy 12-16 év közötti gyerek perspektívájából vizsgálja. A kutatás egyik fő fókusza a technológiahasználat szerepének feltárása a közös időben.

Korábban számos empirikus munka igazolta, hogy a különböző technológiák milyen nagy szerepet játszanak a mai tinédzserek életében. Továbbá az is világossá vált, hogy nemek szerint milyen eltérő jellegzetességek figyelhetők meg a média eszközök használatában.

Ezzel együtt a szülőséggel kapcsolatos kulturális elvárások is jelentősen megváltoztak az elmúlt években. A középosztálybeli szülői kultúrának fontos eleme lett a gyerekek jólétének elősegítése és a kognitív képességek fejlesztésének igénye is. A gyerekek technológiahasználatával kapcsolatos szülői stratégiáknak ezekben fontos szerepe lehet, befolyásolni tudják a technológiákkal töltött időt, a médiafogyasztás tartalmait és fejleszthetik a digitális tudást.

A szülői stratégiák és értékek vizsgálata tehát segíthet megérteni a mai szülőséggel kapcsolatos elvárásokat. Továbbá, a gender és a társadalmi rétegződés szempontjának elemzése hozzájárulhat a változatos szülői normák komplexebb feltárásához.

Investigating parental values in the light of parental strategies related to children's use of technology

We focus on the various parental strategies and norms related to the children's use of technology, concerning especially the diverse patterns by gender and by socioeconomic status. The results are based on research that investigates the use of technology in time that parents and children spend together. Previous empirical results demonstrate that the various media devices play a significant role in teenagers' lives. Besides, the cultural expectations of parenting have changed significantly in recent years. Ensuring the children's wellbeing and cognitive development have become important elements of the parenting culture of the middle class. Therefore, also the parental strategies related to the use of technology might have an important role. These might influence the screen time, the content of media consumption or might develop digital skills. Consequently, investigating the parental strategies and values might contribute to comprehending the expectations of modern parenting.

LAKATOS ZOLTÁN PhD

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar,
Szociológia és Kommunikáció Tanszék

sultan.lakatos@gmail.com

Szekció: Értékek és törésvonalak: Az értékek ontológiai inflációja, és ami abból (nem) következik

Szubsztancialista csapdák az értékutatásban

Az értékutatásokban meghatározó irányzatok, mindenekelőtt Hofstede, Inglehart és Welzel egy olyan paradigmát képviselnek, amelyet a természettudományokban jó kétszáz éve meghaladtak, és amelynek kritikáját a klasszikus szociológiai áramlatok és a velük rokon filozófiai irányzatok továbbfejlesztették. Ez a karteziánus dualizmus, amelynek szociológiai képviselői a test vs. szellem empirikusan értelmetlen elválasztását alkalmazzák a társadalmi valóságra, amikor a mentális reprezentációknak a cselekvési kontextustól független státuszt jelölnek ki. A másik nevén szubsztancialista iskola szemléletét az értékutatások minden olyan áramlata reprodukálja, amelyik a cselekvés szimbolikus és instrumentális vonatkozásait egymástól különállónak tekinti (pl. a kultúrát "szoftverként", a gazdaságot "hardverként" értelmezve). A relációnális szociológia elmúlt két-három évtizedének eredményeire, valamint önálló empirikus vizsgálatra támaszkodva három, egymásból következő állítás mellett érvelek. Az első, hogy az értékek nem cselekvést irányító elvek, hanem mindössze a cselekvő saját, világbeli helyzetének értelmezéséhez használt kognitív leegyszerűsítések. A második, hogy az értékek nem az anyagi valóságtól elvonatkoztatható, abból kiágyazott "kódok", hanem gyakorlatokban, performatívumokban ragadhatók meg. A harmadik, hogy az értékutatások uralkodó iskolái által eltérő logikákat képviselőnek tekintett értékeknek van egy közös komponensük, ami a cselekvőnek az anyagi érdek nyílt vállalásában vs. tagadásában értelmezhető.

When value research gets caught up in substantialism

By demarcating mental representations from the context of agency, a prominent school in value research – with Hofstede, Inglehart and Welzel among its most influential proponents – espouses a paradigm which in the natural sciences were overcome some 200 years ago, and whose critique was advanced already in classical sociology and related currents in philosophy. Stemming from a relational sociological perspective and using results from an empirical study, I lay out three propositions in criticism of this approach. First, instead of constituting imperatives that 'drive' behaviour, values amount to no more than cognitive simplifications. Second, values are not injunctions that are empirically separable from material aspects but manifest themselves always in performances. Third, the values that the dominant currents in value research assume to represent autonomous rationales collapse under a same underlying principle, that is, the open expression v. denial of material interest.

LAKI ILDIKÓ PhD

Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar

laki@etszk.u-szeged.hu

Szekció: A magyarországi fogyatékossgal élő emberek társadalmi konfliktusai

A magyarországi fogyatékossgal élő emberek társadalmi konfliktusai

Az előadás a magyarországi fogyatékossgal élő emberek társadalmi konfliktusait kívánja körül járni. A fogyatékossgal élő emberek a társadalom különösen érzékeny csoportjai közé tartoznak, egyéni és társadalmi szinten számos megoldásra váró helyzettel találkoznak, melyek sokszor több oldalról is konfliktusokat okoznak életükben.

A konfliktusok fő forrásai a társadalmi integráció hiányosságából, a közösségi előítélet meglétéből, az intézmények bizonytalan struktúrájából és a jogi környezet pontatlanságából adódnak. Mindezek kérdések sorát indítják el, vajon milyen módon és „eszközzel” lehet átrendezni a társadalom különböző színtereit ahhoz, hogy a fogyatékossgal élő emberekkel összefüggő konfliktusok megoldásra találjanak.

A fogyatékossgal élő emberek és a társadalom viszonyát alapvetően befolyásoló tényezők, azok a rendszerek, amelyek esetenként előítéletessé, diszkriminatívvá vagy elutasítónak teszik a környezetet minden elemével együtt. E tényezők mentén gondolkodva, a társadalom tagjai sokszor konfliktusok forrásaként használják a fogyatékossgal élő embereket (itt gondolhatunk a szociális juttatások igazságos vagy igazságtalan vagy az oktatási intézmények előnyben és hátrányban részesítésének elveinek tartalmára). Sok esetben az ismeretlenség, a „más csoportokkal” szembeni feltételek is szerepet játszanak mindebben, melynek következtében a konfliktusok csak még inkább erőteljesebbé, dominánsabbá válnak.

A fogyatékossgal élő emberek az elmúlt évtizedekben jelentős változásokat élhettek meg, akár a jogi, társadalmi vagy munkaerőpiaci szegmenseket nézzük. De ez még mindig úgy tűnik, a nyugat-európai tendenciáktól elmarad, a konfliktusok inkább halmozódnak, mintsem jelentkeznének a megoldások.

Az elkövetkező évek erőteljes feladatai között nem hagyható figyelmen kívül a társadalom tagjainak érzékenyítése, a feszültségek csökkentésére való hajlandóság erősítése.

Social Conflicts of Hungarian People Living with Disabilities

This presentation/lecture examines the social conflicts of Hungarian people living with disabilities. People living with disabilities form a particularly vulnerable population group; they are faced with several situations to be resolved at an individual level and at the social level, which are, in many respects, a frequent cause of conflicts in their lives.

Major sources of conflicts are incomplete social integration, the persistence of the prejudices of the community, the unstable structure of institutions, and inaccuracies in legislation. All this triggers many questions; how to reprioritise the various areas of social life in order to resolve conflicts related to people living with disabilities and what sort of means we should use to do so.

Pitching Fórum

Adaptáció és/vagy alkalmazkodás az éghajlatváltozás hatására az élethelyzetek és szemléletmódok függvényében a Balaton térség népessége körében

2012-2016 között a Pannon Egyetemen folyt kutatásunkban az ökofilozófiai szakirodalom alapján körvonalaztuk azokat az értékrendben és viselkedésben megmutatkozó változásokat, melyek a felelős környezeti magatartáshoz elengedhetetlenül szükségesek, és egy esetleges paradigmaváltásnak fontos dimenziói lehetnek. Mindezek alapján a felelős környezeti magatartáshoz, az adaptációhoz szükséges, hogy

1. a haszonelvű-technicista szemléletet felváltsa a környezet megbecsülése,
2. a korlátlan szabadságot az önkorlátozás,
3. a tágabb térhez való kötődést az otthonszemlélet erősödése.
4. A szakirodalomban az is körvonalazódni látszik, hogy az újfajta technológiai megoldások gyakran nem jelentenek megoldást a problémákra, célszerű ezért olyan tradíciók felé fordulni, melyeket kultúránk évezredekken át őrzött, s amelynek szerves részét képezte a természeti környezet tisztelete.

Sokrétű vizsgálatunkból előadásomban a vizsgált populáció értékrendjét a Schwartz-féle értékeszt eredményei alapján elemzem.

Összefoglalva azt mondhatjuk, nem látszik pozitív elmozdulás, nem mutatkoztak a paradigmaváltás jelei a korábbi országos értékutatások eredményeihez képest Magyarországnak ebben a környezeti problémákra különösen érzékenynek vélt térségében. A válaszolók elsősorban a műszaki-technikai megoldásokat preferálták, kevésbé tudatosodott a lokális szemlélet, a lokális közösségek szerepe krízishelyzetben, és nem túlságosan vonzóak a tradicionális megoldások sem. Az, hogy mely társadalmi réteg milyen megoldások fontosságát hangsúlyozta, legalább annyira függ a veszélyeztetettség fokától, a probléma súlyától, mint a társadalmi hovatartozástól. Ez utóbbi tényezők között leginkább meghatározó szinte minden vizsgált változó esetében a világnézeti hovatartozás, és gyakoriak a különbségek iskolázottság valamint a lakóhely, lakókörnyezet társadalmi-gazdasági, földrajzi adottságai alapján.

Adaptation to the effects of climate change in function of life situations and attitudes within the population of the Balaton region

In our research, conducted at Pannon University between 2012 and 2016, based on the ecophilosophical literature, we have outlined the desired changes in values and comportment that are indispensable to achieve responsible environmental behaviour and to trigger a possible paradigm shift.

In my lecture I will analyse the values of the examined population based on the results of the Schwartz Value Survey.

To sum up, we can state that there is no positive shift or signs of paradigm change to signal compared to the results of previous national research in this region of Hungary, which is however, particularly sensitive to environmental issues. The participants preferred technical solutions in the first place, while the local attitude and the role of local communities in a crisis situation were less

present. Traditional solutions did not prove to be attractive either. The way of solutions that different social groups emphasised depends at least as much on the degree of vulnerability.

Segítőkutyák a társadalomban – nemzetközi kérdőíves, emancipatív jellegű felmérés eredményei

Előadásomban két irányból megközelítve nyújtok betekintést a nemzetközi szinten végzett kérdőíves felmérésem eredményeibe:

1. egyrészt jómagam is érintett vagyok, súlyos hallássérüléssel születtem, mindennapjaimat hangjelző kutya könnyíti meg,
2. másrészt – a gyógypedagógiai-szociológiai tanulmányaimon túl – mélyen hatottak rám az inkluzív kutatási paradigmák.

Nemcsak külföldön, immár hazánkban is egyre nagyobb teret kap a speciálisan képzett segítőkutyák alkalmazása (pl. hallássérült-segítő, mozgássérült-segítő, autistasegítő, rohamjelző, vakvezető kutya). Releváns szakirodalmi forrásokra támaszkodva kidolgoztam egy magyar és angol nyelven is elérhető kérdőívet, hogy felmérhessem a segítőkutyák társadalmi elfogadottságát, valamint járulékos hatásukat gazdájuk közösségbe való beilleszkedésében. Célom volt a különböző nemzetközi jó gyakorlatok megismerése is. A kutatást – doktori témám célúztázéseinek és hipotéziseinek megfelelően – heterogén minta bevonásával végeztem el.

Mintegy 227 kérdőív kvantitatív és szubjektív tartalmának elemzése arra enged következtetni, hogy 1) a segítőkutyák fizikai segítségnyújtáson túlmutató lelki és szociális hatása is jelentős, 2) a négylábú társsal közlekedő fogyatékossgal élő gazdák a mai napig szembesülnek a problémával, miszerint akadályba ütközik a közszolgáltatások igénybevétele, sérülnek az esélyegyenlőséghez fűződő jogaik. Tudományos szinten is fontosnak tartom a személyes vonulat megjelenését, így a kutatásban igyekeztem az átélt élményeimet is kamatoztatni. A prezentációban beszámolok arról, hogyan jelentek meg a munkámban az emancipatív kutatási irányzat egyes elemei.

Kulcsszavak: segítőkutya, inkluzív/emancipatív kutatások, társadalmi integráció

Service dogs in society – results of a questionnaire-based emancipative study

The presentation provides a 'double' insight on questionnaire-based work executed in the frame of my current Ph.D. research. The two 'points of view' highlighted in this article are as follows:

1. I was born hearing-impaired, my everyday life is facilitated by a helping-dog.
2. Going one step further from the basis of my studies on special education and sociology I was deeply influenced by recent inclusive research paradigms.

Relying on the review of relevant literature I worked out a questionnaire aiming to measure the social acceptance of service dogs (i), evaluate their additional role supporting integration of their owners into society (ii), discover related best practices on an international scale (iii). A total of 227 questionnaires were collected and evaluated answering the main questions of my research. The presentation briefly points at the emancipative research approach of my work as well.

Keywords: service dog, inclusive/emancipative research, social integration.

MÁTÉ DEZSŐ doktorjelölt

Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Kar Szociológia Doktori Iskola

Interdiszciplináris Társadalomkutatások Doktori Program

mate.dezso1984@gmail.com

Szekció: A roma közösségek működését befolyásoló értékválasztások napjainkban

Roma generációk értékválasztásai az LMBTQ megítélésében

A tanulmány célja megvizsgálni az említett roma generációk érték hasonlóságait és identitását, valamint bemutatni a roma LMBTQ mozgalmat. Kutatási kérdésem, hogy melyek azok a társadalmi értékek és normák, amelyek kizorultak az első roma generáció fókuszából, és ennek mik voltak az okai. Kutasomban párbeszédelemzést használok, amely a generációk saját megélt valóságait és értékeit mutatja be.

Value choices of the Roma generations and the LGBTQ

The aim of the study, to examine the mentioned Roma generations value similarities and identities, in parallel with the Roma LGBTQ movement. My research question is, which social values and norms are excluded from the first intellectual Roma generation's focuses, and what were the main reasons of it. In my paper I using the discourse analysis method, reflecting on the mentioned Roma generations' own lived experiences and social values. Roma LGBTQ people face not only discrimination and xenophobia because of their ethnic origin, but also homophobia and transphobia because of their gender and LGBTQ identities as, Gay, Lesbian, Bisexual, Transgender or Queer people.

MURÁNYI ISTVÁN PhD
Debreceni Egyetem
muranyi2009@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály

Európa három történelmi régiójának öröksége: fiatalok előítéletessége

1980-ban jelent meg egy meghatározó tanulmány (Szűcs Jenő), amely európai három történelmi régiója kialakulásának problémájával foglalkozott.

A történelmi kutatások alapján kimutatták, hogy a három régió nem csak helyek, hanem ideológiák és eszmék alapján is eltér. is. A korábbi vizsgálatok (Csepeli-Prazsák) azt igazolták, hogy a történelmi régiók és a különböző európai országok "érték-térképének" főbb jellemzői között jelentős átfedés van.

Az ESS adatbázis alapján megerősítették, hogy az európai történelmi régiók határai még mindig léteznek.

A prezentáció célja, hogy megválaszolja a következő kérdést: indokolható-e az európai régiók történelmi felosztásával a fiatalok előítéletessége és csoportközi intoleranciája?

A prezentációban a Myplace kutatás (FP7-266831, N = 16.935 fiatal, 16-25 évesek 30 európai ország 14 országában) adataira hivatkozunk, amely kiegészül a hazai nagymintás ifjúságkutatások (Magyar Ifjúság 2000- 2016) adatbázisainak feldolgozásával.

Legacy of the three historical regions of Europe: young people's prejudices

An influential essay was published in 1980, which dealt with the problem of delineation of the three historical regions of Europe. Based on historical research it was demonstrated that the three regions were not so much just places but ideas and ideals as well. Previous investigations have verified that there is a significant overlap between the historical regions and the main features of the 'value-map' of different European countries. Based on the ESS database it has been confirmed that the borders of the three historical regions in Europe still exist. The aim of the presentation is to answer the following question: is it justifiable the historical division of the Europe's regions if we consider prejudice and inter-group intolerance of young people? In the presentation we are referring to the analysis of the Myplace survey study (FP7-266831; N= 16,935 young people, aged 16-25 in 30 Legacy of the three historical regions of Europe: young people's prejudices.

MURINKÓ LÍVIA tudományos munkatárs
KSH Népeségtudományi Kutatóintézet
murinkolivia@gmail.com

Családszociológia Szakosztály

Ki miért (nem) házasodik? Szándék és megvalósulás a házasodási mélypont és a felívelés idején (2008–2017)

Magyarországon a házasságkötési hajlandóság a 2010-es mélypont után előbb lassan, majd 2013-at követően erőteljesebben emelkedni kezdett (2017 eleje óta pedig stagnál). A házasodási kedv 2010 és 2016 közötti növekedése azért egyedülálló – bár nemzetközileg nem példa nélküli – jelenség, mert egy évtizedes trenddel ment szembe: az élettársi kapcsolatok és az egyedülálló életforma terjedésével, a házasság intézményének háttérbe szorulásával. Így már nem csak az a kérdés, hogy miért nem, hanem az is, hogy miért házasodnak Magyarországon az emberek, és hogy milyen társadalmi-demográfiai tényezők mentén írható le a növekedés.

Előadásomban azt vizsgálom, hogy milyen változások történnek a házasságkötési szándékokban és azok megvalósulásban a házasodási mozgalom mélypontja (2008–2012) és a felívelés időszaka (2012–2016/2017) között. Az elemzéshez az Életünk fordulópontjai követéses panelvizsgálat harmadik, negyedik és ötödik hullámának (2008, 2012, 2016/17) adatait használok fel, és az elkövetkező három-négy évre vonatkozó házasságkötési szándéknak az egymást követő kérdések közötti megvalósulását és annak társadalmi-demográfiai meghatározóit vizsgálom. Összehasonlítom egymással a 2008–2012 és a 2012–2016/17 közötti időszakokat.

Az előzetes eredmények azt mutatják, hogy a szándékok terén jelentősebb volt a növekedés, mint a megvalósítás esetében. Főként az alacsonyabb társadalmi státuszúak, a fiatalok és a kisgyermekesek körében ment végbe jelentős növekedés a szándékok tekintetében, ezzel szemben elsősorban az iskolázottabb, foglalkoztatott csoportok tudták megvalósítani a rövid távú házasságkötési terveiket.

Why (not) get married? Intention and realisation during the marriage bust and boom in Hungary (2008–2017)

Following the marriage bust of 2010, marriage rates started to increase in Hungary. The marriage boom of 2010–2016 is an extraordinary – though internationally not exceptional – phenomenon because it represents a reversal of a decade-long trend. In the light of this change, the question is no longer about ‘why not’ but about ‘why’ people get married in Hungary.

In my presentation I look at changes in marriage intentions and their realisation between the years of the marriage bust (2008–2012) and the marriage boom (2012–2016/2017), using data from the third, fourth and fifth waves of the Hungarian Generations and Gender Survey. I examine marriage intentions in Waves 3 and 4 and their realisation in the subsequent waves.

Preliminary results show that intentions increased more than the actual number of marriages. Intentions increased the most among people with lower social status, while more educated, employed groups were more successful in realising their short-term marriage plans.

OLT GERGELY doktorjelölt
Budapesti Corvinus Egyetem
MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont
olt.gergely@gmail.com

Tér–Település–Társadalom Szakosztály

A posztszocialista dzsentrifikáció elméleti vitái és Budapest 7. és 8. kerületének példája

Korábban a dzsentrifikációkutatásban a jelenség általános, univerzális természetét hangsúlyozták. A jelenséget leíró elméletek "nyugati" empirikus tapasztalatok alapján születtek, és bár említés szintjén megjelentek a kontextuális különbségek, ezeknek nem tulajdonítottak olyan jelenséget, hogy hatással legyenek a dzsentrifikáció elméletére. A folyamatokat annak ellenére az univerzálisan megfogalmazott "bérleti rés" elmélettel magyarázták, valamint a vállalkozói, neoliberális várospolitikai globálissá válásával. A poszt-szocialist transzformáció azonban olyan nyilvánvaló intézményi és gazdasági következményekkel járt, ami megkérdőjelezi ezeknek az általános modelleken az érvényességét. Bár az elmélet egyik alapvető feltétele, a befektetésihiány a belvárosokban a szocialista várospolitikai eredményeinek köszönhetően is létrejött (igaz, nem a profit megfontolások, hanem a tömeges lakásépítés minél hatékonyabb megvalósítása miatt), az így kialakult bérleti rés még a legtöbb külföldi és belföldi tőkebefektetést realizáló budapesti belvárosban sem volt igazán látványos. Magyar tanulmányok mellett egy interjúból maga Neil Smith (a bérleti rés elmélet megfogalmazója) is elismerte, hogy nem úgy alakult a budapesti átalakulás, ahogy ő azt a kilencvenes évek elején, a piaci kapitalizmus térnyerésére alapozva megjósolta. Az egyik legfontosabb intézményi és gazdasági különbség a privatizáció után kialakuló tulajdonosi szerkezet volt. A másik, hogy a városrehabilitációs tevékenységekben a magántőke helyett az állami kezdeményezés volt hangsúlyosabb. 2014 után mégis nagyon jelentős áremelkedést figyelhettünk meg elsősorban a pesti belvárosban. Az előadásban arra teszek kísérletet, megmagyarázzam a mechanizmusok és az eredmények különbözőségét.

Theoretical questions of post-socialist gentrification and the examples of districts VII and VIII

Earlier studies of gentrification, similarly to the more general aspects of urban research, considered the 'Western' models universal and the convergence of urban processes was expected. There is a growing body of research outside the core cities and in different regions of the world about gentrification but these often present simply the 'variation' (or 'variegation') of the 'Western' phenomena. Of course, they highlight differences in forms or intensity of the process, but they use the same global explanations like the rent gap, the neoliberal world order or the entrepreneurial city and neoliberal urban governance. However, in the last decade new studies appeared on the more general field of urban research that question this status quo.

OBORNI KATALIN doktorjelölt
Budapesti Corvinus Egyetem
katoborni@gmail.com

Feminizmus Szakosztály

A női vezetők elfogadása és karrierjük alakulása a középvezetői szinten

A női vezetők jelenléte - annak ellenére, hogy továbbra is sok nehézséggel küzdenek a karrierjük során - a középvezetői szinten egyre elfogadottabbá válik. Számos tanulmány mutat rá azonban, hogy a női vezetők elfogadása és a nemi arányok kiegyenlítődése a középvezetői szinten nem bontja meg a szervezeti folyamatok működését meghatározó nemek közti hierarchikus rendet. A tanulmány azt vizsgálja meg, hogy milyen szervezeti folyamatok és narratívák járulnak hozzá a női vezetők elfogadásához a középvezetői szinten, és hogy ez hogyan határozza meg a női vezetők karrieresélyeit beleértve a felsővezetésbe való bejutást is. A tanulmány egy pénzügyi nagyvállalatnál készült szervezeti etnográfiai kutatás eredményeit elemzi. Az eredmények azt mutatják, hogy a női vezetők elfogadásához a középvezetői szinten hozzájárul, hogy a szervezet karriert és munka-magánéletet támogató eszközei fenntartják azt a nemi rendet, ami a férfiakat nagyobb eséllyel tereli a felsővezetésbe. Továbbá a középvezetői szint elnőiesedésének jelensége elfogadottá teszi a nők mint vezetők jelenlétét a középvezetői szinten, ugyanakkor megnehezíti a felsővezetésbe való bejutásukat. Végül, a szervezeti folyamatok és normák olyan karrier ambíciót erősít meg a nőkben, amely szintén a középvezetői szinten tartja őket. A kutatás újdonsága, hogy középvezetői szinten tárja fel azokat a szervezeti folyamatokat, amelyek a karrier alakulását meghatározzák. Ezzel eddig magyar vonatkozásban kevés kutatás foglalkozott.

Kulcsszavak: társadalmi nem, karrierfejlődés, középvezető nők

Acceptance of mid-level women managers and their career development

Nowadays, the presence of woman managers at the middle level of organizational hierarchy is more and more accepted, although it is also known that they still face various and many difficulties concerning their career plans. Literature, however, shows that this increasing acceptance of woman managers and the more equally gender balanced proportion of managers at the mid-level do not eliminate or change the hierarchical gender order in general that characterizes the organizational culture regarding career opportunities. This study examines those processes and narratives that influence the acceptance of woman managers at the mid-level and ask the question how all this determines the career opportunities of woman managers including the chances of getting into a top position. Data derive from an organizational ethnography research study at a multinational organization in the financial field. Results show that the organizational support for career and work-life balance contributes in the acceptance.

PAKSI VERONIKA doktorjelölt
MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont
paksi.veronika@tk.mta.hu

NAGY BEÁTA DSc
Budapesti Corvinus Egyetem

Feminizmus Szakosztály

Előítéletek és megkülönböztetések a műszaki oktatásban

A nők aránya még mindig alacsony a műszaki tudományok területén a felsőoktatásban. A férfiak által dominált egyetemi környezet még mindig gyakran negatív sztereotípiák és előítéletek forrása, és hozzájárul az osztálytermekben és munkahelyeken gyakran kialakuló úgynevezett 'hűvös környezethez' (chilly climate). Ebben a hűvös környezetben a nők jellemzően alul-motiválttá vagy motiválatlanná válnak, és nem szívesen választanak tudományos pályát ezeken a területeken, vagy pedig – főként a doktori fokozat megszerzése után – nagy eséllyel elhagyják a pályát. Előadásunkban éppen ezért azt szeretnénk feltárni, hogy vegyészmérnök és villamosmérnök PhD-hallgató nők érzékelnek-e hűvös és barátságtalan tantermi környezetet. Az eredmények azt mutatják, hogy a vizsgálatban résztvevő műszaki PhD-hallgatók gyakran tapasztalnak negatív hozzáállást a férfi tanáraik és kollégáik részéről családi szerepeiket, tudományos tudásukat és tudományos pályára való alkalmasságukat illetően. Ezek a nők egyéni szinten, különböző módon próbálják meg kezelni a megkülönböztetésüket – köztük egy még mindig élő középkori dogma figyelmen kívül hagyásával -, majd pedig nem tudnak megbirkózni a munkaerő-piacon tapasztalt hátrányos megkülönböztetéssel sem. Az előadás feltárja azokat a mechanizmusokat, amelyek a műszaki pályán tanuló nőket sújtó társadalmi hátrányok egy részének újratermelődéséért felelősek.

Prejudices and discrimination in engineering education in Hungary

Women are under-represented in engineering higher education. The male-dominated university environment is still a source of negative stereotypes and prejudices towards women, which contribute to the so called 'chilly climate', in classrooms and work places. In this chilly environment women become under- or demotivated for choosing careers in science, or tend to leave it mainly after obtaining the PhD degree. This presentation aims at exploring whether female PhD students experience a chilly climate in classrooms and workplaces in chemical and electrical engineering. Results show that students often experience negative attitudes from their male teachers and colleagues regarding their family roles, scientific knowledge and eligibility to a scientific career. They find different practices in micro-level to handle the discrimination – including ignoring a still living medieval dogma – but cannot fight against their negative discrimination in the labour market.

PAKSI VERONIKA doktorjelölt
MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont
paksi.veronika@tk.mta.hu

TARDOS KATALIN PhD
MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézet

FÁBRI GYÖRGY PhD
ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Munkaszociológia és Társadalmi Egyenlőtlenségek Szakosztály I

Doktoráltak életpályája Magyarországon. Előzetes eredmények egy kvalitatív kutatásból

A kutatás-fejlesztési (K+F) szektor a társadalmi fejlődés motorjává, a kutatók utánpótlása pedig jelentős gazdasági kérdéssé vált az ezredforduló óta a fejlett országokban. Magyarországon ugyanakkor a PhD-fokozatot szerzettek folyamatosan növekvő száma meghaladja az akadémiai szféra által kínált új pozíciók számát. Az ennek hatására kialakult erős munkaerőpiaci versenyt a legutóbbi gazdasági válság is súlyosbította, ami mind hozzájárul a kutatók egyre bizonytalanabb munkaerőpiaci helyzetéhez és pozíciójához. A K+F szektor egyre kevesebb kutató számára vonzó lehetőség, a nők aránya pedig folyamatosan csökken. Kutatásunk célja fókuszcsoportos vizsgálat segítségével kvalitatív választ adni arra a kérdésre, hogyan alakul a doktoráltak életpályája jelen gazdasági körülmények között Magyarországon. A kutatás során kiemelt figyelmet fordítottunk a PhD-fokozat értékére, hasznosíthatóságára, a szektorok közötti mobilitásra, a kutatói pálya elhagyására, pályaváltásra, a nemek esélyegyenlőségére a szervezetekben, a személyes kapcsolatháló-építés és a megfelelő munka-magánélet egyensúly jelentőségére.

A kutatást az OTKA (116102) támogatta.

Career paths of doctorate holders in Hungary – Preliminary findings of a qualitative research

As the research, technology, development and innovation (RTDI) sector has become the engine of social development in the past decades, the supply of professional labour force has also become a significant economic issue in Western countries. Meanwhile, in Hungary, the continuously increasing number of PhD holders exceeds the absorption capacity of academia in Hungary, and the strong competition in the labour market has been sharpened by the recent recession and this contributes to labour market uncertainty and the insecure position of researchers. The RTDI sector attracts researchers to a lower extent, moreover, the proportion of women has started to decrease. Based on focus groups discussions with PhD holders, this research aims to provide qualitative answers on how career paths of doctorate holders are shaped in the recent economic circumstances in Hungary, including the issues of the utilization and value of the PhD degree, intersectoral mobility, abandonment of the academic career, gender equality in research organisations, the importance of personal networks and work-life balance of researchers.

The research is receiving funding from the Hungarian National Research Fund (OTKA 116102).

PALDY ANNA PhD

Országos Közegészségügyi Intézet

paldy.anna@oki.antsz.hu

Holisztikus Ökológia Szakosztály

Harmonikus környezet - jobb egészség

A WHO Ottawai Charta már 1986-ban kiemelte, hogy a környezet jelentősen támogatja az emberi egészséget, rámutatott arra, hogy az emberek és a környezetük közötti kapcsolat képezi az egészség szocio-ökológiai megközelítését. A Charta a természetes és épített környezet védelméért is felszólal, a természeti erőforrások konzerválása alapvető minden egészségvédő stratégiában.

A mai környezet-egészségügyi problémák rendkívül összetettek, a klímaváltozás, ökoszisztéma degradációja és az erőforrások kimerülése igen jelentős hatással vannak az emberi egészségre és jólétre; ami azt is jelenti, hogy nem javíthatunk egészségi állapotunkon és jólétünkön a környezet állapotának javítása nélkül.

Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség 2015-ben 11 globális megatrendet nevezett meg, amik a jövőben alapvetően meghatározzák az emberi egészséget. A globális megatrendek mindegyike valamilyen módon hatni fog az egészségre és a jólétre, és elsősorban a negatív hatásokkal kell számolni. Az egyik legfontosabb tény, hogy már jelenleg is a világ lakosságának több mint fele él városokban, a tendencia erősen növekvő, a XXI. sz. végére 60-70% lehet a városlakók aránya. A városok jelenleg igen sok környezeti kihívást jelentenek a lakosok számára, és ez egyre növekedni fog.

A fokozódó veszélyeket az ENSz fenntartható fejlődés célkitűzéseinek (2016) megfelelő szakpolitika kialakításával lehet hatékonyan megelőzni, a már kialakult helyzetet javítani.

Az előadás bemutat néhány európai és hazai pozitív kezdeményezést (pl. zöld városok, városkertészkedés, zöld infrastruktúra fejlesztése, városi hősziget csökkentése stb.) az egészséges környezet kialakítása érdekében.

Harmonic environment – better health

The Ottawa Chart of the WHO (1986) underlined that environment significantly supports human health; conservation of natural resources is an important factor in each health promotion strategy.

Current environmental-health problems are very complex, climate change, degradation of the ecosystem and the depletion of resources have a very great impact on human health and well being. This means that our health state cannot be improved without amending the state of the environment.

In 2015 the European Environmental Agency defined 11 global megatrends that would basically define human health in the future. Each of the megatrends will have – mainly negative – effects on health and well being. One of the most important facts is the rapidly increasing urbanisation. At present more than half of the world's population lives in cities, the rate will increase up to 60-70 per cent by the end of this century. Living in an urban environment represents a rapidly increasing challenge for the inhabitants.

PÁLINKÓ ÉVA PhD

MTA Könyvtár és Információs Központ
epalinko@gmail.com

Munkaszociológia és Társadalmi Egyenlőtlenségek Szakosztály I

Az akadémiai és vállalkozói szféra közötti együttműködés feltételei a kutatói oldalon

Az akadémiai és vállalkozói szféra közötti együttműködések intenzitásának növelése az elmúlt években egyre nagyobb hangsúlyt kapott a hazai KFI szektorra vonatkozó szakpolitikai és stratégiai célkitűzések között. Az előadás az ilyen típusú együttműködések, és az akadémiai szférában lecsapódó jellegzetességeiket mutatja be. A megállapítások egy jelenleg futó, műszaki és társadalomtudományi PhD fokozattal rendelkező kutatók körében végzett életpálya kutatás előzetes interjúk eredményein alapulnak. A vizsgálat a kutatók felől közelít a témához, az általuk elmondottakon keresztül vizsgálja az akadémiai szférában dolgozó kutatóknak az innovációval kapcsolatos elképzeléseit, a vállalkozási szférával való együttműködésre, különösen az innovációs célú együttműködésekre vonatkozó attitűdjeit. Az elemzés a nemzetközi szakirodalomban meghatározott ipar-akadémiai együttműködési típusok szerint veszi sorra a kutatók által említett együttműködési formákat és ismerteti az ezekkel kapcsolatos kutatói tapasztalatokat, véleményeket, értékeléseket.

A kutatást az OTKA (116163) támogatta.

Links between academic sector and industry from the researchers' point of view

Accelerating cooperation between the academic sector and industry is having more and more emphasis both in strategy and in science and innovation policy aims regarding Hungary. This presentation examines the conditions of such collaboration among academic researchers. The findings are based on the preliminary results of a recent career research project among PhD holders from different scientific fields (social sciences and engineering). The aim of this presentation is to show the realised forms of the academia – industry relationships and the experiences, and attitudes of the scholars towards such collaborations.

The research is receiving funding from the Hungarian National Research Fund (116163).

PÁSZKA IMRE DsC

MTA-SZTE Elbeszélt Történelem és Történelemtanítás Kutatócsoport

paszka.imre@gmail.com

Szekció: Személyes narratívák, elbeszélt történelem és a történelemtanítás értékvilága

Személyes narratívák, elbeszélt történelem és a történelemtanítás értékvilága szociológiai megközelítésben.

Az ezredforduló óra született ifjúságkutatások (Gábor 2012, Jancsák 2013) bizonyították, hogy a családban egyre kevesebb a beszélgetéssel töltött idő, a gyermek és ifjúsági korosztályok tagjai ugyanakkor egyre több időt töltenek okostelefonozással, számítógépezéssel, illetve az internet használatával. Ez a tény átrajzolja a családi diskurzusokban (Somlai 1997, 2013) megjelenő személyes és kollektív narratívák (Pászka 2008) értékátadó funkciójának megvalósulását. A családi körben beszélgetéssel töltött idő csökkenésének következtében diverzifikáció és devalválódás állapítható meg a társadalmi értékek idősebb és fiatalabb generációk közötti átadásának szocializációs terében. Mindez kiterjesztett társadalmi szerepelvárásként újabb kihívásokat jelent a tanártársadalom és a tanárképzés számára (Jancsák 2018). A szekcióelőadás a személyes történetek elméleti és módszertani kereteit mutatja be a szekció bevezetéseként.

Hivatozások:

1. Gábor Kálmán: Válogatott szociológiai tanulmányok. Belvedere Meridionale, Szeged, 2012
2. Jancsák Csaba: Ifjúsági korosztályok korszakváltásban. Új Mandátum, Budapest, 2013
3. Jancsák Csaba: Students of Teacher Education in Hungary: Before and during the Bologna Process. Cluj-Napoca: Presa Universitara Clujeana, 2018.
4. Pászka Imre: Narratív történetformák. A megértő szociológia nézőpontjából. Szeged, Belvedere Meridionale 2008.
5. Somlai Péter: Szocializáció. Corvina, Budapest, 1997.
6. Somlai Péter: Család 2.0. Napvilág, Budapest, 2013.

PERPÉK ÉVA PhD

Budapesti Corvinus Egyetem/MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

eva.perpek@uni-corvinus.hu

Gazdaságyszociológia Szakosztály

Egyetemisták vezetői és vállalkozói aspirációi

Jóllehet mind a leadership, mind a vállalkozói hajlandóság irodalma szerteágazó és ezek a kérdések kutatottak egyetemi hallgatók körében is, viszonylag keveset tudunk a két terület közötti összefüggésekről. A vezetői és vállalkozói aspirációk vizsgálata különösen fontos a hazai piaci környezetben, hiszen a magyar hallgatók diplomaszerezés utáni vállalkozási kedve alacsonyabb, mint külföldi társaiké; az alkalmazotti létet preferálják az önállósodással szemben. A magyar fiatalok távolabbi, munkatapasztalat-szerzés utáni terveiben ugyanakkor egyértelműen szerepel a vállalkozás, vezetés és független munkavégzés gondolata. Előadásunkban egy magyar egyetemisták körében 2017-2018-ban végzett online survey előzetes eredményeit mutatjuk be. Feltáró jellegű vizsgálatunkban a következő kérdéseket járjuk körbe: 1) milyen vezetési stílussal azonosulnak az egyetemi hallgatók, 2) vannak-e eltérések szocio-demográfiai adottságok és társadalmi státusz szerint a vezetői és vállalkozói aspirációk tekintetében, valamint 3) milyen kapcsolatot figyelhetünk meg a vezetői és vállalkozói hajlandóság között. Vizsgálatunk egyben összehasonlító jellegű: budapesti és közép-dunántúli, valamint különböző képzésekben résztvevő egyetemi hallgatók almintáját vetjük össze. A fenti szempontoknak megfelelően górcső alá vesszük a vezetési stílusban és vállalkozói aspirációkban mutatkozó hasonlóságokat és különbözőségeket valamint azt, hogy a demográfiai jellemzők és a társadalmi státusz hogyan hat ezekre az attitűdökre a különböző felsőoktatási intézmények hallgatói körében.

Leadership and Entrepreneurial Aspirations of University Students

While both leadership and entrepreneurial aspirations of university students are well researched areas, examining the correlation of these two still provides scientific challenges. Studying leadership and entrepreneurial ambitions of Hungarian university students is particularly relevant since instead of becoming entrepreneurs, their short term career goals rather focus on employment, whilst in the long term they envision themselves as entrepreneurs, leaders or independents. This phenomenon clearly contradicts the international data. Our online survey based study examines 3 questions: 1) which leadership style do students align themselves with, 2) how do socio-demographic and status indicators influence relationship to leadership and entrepreneur aspirations, and 3) what are the connections between the latter. Our investigation provides comparative insights into the detectable differences between students from Budapest and Central Transdanubia, participating in various types of education.

POLÓNYI ISTVÁN PhD
Debreceni Egyetem
istvan.polonyi@arts.unideb.hu

Oktatásszociológiai Szakosztály

A felsőoktatásba történő bejutás esélykülönbségeinek a 2010-es évekbeli növekedéséről

Az előadás a hátrányos helyzetű régiókban élő fiatalok felsőoktatásba kerülésének sajátosságait vizsgálja a 2010-es években a felsőoktatási felvételi adatbázis alapján. Azt elemzi, hogy a hátrányos helyzetű régiókban élő fiatalok a felsőoktatás milyen szintjeire és területeire kerülnek be, s ez a rekrutáció mennyiben tér el az átlagostól.

A hátrányos helyzetű kistérségekben élő fiatalok felsőoktatásba kerülésének elemzése – jóllehet nem tehető egyenlőségjel a hátrányos helyzet és a hátrányos kistérségben élés között – fontos eleme a felsőoktatási intézmények hátránykompenzációs törekvéseinek.

Az elemzés rámutat arra, hogy a leghátrányosabb helyzetű kistérségekben élő fiatalok milyen felsőoktatási képzési szintekre és képzési területekre törekszenek, s milyen ott a bekerülési esélyük, továbbá - ezen kistérségek regionális eloszlása nyomán – mely felsőoktatási intézményekben jelentenek számottevő arányokat.

Kulcsszavak: Felsőoktatási bekerülési esélyek, hátrányos helyzetű régiókban élő fiatalok

The increase in the chances' differences of access to higher education in the 2010s

PRAZSÁK GERGŐ PhD

ELTE Társadalomtudományi Kar
prazsak@gmail.com

Információs Társadalom Szakosztály

Cyberdeviancia

A normáktól való eltérés az újítás, a társadalmi és technológiai modernizáció legfontosabb tényezője. Másfelől a társadalmi normáktól való eltérés a közösség veszélyeztetettsége miatt szankcionált. Az online tér normái azonban bizonytalanabbak, ezért azok megsértésének megítélése is bizonytalanabb.

Az online lét megjelenése miatt nem egyszerűen arról van szó, hogy újabb és újabb cselekedetek kerülnek a deviánsnak minősített viselkedések közé. A cybertér a deviancia új minőségeit is létrehozza. Van, hogy ezek a devianciák kizárólag a cybertérhez kapcsolódnak: ilyenek például a rendszerintegritás elleni online bűncselekmények (pl. vírusok, spamek). Van, hogy a deviáns viselkedéseket a cybertér katalizálja, de maga a cselekmény a fizikai térben történik (pl. terrorista akciók). A deviáns magatartások hatásainak fokozása céljából az elkövetők gyakran összekapcsolják az offline és online színtereket (pl. cyberbullying). Ezeknek a hibrid (online és offline) devianciáknak a rendszerezése, jogi és társadalomtudományos értelmezése képezi az előadás tárgyát.

Cyberdeviance

Deviation from norms is the most important factor in innovation of social and technological modernization. On the other hand, deviation from social norms is sanctioned for the sake of the community's integrity. However, the standards of online space are more uncertain, therefore, the judgement of their violation is also more uncertain.

Not only newer and newer behaviours are considered deviant, but the cyber space also creates new features of deviance. These deviant behaviours are sometimes only related to cyberspace, such as online cybercrimes (e.g. viruses, spams) against system integration. Sometimes cyberspace itself catalyses deviant behaviours, but the act takes place in physical space (e.g. terrorist actions). To increase the impact of deviant behaviours, perpetrators often connect offline and online spaces (e.g. cyberbullying). The classification, legal and sociological understanding of these hybrid (online and offline) deviances is the subject of the lecture.

PULAY GERGŐ PhD

MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont

pulaygergo@gmail.com

Szekció: Áldozatiság és politikai képviselet

Marginalitás, társadalmi szenvedés és nyilvános megmutatkozás

Az áldozatiság pozíciójára és a társadalmi szenvedés tapasztalataira tett hivatkozások kiemelt fontosságra tettek szert azokban a küzdelmekben, ahol adott szereplők egy-egy korábban láthatatlanul maradt és elismerésre törő társadalmi kategória képviseletére nyújtanak be szándéknyilatkozatokat. A társadalmi szenvedés jelensége egyfajta univerzálisnak tekinthető társadalmi tapasztalat megragadására is lehetőséget teremtett a kutatók részéről, míg a különféle alávetett csoportok képviselői számára az áldozatiság és a társadalmi szenvedés hivatkozásai maguk lettek az elismerési küzdelmek terébe való belépés előfeltételei. Mint arra az előadás rávilágít, ezek az identitáspolitikai terminusokban megfogalmazott követelések és az őket megfogalmazó képviselők viszonya ellentmondásos azoknak a csoportoknak a tagjaival, akiknek a nevében fellépnek, és akik sok esetben épp elkerülni igyekeznek, hogy áldozati szerepben legyen szükséges megmutatkozniuk mások előtt. Az előadás elsősorban a közelmúlt európai roma identitáspolitikai törekvéseit és a cigányellenesség (anti-Gypsism) fogalmát övező vitákból indul ki, de következtetései más marginalizált társadalmi csoportok példáira nézve is relevánsak lehetnek.

A közösség ereje? A Debreceni Labdarúgó Akadémia kialakulási körülményeinek a vizsgálata, a helyi, közösségi erők esetleges szerepvállalása

Kutatásunk legfontosabb előzményeként a Kozma és mtsai (2015): Tanuló régiók Magyarországon: Az elmélettől a valóságig című kötet eredményei nevezhetők meg, amelyekből kiindulva legutóbbi kutatásunkban a különböző járásokat (pl.: Hajdúhadházi, Debreceni járás, stb.) vettük statisztikai elemzés alá, majd kvalitatív vizsgálat keretein belül kerestünk összefüggéseket a statisztikai számok és a terepmunka eredményei között. A jelen pilot-jellegű, a LearnInnov (Kozma és mtsai) kutatás keretein belül zajló vizsgálatunkban mindezen eredményeket tovább gondolva arra vállalkoztunk, hogy a Debreceni Labdarúgó Akadémia lehetséges kialakulási körülményeit tekintsük át és vessük elemzés alá. A kutatásunk eredményeinek bemutatása előtt a magyar labdarúgó akadémiai rendszer kiépülését vizsgáltuk meg a rendszerváltástól kezdődően egészen az első honi futball akadémia megalakulásáig az ebben a témában íródott szakirodalmak segítségével.

A fő kutatási kérdéseink arra irányultak, hogy a 2010-ben alapított Debreceni Labdarúgó Akadémia megalakulásában játszottak-e szerepet a helyi, közösségi erők. Ha igen, akkor milyen mértékben beszélhetünk ezek alapján alulról kezdeményezett jelenségről a Debreceni Labdarúgó Akadémia megalapításának kapcsán. Kérdés még, hogy interjúalanyunk szerint miért volt fontos az, hogy Debrecenben labdarúgó akadémia létesüljön, mi volt az a fő irányadó elv, amely az itteni utánpótlásképzést magasabb szintekre szeretne volna predesztinálni.

Kutatásunkhoz a félig strukturált interjú felvételének módszerét alkalmaztuk, amely során a Debreceni Labdarúgó Akadémia szakmai igazgatójával történt beszélgetést elemeztük.

Kutatásunk pilot jellege és ebből következő kezdetlegessége miatt további célunk, hogy a jövőben még markánsabban is megvizsgáljuk a kérdéskört a helyi lakosok és újabb interjúalanyok mintába való bevitelével, illetve további akadémiákat tárjunk fel ezen kérdések mentén a későbbi összehasonlíthatóság érdekében.

The power of community? Examining the evolutionary conditions of the Debrecen Football Academy, the potential role of local, community forces

The most important precedent of our research is given by the results of Kozma et al. (2015): Learning Regions in Hungary: From Theory to Reality, from which we began to analyse the various districts (e.g. Hajdúhadháza, Debrecen district, etc.), while in our recent research we sought relationships between the statistical figures and the results of field work within the framework of a qualitative study. In this pilot research study, LearnInnov (Kozma et al.), we went on to look at all of these results to look at and analyse the possible evolutionary conditions of the Debrecen Football Academy. Before presenting the results of our research, we investigated the establishment of the Hungarian football academy system from the political transition until the formation of the first football academy with the help of the literature written on this topic.

Our main research questions were about whether local, community forces played a role in the establishment of the Debrecen Football Academy, which was founded.

RÁCZ ANDREA PhD

ELTE Társadalomtudományi Kar

raczrubeus@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály

A gyermekvédelmi beavatkozások értékháttére és –válsága

A kutatás célja, hogy képet kapjunk arról, hogy a gyermekvédelemben dolgozók (gyermekjóléti szolgálat és a szakellátás intézményeinek munkatársai és nevelőcsaládok) hogyan vélekednek a gondozott gyermekekről és szüleikről, milyen a családképük. A családokkal való együttműködések, a róluk kialakított vélemények milyen szakmai mentalitásokat mutatnak, milyen a segítői tevékenység minősége, a professzionalizáció szintje. Másrészt a vizsgálat célja, hogy maguk a gyermekek, fiatalok és szüleik hogyan látják a gyermekek jól-létére, védelmére és nevelésére irányuló gyermekvédelmi beavatkozásokat, a rendszer működési mechanizmusait, azt, hogy a szakemberek hogyan vesznek részt a segítői folyamatban, a rendszer hogyan segíti a szülői szerepek megerősítését, hogyan támogatja a gyermekek és fiatalok jól-létét. A kutatás kvantitatív és kvalitatív módszertanra épül. Az előadásban azt kívánom bemutatni, hogy a gyermekek és a családok hogyan reflektálnak a segítő szakemberek munkájára, egyáltalán mennyire vonják be őket a gyermekvédelem határán születő döntésekbe, mennyiben beszélhetünk a szakmai mentalitások felfejtése és a családképek mintázatainak felrajzolása után integratív vagy éppen dezintegratív beavatkozásokról. A gyermekek és fiatalok gondozása és védelme a gyakorlatban magában kell, hogy foglalja a kliensek igényeinek felmérését, a különböző programok megtervezését és gyakorlatba való bevezetését, integrálva a fejlesztést célzó, prevencióra épülő vagy terápiás fókuszú tevékenységeket, a tudás és az alkalmazott módszerek fejlesztését.

(A Gyermekvédelmi orientációk a gyermekek jól-létének támogatásában c. kutatás az MTA Bolyai János Kutatói Ösztöndíj keretében valósul meg 2017-2020 között.)

The values underpinning child protection interventions and their crisis

The aim of the research is to examine the views of child protection professionals (workers of child welfare services and child protection institutions, foster families) about the cared for children and their parents, and their notion of the family. It reflects on the professional mentalities displayed by the cooperation with the families and the opinions on such cooperation, on the quality of the provided help and on the level of professionalism. On the other hand, the aim of the examination is to see how the children, young people and their parents themselves see the interventions targeting the wellbeing, protection and upbringing of children, the mechanisms of the system functioning, the way how professionals get involved in the helping process, how the system contributes to the consolidation of the parental roles and how it supports the wellbeing of children and young people. The research is based on quantitative and qualitative methodology.

RADÓ PÉTER PhD

peterradoster@gmail.com

Szekció: Szeparációs törekvések az oktatásban – állam, egyházak, szülők és oktatási szereplők

Szelekció és szegregáció a közoktatásban. A magyar közoktatás szelektivitását magyarázó tényezők vizsgálata

Az előadás áttekintést nyújt azokról a közoktatásban zajló folyamatokról, melyek egymás hatását felerősítve gyorsítják fel a különböző társadalmi csoportok elkülönülését. Az előadás elemzi a társadalmi egyenlőtlenségek által generált, az iskolákra nehezedő nyomást, az iskolák szakmai felkészületlenségének következményeit, a korán kialakuló tanulók közötti teljesítményszakadékok következményeit, az iskolaszervezet és az iskolahálózat jellegzetességeinek hatását, a szülői aspirációk hatást, valamint a kormányzás és oktatáspolitikai beavatkozások következményeit.

RAGADICS TAMÁS PHD

Pécsi Tudományegyetem

ragadicstamas@gmail.com

Oktatásszociológiai Szakosztály

Innováció és közösségi tanulás Drávafokon

A magyarországi vidék helyi közösségei – a lokális problémák heterogenitásából adódóan – eltérő válaszokkal és stratégiákkal, a társadalmi innováció sokszínű eszközszerével regálhatnak a kihívásokra. Különösen nehéz azonban a konfliktuskezelés a leszakadó, forráshiányos, erodált társadalomszerkezettel rendelkező térségekben, ahol a külső segítségnyújtás hatékonyságát gyengíti a helyi társadalmak szervezetlensége és passzivitása. A Sellyei járás egyike az ország peremhelyzetbe szorult, aprófalvas vidékeinek: hiányoznak a megfelelő helyi szolgáltatások, nehézkes a közlekedés, nagyarányú a munkanélküliség, előrehaladott a szegregáció.

A tanulmány célja annak bemutatása, hogyan egészíthetik ki a formális kereteket a kulturális és közösségi tanulás elemei. Az esettanulmány helyszínének választott Drávafok tipikus ormánsági mikroközpont, ugyanakkor speciálisnak tekinthető egyházi általános iskolája és aktív kulturális élete miatt. Kutatásunk során – térségi szinten – elsősorban a KSH adatait és a LeaRn kutatás adatbázisát használtuk fel.

A LeaRn-adatbázis sokszínű mutatói alkalmasak az egyes térségek és települések közötti különbségek bemutatására, az adatok mögött meghúzódó konkrét tevékenységek és tényezők és jellemzők feltárása azonban további kvalitatív kutatásokat tesz szükségessé az eredmények hatékony felhasználásának érdekében.

A helyi esettanulmány kapcsán munkánkat kérdőíves vizsgálat és szakértői interjúk segítették. Eredményeink rámutatnak: a helyi oktatási és kulturális intézmények szerepe nem csak konkrét funkciójuk szempontjából jelentős. Közösségszervező erejük mellett helyben tartanak egy aktív, az adott település életének szervezése szempontjából kulcsfontosságú réteget is.

Innovation and Community Learning in Drávafok

The local communities of the Hungarian countryside – due to the heterogeneity of the local problems – may react to challenges with different responses and strategies and with a varied set of instruments of social innovation. Handling conflicts is especially difficult in lagging regions of eroded social structure and scarce resources where the efficiency of external assistance is weakened by the disorganised nature and the inactivity of local societies. The Sellye district is one of the country's marginalised districts characterised by small villages: the appropriate local services are missing, transportation is ponderous, there is a high rate of unemployment, segregation is prominent.

The aim of the study is to present how the elements of cultural learning can complement the formal framework. Drávafok, which was chosen as the site of the case study is a typical microcenter in Ormánság, however, it can also be considered special due to its religious primary school and active cultural life.

RAKOVICS MÁRTON PhD-hallgató
ELTE Társadalomtudományi Kar
marton.rakovics@tatk.elte.hu

Szekció: A szegénység és mérése

Az EU-országok harmonizált szegénység-mérése új megközelítésben

Előadásunkban egy igazságosabb EU-harmonizált jövedelmi szegénységi mérőszám be-mutatására vállalkozunk.

Célunk egy olyan könnyen áttekinthető, a jelenlegi kimenet-harmonizált adatgyűjtésekből (SILC) rendelkezésre álló jövedelmi adatokkal operáló számítási mód bemutatása, amely figyelembe veszi az egyes tagállamok jövedelmi egyenlőtlenségei mellett azok jövedelmi színvonalában megmutatkozó eltéréseit is, tehát az aktuálisan használt mérőszámmal szemben nem csupán a jövedelmek eloszlásáról ad korlátozott információt.

Jelenleg a hazai jövedelmi szegénységi arány EU összehasonlításban kimondottan kedvezőnek mutatkozik. „Versenyképesek” vagyunk Belgiummal, Luxemburggal, az EU fejlett tagállamainak egy jelentős részével. Ugyanakkor a szegénységi arány alapjául szolgáló szegénységi küszöbérték nagyságát tekintve az utolsók között kullogunk. Ez utóbbiról alig esik szó. Ráadásul a „kedvező” szegénységi rátánk számos egyéb EU mérőszám fontos alkotóeleme is. Ilyen például az EU kitüntetett szerepet játszó AROPE-mutatója (a szegénység és kirekesztettség kockázatának kitett népesség aránya), vagy az OECD és az ENSZ jólétet, életszínvonalat, szegénységet mérő indikátora. Nyilvánvaló, hogy a papíron hasonló szegénységi ráta nagyon különböző társadalmi valóságok között teremt lát-szólagos egyenlőséget, ezért különösen fontos, hogy alternatívákat keressünk a jelenlegi módszertan átalakításához.

Reflektálva egyrészt a saját módszerünkre, másrészt a már használt indikátorok módszer-tanára, egy robosztusság-vizsgálattal kvantifikáljuk, hogy mennyire érzékenyek az eredmények az indikátorok konstrukciójára. Egy igazságosabb mérőszám melletti érvelésnél érdemes explicitté tenni, hogy országonként elért mértékben befolyásolja az eredménye-ket a módszertan.

A new perspective on a harmonized measure of poverty in EU countries

In our presentation, we propose a more equitable harmonized measure of income poverty for EU countries. Our goal is to introduce a simple and transparent measure that builds on the income data from the current output harmonized data collection (SILC) and takes into account the differences both in relative and absolute income across countries. The current Hungarian poverty rate is on par with that of Belgium's or Luxembourg's, and with some of the more developed EU member states. However, less attention is given to the poverty line, which serves as the basis for the rate, and which is on the lower end of the EU scale. Our favourable poverty rate is a constituent part of many important EU indicators, such as the often emphasized AROPE (At Risk Of Poverty or social Exclusion), and also OECD and UN indicators measuring wellbeing, standard of living and poverty; therefore a different measurement method is worth investigating.

RÉVAY EDIT PhD

Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet

revay.edit@sapientia.hu

Vallásszociológiai Szakosztály

A középkori Begina mozgalom és a kortárs női szerzetesrendek intézményesülésének különbségei

Kik voltak a Beginák? A Beginák buzgó hitű nők csoportjai voltak, akiket mindig is nehéz volt valamilyen kategóriába beilleszteni. A keresztény feministák számára ők jelentik a feminista mozgalom kezdetét. Az egyház mindig gyanakodva figyelte őket. Asszonyok, akik nem tudtak, vagy nem akartak házasodni, vagy szerzetbe vonulni. Bizonyos értelemben deviáns csoport, mely szembeszegül a korabeli normákkal. Vajon ez volt-e a céljuk, vagy inkább a háborúk tizedelte férfitömeg és a véges befogadóképességű szerzetesházak, valamint a nők korabeli státusza okán kialakult kényszerpálya volt? Egy biztos: a középkor Beginái jelentős autonómiával rendelkeztek, önfenntartók voltak, a mozgalom tagjai meglehetősen függetlenül élték mindennapjaikat és sikeres vállalkozásaik voltak. Begina telepeken élve laza szövetséget alkottak, és bár nem voltak szerzetesek, nem kötötték őket fogadalmak, mégis sok hasonlóságot mutatott szervezetük, életmódjuk a szerzetesekével. Vallásos meggyőződésük és spiritualitásuk vezérelte jótékonykodásaikat és szolgálataikat. Néhányuk engedelmisséget vállalt a Pápának, többségük azonban Begina maradt. Kik voltak hát, mely aspektusokból tekinthetők a szerzetesekhez hasonlóaknak a begina mozgalom csoportjai? Találunk-e intézményesülésük jellemzői közt rokon vonásokat, vagy a szerzetességtől egészen eltérő intézményesülési utat jártak be? A mai, modern, vagy modernizálódott szerzetesrendekkel vannak-e rokon vonások? A klasszifikáció és az olykor finom különbségek megragadása, a differenciálás sok nehézséget rejt, de korántsem lehetetlen, meglehetősen izgalmas vállalkozás.

Differences in Institutionalization between Medieval Beguines' Movements and contemporary female Religious Orders

Who were the Beguines? They were always groups based on religiosity but they never fitted easily into categories. For Christian feminists they were the first feminists. For the Church they were always suspicious. Women who did not want or could not fit into any religious order, or did not want or could not marry. Beguines were some deviant groups that faced up against norms. Women's groups with great autonomy whose members lived quite independently. In spite of these, they were similar to religious women in many ways, but lived without vows. Their charity and ministry led by spirituality, and religious convictions. Some of them were obedient to the Pope and linked themselves to a religious third order, but most of them did not, and stayed as beguines. So, who were they, these mystic women, and in what aspects did they look like religious women, by what characteristics can they be compared with religious orders? The classification and differentiation are hard but not impossible.

SÁGVÁRI BENCE PhD

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

sagvari.bence@tk.mta.hu

Szekció: Szülői értékek és stratégiák a gyerekek technológiahasználatával kapcsolatban

Történetek az iskolából. Online zaklatás a kapcsolathálózatok szemüvegén keresztül

Az előadás egy - a fiatalok technológiahasználatával foglalkozó - 2018-ban többféle módszertan együttes alkalmazásával készült kutatás eredményein alapul. Ennek során azt vizsgáltuk, hogy a digitális eszközök és általában az online kommunikációs csatornák használatának mintázatai hogyan függnek össze egy-egy zárt közösség (teljes iskola és egyes osztályok) tényleges kapcsolathálózatával. Az előadás fő kérdése az online zaklatás áldoztatává, illetve elkövetőjévé válás, illetve közösségi szerepek és a különböző szülői mediációs stratégiák közötti összefüggések bemutatása lesz. A kutatás újszerűsége abban rejlik, hogy míg a hagyományos magyarázó modellek általában figyelmen kívül hagyják a kapcsolathálózati szempontokat, addig a rendelkezésünkre álló adatok alapján feltárhatóvá válik a társas hatás szerepe is. A közösségen belüli negatív és pozitív viszonyok alakulása, a sűrű és zárt, illetve a laza vagy fragmentált hálózatok különböző eltérő bullying-modelleket hoznak létre.

Tales from the school. Online bullying from a network perspective

This presentation will highlight some results of a multi-method research focusing on young people's use of technology. We analysed the connection between usage patterns of digital technology in general, online communication channels and the social network of closed communities. The aim is to show the connection between (1) becoming a victim or perpetrator of online bullying, (2) having various roles in communities, and (3) being influenced by different parental mediation strategies. The novelty of this research lies in the emphasis on the network perspective that is commonly ignored in traditional explanatory models. Negative and positive connections in a given community, dense and closed or loose and fragmented networks might result in different models of bullying.

SÁNDOR ANIKÓ doktorjelölt
ELTE ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar
sandoraniko0411@gmail.com

Fogyatékoságtudományi Szakosztály

Útra fel! - Sajátos nevelési igénnyel a magyar pályaorientáció rendszerében

A sajátos nevelési igényű fiatalok élethosszig tartó tanulásának és munkaerőpiaci beilleszkedésének segítése, ehhez a megfelelő egész életutat támogató pályaorientációs módszertani tudás, szakember-hálózat és szolgáltatási repertoár fejlesztése az elmúlt tizenöt év stratégiai, illetve a következő évek innovációs, fejlesztési stratégiáinak kérdése mind az Európai Unió intézményei, mind pedig a tagállamok nemzeti szintű szakpolitikáinak alakításakor központi szerepet kap. Ugyanakkor a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet foglalkoztatási trendekről szóló 2014. évi jelentése szerint, a sajátos nevelési igényű fiatalok igen hátrányos helyzetben vannak a munkaerőpiacon a középfokú képzésből való átmenet, az álláskeresés és a hosszú távú karrierépítés tekintetében egyaránt (International Labour Organization, 2014). Jelen kutatás során az egész életutat támogató pályaorientációra fókuszálunk. A kutatás kvalitatív irányultságú, kérdésvezérelt, partecipatív vizsgálat, amelyben különböző kutatási elemek mentén térképezzük fel a sajátos nevelési igényű személyek pályaorientációjának hazai gyakorlatát, leginkább az érintett szereplők megélt tapasztalatainak tükrében. A kutatás fő kérdése, hogy milyen segítő és hátráltató tényezők jelennek meg a köznevelésben részt vevő sajátos nevelési igényű diákok pályaorientációs folyamatában a különféle alrendszerekben? A kutatás eredményei szervesen beépülnek az Útra fel! projekt keretében megvalósuló tananyagfejlesztésbe, amely az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar gyógypedagógus alapképzésének a részét fogja képezni. Ezáltal a gyógypedagógus hallgatók mélyebb betekintést nyerhetnek a pályaorientáció témájába.

Előadásunkban a kutatás első, előkészítő szakaszáról számolunk be.

In Transition! - Students with special educational needs in the Hungarian lifelong guidance system

The ILO's Employment Trends Report states that young people with special educational needs are in a disadvantaged position in the labor market through transition from secondary education to job search and long-term career development. In this research, we focus on lifelong guidance structures available for students with special educational needs in Hungary. The research is a qualitative orientation, question-driven, participatory study, which maps the domestic practice of lifelong guidance along the various research elements, mostly in the light of the experiences of the actors concerned. The main research question focuses on the promoting and hindering factors of LLG pathways in the various subsystems of education. The results of the research are integrated into In Transition! Project which will strengthen the curriculum of the ELTE Barczy Gusztáv Faculty of Special Needs Education from LLG aspects. This way, students might gain a deeper insight into LLG measures.

SÁSKA GÉZA PhD

ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar

geza.saska@gmail.com

Oktatásszociológiai Szakosztály

Az 50-es évek esélyegyenlőségi politikájának elvetése és következményei az oktatásban a szocialista Magyarországon

A társadalmi egyenlőtlenség filozófiája két különböző elképzelésen alapult 1949 és 1990 között a szocialista Magyarországon.

Az első szakaszban (1948 és a hatvanas évek eleje között) a az egyenlőtlenség ideológia eredete a Horthy-rendszerre reflektálódott, amelyre a válasz 1945-48 után az osztályharc volt: az „Úr és Szolga” társadalmi helycseréje. Ez a durva politika valóban társadalmi egyenlőtlenséget teremtett, a középosztály jelentős sérelmére.

A második szakaszban a társadalmi megbékélés politikája szerint elvetették a korábbi egyenlőség teremtő gyakorlatot, többek között a tanulók társadalmi származásának nyilvántartásának eltörlésével és a középiskolai középosztály előnyét eredményező középfokú és középiskolai gimnázium kapacitásának csökkentésével, a tagozatok indításával. A közép és a felsőfokú oktatásban mindez a munkás és paraszt származásúak növekvő hátrányát eredményezte, amely a nem-sztálini típusú, de szocialista egyenlőség támogatóinak szerveződését váltotta ki. Mindeközben a bevezetett szocialista piacgazdaság hasonló különbségeket eredményezett a munkások-parasztok és a menedzsment tagjai között, kiváltva a reformellenes munkásellenzék ellenállását.

A nyolcvanas évek közepének baloldali fordulata következtében az iskolai autonómia szerint minden egyes tantestület a maga készítette tanterv alapján szervezte az iskola munkáját. A szülők szabadon választották meg az iskolát, ennek következtében hatalmas társadalmi különbségek jöttek létre az iskolák között. Ettől az időtől kezdve a rendszert támogató politikai körben nagyon nehéz együtt képviselni az iskola autonómiájának ideológiáját és a társadalmi egyenlőség létrejöttét szorgalmazni.

The rejection of 1950s equality policy and its implications for education in the socialist Hungary

The philosophy of social inequality was based on two different ideas between 1949 and 1990 in Hungarian socialist society. In the first phase (between 1948 and the beginning of the Sixties), the origin of inequality ideology has been reflecting on the Horthy system, for which the reply was the class struggle: the social replacement of the 'Lord and Servant'. This rough policy has really created a social inequality, a considerable detriment of the middle class.

In the second phase, under the policy of social reconciliation, the practice of prior equality has been abandoned, including the abolition of the registration of pupils' social origin and the benefit of the middle class. In middle and higher education all this resulted in a growing disadvantage of workers and of peasant origin, which triggered the organization of supporters of non-stalini-type but of socialist equality. Meanwhile, the established socialist market economy has resulted in similar differences between the workers a

Ritka betegségek és a Twitter – A #RareDisease Big Data alapú elemzése interdiszciplináris megközelítésben

A XXI. század technológiai környezetében az egészségügy és a betegek információszerzése egyre nagyobb mértékben átalakul. A korábbi, paternalista, tekintélyelvű orvos–beteg kapcsolattal szemben megjelent az egyenrangú, kooperáción alapuló együttműködés igénye, különösképpen a krónikus betegségek esetében. (Koskova, 2015)

Az interneten történő tájékozódás lehetővé teszi a betegek számára, hogy az egyre szélesebb körben elérhető orvosi tudásanyag alapján önmaguk is információt szerezzenek állapotukról, betegközösségek részeseivé váljanak, másodszakvéleményt kérjenek, és elkötelezett segítői legyenek orvosainak. (Meskó et al., 2017)

Különösen igaz lehet ez a ritka betegséggel élők esetében, ahol akár évtizedes távlatban születhet meg a diagnózis, illetve sokszor élethosszig tartó állapotfenntartás és kezelés szükséges, amennyiben ez már rendelkezésre áll. Miközben a demográfiai alapú érintettségi ráta alacsony, a betegek száma csaknem 30 millió Európában, amely azt eredményezi, hogy nemcsak összehangolt egészségügyi ellátórendszerre, hanem széleskörű információra is szüksége van a pácienseknek és családtagjaiknak, annak érdekében, hogy ritka betegséggel könnyebb legyen együtt élni.

Éppen ezért az érintett betegek számára az információszerzés, valamint a tudományos és technológiai fejlődés következtében elérhető kezelési módokról való tájékozódás kiemelt jelentőségű lehet, melyet az internet ilyen célokra történő széleskörű használata elősegít. A kutatás során ezért abból a feltételezésből indultam ki, hogy a ritka betegséggel élők számára az információ és annak megosztása még értékesebb lehet, mint más betegségcsoportok esetében.

A kutatásom célja volt tehát, hogy interdiszciplináris és társadalomtudományi megközelítés segítségével mutassa be az információszerzés lehetőségeit a közösségi médiában, ezen belül is a Twitteren. Ennek érdekében Big Data alapú social media elemzést végeztem a Symplur cég adatbázisa alapján #RareDisease témájában. Vizsgálatom során a legnagyobb aktivitást mutató hashtag jellemzőit és tartalmait elemeztem 2011.10.30. és 2017. 10. 30. között. Adatbázisom és így kutatási eredményeim az elmúlt 6 év teljes online kommunikációját tartalmazzák a hashtaget illetően, melynek részletes, stakeholderek szerinti elemzése során 621 339 tweetre és 87 033 userre vonatkozóan lehetett megállapításokat tenni, továbbá szemantikai elemzést is végezni, hogy megérthető váljon a Twitteren folyó kommunikáció. Láthatóvá vált, hogy a vizsgált időintervallumban a #RareDisease közösség egyre jelentősebb interakciót folytat, évről évre növekszik az elküldött tweetek száma, valamint a vezető 100 véleményvezér első három helyén betegek állnak. A szemantikai elemzés megmutatta továbbá, hogy a szavak szintjén a támogatással, közösségekkel kapcsolatos kifejezések mennyire dominálnak. A feltáró jellegű kutatás segítséget jelenthet abban, hogy megérthetővé váljon az egyes érdekcsoportok információközlési stratégiája, valamint a felhasználók vizsgálata módszertani szempontból is további kérdésfelvetésekre adhat módot.

HIVATKOZÁSOK

1. Patty KOSTKOVA: Grand challenges in digital health. Front Public Health. 2015; 3:134. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2015.00134> Letöltve: 2018. 03.22.
2. Bertalan MESKÓ, Zsófia Drobni, Éva Bényei, Bence Gergely, Zsuzsanna Györffy: Digital health is a cultural transformation of traditional healthcare. 2017 Sep 14; 3:38. doi: 10.21037/mhealth.2017.08.07. eCollection 2017. <https://bit.ly/2si6ulh> Letöltve: 2018. 03.22.

Rare diseases and Twitter – Big Data based analysis of #RareDisease in an interdisciplinary approach

In the environment of 21st century technology, the transformation of information acquisition of healthcare and patients has had an increasing emphasis. In spite of the earlier authoritative doctor-patient relationship, a need for an equal, cooperation-based communication has emerged and there are many digital healthcare projects to achieve this. (Koskova, 2015)

Information acquisition on the internet has allowed patients that based on the increasingly available medical information they acquire information about their condition, become part of patient communities, ask for second opinions, and become committed helpers of their doctors in their disease (Mesko et al., 2017)

This can be especially true for patients with rare diseases, where a diagnosis might take even a decade, the patient needs lifelong condition maintenance and treatment, if it is available. While the proportion of patients with rare diseases is low compared to the whole of society, the number of such patients is approximately 30 million in Europe, which means patients and their relatives need not only a harmonized healthcare system, but also extensive information so that they can live with their rare diseases with less difficulty.

Therefore information acquisition for the concerned patients, and information about treatment methods becoming available as a result of scientific and technological progress might be especially important, made available by the extensive use of the internet for such purposes. Therefore during the study, our starting point was the assumption that information and information sharing for patients living with rare diseases might be even more valuable than for patients suffering from mainstream diseases.

The aim of our study was to present the options of information acquisition in the social media, focusing on Twitter, via an interdisciplinary and social approach. In our study, therefore, we carried out a Big Data based social media analysis based on the database of the Symplur corporation, concerning #RareDisease. In our study, we examined the hashtag showing the biggest activity in the period between 30.10.2011 and 30.10.2017. Our database, therefore our study results contain the complete online communication of the past 6 years with regard to this hashtag. In the detailed analysis according to stakeholders, in which we had findings for 621,339 tweets and 87,033 users as well as semantic analysis so that the content of the communication on Twitter can be understood. It became apparent that in the time interval examined, the #RareDisease communities was pursuing an increasingly significant communication, the number of tweets sent increased year by year, and the first 3 leading influencers were patients. Meanwhile, the semantic analysis showed on the level of words which expressions related to support and community dominate, which confirms the feedback of those involved in the topic of rare diseases about its importance.

REFERENCES:

1. Patty KOSTKOVA: Grand challenges in digital health. *Front Public Health*. 2015; 3:134. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2015.00134>
2. Bertalan MESKÓ, Zsófia Drobni, Éva Bényei, Bence Gergely, Zsuzsanna Gyórfy: Digital health is a cultural transformation of traditional healthcare. 2017 Sep 14 ;3:38. doi: 10.21037/mhealth.2017.08.07. eCollection 2017. <https://bit.ly/2si6ulh>

SVASTICS CARMEN PhD-hallgató
ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar
svastics.carmen@barczi.elte.hu

CSILLAG SÁRA PhD
Budapesti Gazdasági Egyetem

Fogyatékoságtudományi Szakosztály

„Vállalkozás vaktában?” – fogyatékosággal élő vállalkozók a mai Magyarországon

A világ felnőtt népességének hozzávetőlegesen 16%-a fogyatékosággal él, ami széleskörű társadalmi és gazdasági következményekkel jár. Ugyanakkor az önfoglalkoztatóvá válás, saját vállalkozás indítása, mint foglalkozási rehabilitációs eszköz, megoldást jelenthet a szegénységgel és hátrányos helyzettel is összefüggő alacsony munkaerő-piaci részvételre. A vállalkozóvá válás elősegítheti a munkaerőpiaci és társadalmi integrációt és magasabb életminőséget eredményezhet. Az önfoglalkoztatás ráadásul szorosan kapcsolódik az EU foglalkoztatási és növekedési stratégiájához (Európa 2020), melyben a vállalkozói szellem kulcsfontosságú. Joggal vetődik fel tehát a kérdés: ösztönzi és támogatja-e a magyar gazdasági és társadalmi környezet a fogyatékosággal élő emberek vállalkozóvá válását?

A témában mindeddig első hazai empirikus kutatás célja, hogy feltáró jelleggel megvizsgálja és elemezze a fogyatékosággal élő vállalkozók motivációit, valamint az előttük álló kihívásokat és akadályokat. A nemzetközi szakirodalom alapján is nevesített cél a jólét és az anyagi biztonság megteremtése, az autonómia és a függetlenség, a munka feletti nagyobb ellenőrzés gyakorolása, valamint a munkanélküliség elkerülése. A kihívások között elkülöníthetők az anyagi (tőke, telephely), személyes (képességek, szaktudás és tapasztalat, fogyatékoság típusa és súlyossága), társadalmi környezeti (sztereotípiák, szerepmodellek, akadálymentesség, nemzeti kultúra), valamint a jogi és gazdasági háttérből (bürokrácia, segély elvesztésétől való félelem) fakadó nehézségek. Az interjúkra épülő jelen kutatás esettanulmányok és dokumentumelemzés révén ad képet a vállalkozási szféra ezen, a tudományos vizsgálódás által eddig méltánytalanul elhanyagolt szegmenséről, és fogalmaz meg javaslatokat egyrészt az inkluzív vállalkozásfejlesztések terén, másrészt a további kutatások számára.

‘Blind Ventures’ – Entrepreneurs with Disabilities in Today’s Hungary

About 16 per cent of the world’s adult population have disabilities, resulting in widespread social and economic repercussions. At the same time, self-employment as an occupational rehabilitation tool may result in higher labour market participation, social integration and a better quality of life.

This begs the question: In the interest of smart, sustainable and inclusive economic growth (Europe 2020), does Hungary encourage entrepreneurship among people with disabilities?

The current empirical qualitative study aims to explore the incentives and obstacles facing Hungarian entrepreneurs with disabilities: financial security, autonomy, greater control over work and a lack of alternative employment versus material, personal, social environmental, as well as legal and economic challenges. Proposals for inclusive entrepreneurship and further research are also discussed.

SZABARI VERA PhD
ELTE Társadalomtudományi Kar
szabari@tatk.elte.hu

GÁRDOS JUDIT PhD
MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

KOVÁCS ÉVA DsC
MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

PIOTR FILIPKOWSKI PhD
Bécsi Egyetem

Szekció: Átmentés? A civil kurázi és a kulturális ellenállás egykor és ma

A kultúra legyőzi a struktúrát - életmódkutatások a 70-es években Magyarországon és Lengyelországban

Viszonylag korán, már a hatvanas évek elején megjelentek a magyar szociológiában is olyan hagyományos kutatási témák, mint például a város-, falu-, üzem-, jogszociológia, vagy életmódkutatás. A témák korszerű vizsgálatát segítette, hogy a szocialista országok, így Magyarország is az 1960-as évek elejétől rendszeresen részt vett pl. az UNESCO által szervezett nemzetközi szociológiai konferenciákon. A hatalom számára is szükségesek voltak ezek az empirikus felmérések, melyek egyrészt igazolhatták volna, hogy az új politikai rendszer milyen "pozitív" változásokat eredményezett a társadalomban például a társadalmi struktúra esetében, hogyan alakul ki az "átmeneti" időszak után az szocialista modell; vagy az életmódon belül milyen változást jelent a "szocialista munkarend" bevezetése, a "szocialista városok" felépítése. Másrészt, ezek az empirikus kutatások jelezhetnék volna a hatalom számára a társadalmi feszültségeket hordozó területeket. Az életmódkutatás kettős szerepet játszott a hetvenes évek „szocialista” szociológiáiban is. Egyrészt, a hivatalos állásponttal szemben lehetőséget adott a társadalmi különbségek, vagy rendszer által titkolt szegénység árnyalt bemutatására, másrészt, ezzel párhuzamosan, ha nem is tudatosan hozzájárult a szocialista rendszer legitimálásához. Az előadás alapja két (lengyel és magyar) életmódkutatás-gyűjtemény az 1970-es évekből, melyek lehetőséget adnak a fent vázolt kettősség empirikus vizsgálatára.

Culture Over Structure – The Heritage of Lifestyle Researches in the 1970s in Hungary and Poland

Research on everyday life seems to have played a double role in the socialist society of the 1970s. On the one hand, it is now seen by researchers, a posteriori, as a critical tool for unmasking the poverty and deprivation that was officially denied at the time but was still very much present in socialist society. On the other, it was seen in that period as a tool for helping ameliorate the system and, in parallel, to legitimise the 'socialist way of life'. This dualism is also observable in the status of the Hungarian and Polish research groups. Two research collections from the 1970s on the everyday life of Hungarian and Polish industrial employees have recently been found in the unorganised archives of the Hungarian and the Polish academies of sciences and supply empirical material to support our claims.

SZALMA IVETT PhD

Magyar Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Kutatóközpont
iszalma@gmail.com

TAKÁCS JUDIT PhD

Magyar Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Kutatóközpont

Családszociológia Szakosztály

A fertilitással kapcsolatos tudás szintje hozzájárulhat-e a gyermektelenséghez Magyarországon?

Korábbi tanulmányok (pl. Almeida-Santos et al. 2017, Daniluk – Koert 2014) rávilágítottak arra, hogy fertilitási korban lévő férfiaknak és nőknek hiányos tudásuk van a termékenységet befolyásoló tényezőkről, különös tekintettel az életkor, a szexuális úton terjedő betegségek, valamint az alkohol és a dohányzás hatásaival kapcsolatban. Miközben a téves információk vannak például a rendszeres testmozgásnak és általában a „fittségnek” a termékenységre gyakorolt pozitívnak vélt hatásáról. Ráadásul sokszor túl optimistán tekintenek a mesterséges megtermékenyítés által kínált lehetőségekre.

Ebben a kutatásban arra keressük a választ, hogy a 40 éve feletti gyermektelen nők milyen tudással rendelkeznek a fertilitást befolyásoló tényezőkről és vajon a tudásszintjük hozzájárulhatott-e ahhoz, hogy nem született gyermekük. Kutatásunk 67 félig strukturált 40 feletti gyermektelen nővel készített interjú másodelemzésének alapszik.

Az előzetes eredmények azt jelzik, hogy a gyermektelen nők tudása hiányos a rizikó faktorok tekintetében, miközben téves hiedelmek vannak a pseudo védő tényezőkről.

Hivatkozások/References

1. Daniluk, J. C. & Koert, E. (2014) Fertility awareness online: the efficacy of a fertility education website in increasing knowledge and changing fertility beliefs. *Human Reproduction*, 30(2): 353-363.
2. Almeida-Santos, T. – Melo, C. – Macedo, A. – Moura-Ramos, M. (2017) Are women and men well informed about fertility? Childbearing intentions, fertility knowledge and information-gathering sources in Portugal. *Reproductive Health* 14(1):91 doi: 10.1186/s12978-017-0352-z

Might fertility-level knowledge contribute to childlessness in Hungary?

Previous studies (e.g. Almeida-Santos et al. 2017, Daniluk-Koert 2014) have shown that fertile-aged men and women have insufficient knowledge about the specific risk factors associated with decreased fertility, especially age, sexually transmitted diseases, alcohol and smoking.

At the same time, there are beliefs in the illusory benefits of healthy habits (such as fitness and exercising regularly) on female fertility. In addition, there are overly optimistic attitudes towards the possibilities provided by artificial insemination.

In this research, we try to assess the fertility knowledge level of childless women over 40 and we try to answer whether their level of knowledge could have contributed to their childlessness. Our research is based on the secondary analysis of 67 semi-structured interviews conducted with childless women over 40.

Preliminary results indicate that childless women lack sufficient knowledge in risk factors, while having false beliefs about pseudo-protective factors.

References

1. Daniluk, J. C. & Koert, E. (2014) Fertility awareness online: the efficacy of a fertility education website in increasing knowledge and changing fertility beliefs. *Human Reproduction*, 30(2): 353-363.
2. Almeida-Santos, T. – Melo, C. – Macedo, A. – Moura-Ramos, M. (2017) Are women and men well informed about fertility? Childbearing intentions, fertility knowledge and information-gathering sources in Portugal. *Reproductive Health* 14(1):91 doi: 10.1186/s12978-017-0352-z

SZARVÁK TIBOR PhD

Nemzeti Közszolgálati Egyetem

drszarvaktibor@gmail.com

BALCSÓK ISTVÁN PhD

Debreceni Egyetem

KOVÁCS GÁBOR PhD

Szent István Egyetem

Pitching Fórum

A felzárkózási programok területi-társadalmi környezete

Előadásunkban a társadalmi felzárkózást támogató, a települési szegregált élethelyzetek csökkentését célzó programok egy lehetséges hatásvizsgálati modelljét mutatjuk be. A kutatási beszámoló a vidéki Magyarország azon községeire terjed ki, amelyek vállalkoztak arra, hogy komplex fejlesztési programokat hajtanak végre a település egy vagy több szegregátumában. Szegregátum alatt esetünkben azokat a településrészeket értjük, amelyeket a 2011. évi népszámlálás adataiból számított szegregációs mutató meghatározott értéke alapján ebbe a kategóriába sorolt a KSH. Megközelítésünket önmagában az a tény is indokolja, hogy a pályázó községek alapvetően az ország periférikus térségeiben (határmentén, illetve a belső társadalmi-térbeli zárványokban) helyezkednek el, és 85 százalékuk a területfejlesztés társadalmi gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett településének minősül. Munkánk eredményeként megismerjük az elemzésbe vont komplex programok, társadalmi felzárkózási kezdeményezések lokális (főként a közösségi kohézióra gyakorolt) hatásait, a bejárt és a jövőben bejárható, máshol is adaptálható helyi közösségi utakat. A vidéki Magyarországhoz köthető, társadalmi felzárkózást szolgáló projektek multidiszciplináris szemléletű elemzése ezen túlmenően hozzájárul az eltérő makrokörnyezetből fakadó sajátosságok felismeréséhez, a beavatkozások hatékonyságának javításához és a vidéki térségek életvilágának jobb megértéséhez.

The social environment of the catch up programmes

In our presentation, which is called the social environment of the catch up programmes we examine a possible impact assessment model which targets reduction of settlement segregated life situations. The research report expands to those communities of the rural parts of Hungary who undertook that they perform a development programme in one or more segregated areas at their settlements. Our approach is justified because the applicant settlements are basically situated at the peripheral parts of the country (near the border or the inner, socially underdeveloped areas). A full 85% of these settlements count as beneficiary places from the social, economical and infrastructural perspective. As the result of our work we get to know the social catch up initiatives local effects of those complex programmes that were involved in our survey and those possibilities which have already been researched or will be researched in the future or might be adopted at other places.

SZILÁGYINÉ ANTAL ZSUZSA MA

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

zsantalbp@gmail.com

HERNÁDI ILONA PhD

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

Fogyatékoságtudományi Szakosztály

Felelős-e a néző azért, amit lát?

Már-már közhelyszámba megy az a kijelentés, mely szerint a médiának óriási hatalma és egyben kötelezettsége is van abban, hogy a fogyatékos emberek társadalmi megítélésével kapcsolatos uralkodó -többszöri- elutasító, torz attitűdök megváltozzanak. Ennek ellenére a fogyatékoság összefüggésében napjainkban a negatív, hatásvadász, szenzációkeltő reprezentáció a jellemző, amely azt az elgondolást táplálja, miszerint a fogyatékoság egyenlő a betegséggel, a fogyatékos ember szálnalmas, sajnálatraméltó személy. A fogyatékosággal élő emberek még mindig inkább szerencsétlen áldozatként, mint sorsukat irányítani képes személyekként jelennek meg.

Bevezető előadásunkban egy konkrét (Kulka János színművésszel készült) interjú kapcsán keresünk válaszokat arra a kérdésre, hogy hogyan tematizálódik a fogyatékoság, társadalmi üzenetek hordozóiként a médiában? Érdekel bennünket, hogy vajon azzal, hogy részesei vagyunk a média kulturális értékeket létrehozó rítusainak, közreműködőkké válunk e annak a világnak a formálásában, értelem- és értékteremtésében, amelyben élünk? Előadásunkban kifejezetten fontosnak tartjuk a „Semmit rólunk nélkülünk” elv és A fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ egyezmény értékrendje alapján, hogy érintett személyek is képviseltessék magukat az életükről szóló döntésekben, az életüket érintő folyamatokban, mivel megélt tapasztalataik olyan hozzáadott értéket, helyi tudást jelentenek, amit egy külső szemlélő nem tud pótolni. Előadásunkkal a szakosztályi ülésen résztvevő jelenlévőkkel konstruktív beszélgetést indítványozunk.

Szekció: Személyes narratívák, elbeszélt történelem és a történelemtanítás értékvilága

IKT-támogatott értékátadási folyamatok az iskolában – Túlélőkkel készült videóinterjúk a magyarországi Holokauszt tanításában

Az előadás az MTA–SZTE Elbeszélt Történelem és Történelemtanítás Kutatócsoport folyamatban lévő kutatási projektjének első eredményeit mutatja be. A kutatás célja, hogy a holokauszt történelemórai oktatásában megvizsgálja a multimédiás, azon belül a videóinterjúkat használó tananyagok hatását a diákok egyes készségeire, kompetenciáira és társadalmi értékeire. Mind a tanórak témája, mind pedig módszere kiemelt jelentőségű: a magyar társadalomban, valamint történelemoktatásban sem kellően feldolgozott a holokauszt témaköre (Jancsák – Képiró – Kiss – Kontár – Szőnyi 2018) a módszer tekintetében a videóinterjúk használata egyrészt biztosítja a személyes történelem, személyes emlékezet beemelését a formális oktatás keretei közé, másrészt olyan modern oktatási eszközöket használ, amely a digitális generáció korában fontos és szükséges. A kutatás arra a tág kérdésre keresi a választ, hogy mi a videóinterjúkat használó tananyagok hatása a tankönyv-vezérelt tanórákhoz képest. A kutatás alapfeltevése, hogy a videóinterjúk tananyagok használata olyan készségeket és kompetenciákat fejleszt, amelyek fejlesztésére egy hagyományos történelemórán nincs lehetőség, jelentősebb hatást tud gyakorolni társadalmi értékekre a személyes történeteken keresztül, valamint a témáról való tanulást is elősegíti. A kutatás mind kvantitatív, mind kvalitatív módszereket használ, a hatások széleskörű és mélyreható megismerése érdekében. A projekt első szakaszában két magyarországi település egy-egy középiskolája vett részt. A kis minta ellenére elmondható, hogy az empátia mint készség – és mint érték –, központi szerepű a személyes történeteket használó tanórákon. A videóinterjúk tanórák továbbá közelebb hozzák a diákok által távolinak érzett történelmet, személyessé teszik azt és az empátián túl, olyan értékeket közvetítenek, mint az emberek iránti és állampolgári felelősség.

ICT-supported value transfer in formal education – Video testimonies of survivors in Holocaust education in Hungary

The presentation introduces the first results of the ongoing research of MTA–SZTE Oral History and History Education Research Group. The aim of the research is to study the impact of educational materials using video testimonies in Holocaust education, on skills, competences and social values of students. Both the theme and the method of the history lessons are crucial and significant: Hungarian society has not faced up to the issue of dealing with the Holocaust and the topic is limited in formal history education (Jancsák – Képiró – Kiss – Kontár – Szőnyi 2018); regarding the method, video testimonies ensure that personal history and personal memory is integrated in formal education, at the same time it utilizes modern educational tools that are both important and necessary in the age of the digital generation. The research aims to answer the question: what is the impact of educational materials using video testimonies in contrast to the effects of textbook-based history lessons? The main assumption of the research is that using educational materials with video testimonies can develop skills and competences that would not be possible within the frames of a traditional history lesson, it has a more significant impact on social values through the personal stories, moreover, it promotes learning about the topic. Both quantitative and qualitative methods are used in the project in order to gain wider and deeper understanding of the impact of video testimonies. In the first phase of the research, two schools of secondary education participated in two different locations in Hungary. Despite the small sample, results show that empathy as a skill and

as a value has a central role in the lessons using video testimonies. Furthermore, lessons using video testimonies bring history closer to students and make it more personal for them. These lessons carry and transmit not only empathy but values like human and civic responsibility.

Szücs MARIANNA PhD

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

szucs.marianna@barczy.elte.hu

Fogyatékoságtudományi Szakosztály

Előny vagy hátrány? Az ADHD-s (figyelemhiányos, hiperaktivitás zavarral küzdő) felnőttekre jellemző értékek, attitűdök.

A figyelemhiányos hiperaktivitás zavar (ADHD) az egyik leggyakoribb gyermekkorban kezdődő, genetikailag is meghatározott mentális zavar. Az ADHD a viselkedés, a figyelem, a gondolkodás és az érzelem szabályozás komoly károsodásokat okozó zavara. Míg korábban az ADHD-t gyermekkori zavarnak tekintették, az elmúlt két évtized utánkövetéses vizsgálatai igazolták, hogy az esetek 30-60 %-ában a zavar tünetei felnőttkorban is észlelhetők, az átlag populáció 2-4%-át érintik és jelentős funkcionális károsodáshoz vezetnek. Külföldi kutatások szerint a kezeletlen felnőttkori ADHD az iskolai és a munkahelyi teljesítmény, a partnerkapcsolatok stabilitása, a biztonságos autóvezetés és a szabályok, törvények betartása terén egyaránt súlyos következményekkel járhat. Az érintett személyeknél két-háromszor gyakoribb a munkahelyváltás vagy elbocsátás, és 30 százalékkal nagyobb az esélye annak, hogy munka nélkül maradnak, mint a neurotipikus populációnál. Az említetteken kívül felnőttkorban a zavar tünetei számos területen okozhatnak nehézséget: a napi tevékenységek kivitelezésében (pl. a háztartás ellátása, a pénz megfelelő beosztása), a társas élet, az intim kapcsolatok, vagy akár a gyereknevelés terén. Az érintett felnőttek gyakrabban válnak el és kevésbé elégedettek a családi, szociális és szakmai életükkel. Az előadás azt tekinti át egy friss empirikus kutatás alapján, hogy melyek azok az attitűdök, pozitív tulajdonságok, értékek, jellemzők, amelyekkel a DSM-V. (2013) által az „idegfejlődési rendellenességek” kategóriájába sorolt csoport tagjai rendelkeznek, és amelyek révén társadalmi integrációjukat tekintve nem csak, hogy sikeressé válhatnak, hanem erkölcsi értelemben a neurotipikus, azaz „normális” többség fölé is emelkednek.

Kulcsszavak: másokért való kiállás; magas fokú empátia; önzetlenség; becsületesség; felelősségvállalás.

Advantage or disadvantage? The typical attitudes and values people with ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) have

ADHD is one of the most common genetically determined disorders. It affects behaviour, attention, thinking and emotion-control. It used to be thought that only children can have ADHD, but the many longitudinal research results made in the last two decades tell us that 30-60% of children with ADHD continue having the typical symptoms in adulthood. Some 2-4% of adults have ADHD and it can lead to serious damage. Many researches show that untreated ADHD can have many bad consequences in academic achievement, work performance, relationships, driving, following rules and laws. This lecture (which is based on new empirical research) goes through those attitudes, positive characteristics and values, people with neurodevelopmental disorders (DSM-V., 2013) show, and it will explain how their special characteristics can help them to be not only successful, but also to be even better in a moral sense than neurotypical people.

SZÚCS NORBERT PHD

Szegedi Tudományegyetem, Felnőttképzési Intézet

szucs.z.norbert@gmail.com

FEJES JÓZSEF BALÁZS PhD

Szegedi Tudományegyetem, Neveléstudományi Tanszék

Szekció: Integráció, dezintegráció és szegregáció a magyar közoktatásban 2010 óta

Az oktatási szegregáció enyhítésének lehetőségei

Bár a 2000-es évek második felében jelentős erőforrásokat mozgósított a kormányzat a szegregáció mérséklésére, komoly sikerekről nem, mindössze kis lépésekről beszélhetünk (pl. Varga, 2018). Ugyanakkor egyrészt a felhalmozódott tapasztalatok (pl. Szűcs, 2018; Szűcs és Kelemen, 2018), másrészt a szelekciós mechanizmusok (pl. Berényi, 2018; Ercse, 2018; Radó, 2018) alapján felvázolhatók azok a beavatkozások, amelyek segítségével az oktatási szegregáció mérsékelhető. Az előadás célja, hogy áttekintse, milyen elvek és intézkedések mentén lehet deszegregációs programokat indítani Magyarországon. A stratégiák tipizálásának egyik lehetősége a nagyobb, többiskolás települések, valamint az egy-két iskolával rendelkező kistelepülések közötti különbségtétel. A többiskolás településeken alapvetően két megoldás rajzolódik ki. A nyitás a szegregált iskola vonzóvá tételét jelenti a jobb pozíciójú szülők gyermekei körében (pl. mágnesiskolák az USA-ban). A zárás a hátrányos helyzetű tanulók átirányítását jelenti kedvezőbb státuszú közösségekbe iskolabezárással, iskolák összevonásával, iskolakörzetek átrajzolásával. A kistelepüléseken a kínálati oldal csökkentésével, főként a szegregált iskolák bezárással lehet az integrációt erősíteni. Kivételes esetekben, ha a körülmények nem teszik lehetővé a szegregált iskola megszüntetését, a minőségi oktatás feltételeinek magas szintű megteremtésére kell törekedni az átlagnál jelentősebb ráfordítással. Ki kell vezetni a szerkezetváltó gimnáziumokat, hídprogramokat, valamint az állam által fenntartott iskolákkal azonos feltételeket kell támasztani az egyházi iskolákkal szemben. Javasolható egyrészt, hogy a pedagógusjelölteket felkészítő gyakorlóiskolák közé olyan iskolák kerüljenek, amelyek integrált oktatást folytatnak, másrészt a jelenlegi gyakorlóiskoláknak fokozatosan részt kellene vállalniuk az integrált oktatásból.

Solutions for school segregation in Hungary

Although the state has allocated significant resources to tackle segregation between 2005 and 2010, there are no major success stories to report on. However, based on the experiences gained and the selective mechanisms identified, we can define what interventions may help alleviate school segregation. This presentation provides an overview of the principles that could be the foundations of desegregation programs in Hungary. One way of grouping strategies is to differentiate between bigger cities with several schools and small towns with one or two schools. There seems to be two solutions for bigger cities: opening (it entails making segregated schools attractive among children from prosperous families) and closing (it means transferring disadvantaged students to schools for more prosperous communities by closing down and merging schools or changing the school districts). The solution for small towns is concentration on the supply side mainly by closing down segregated schools.

SZÚCS NORBERT PHD

Szegedi Tudományegyetem, Felnőttképzési Intézet

szucs.z.norbert@gmail.com

FEJES JÓZSEF BALÁZS PhD

Szegedi Tudományegyetem, Neveléstudományi Tanszék

Szekció: Integráció, dezintegráció és szegregáció a magyar közoktatásban 2010 óta

Az oktatási szegregáció ügye napjainkban

A 2010 után a korábban kiemelt célként kezelt oktatási integráció kikerült a fókuszról. Az oktatási rendszer jelentős mértékű átalakítása sok tekintetben teremtett új helyzetet (CKP, 2017; Ferge, 2015), ugyanakkor ezek értékelése az oktatási integrációval összefüggésben eddig nem történt meg. Az előadás célja, hogy áttekintést kínáljon arról, az utóbbi évek beavatkozásai hogyan befolyásolták az oktatási integráció ügyét. E munka a releváns jogszabályi változások és oktatáspolitikai intézkedések szegregációra gyakorolt hatását elemzi. A rendelkezésre álló adatok szerint a tanulók elkülönítése erősödött az utóbbi években (Hajdu, Hermann, Horn és Varga, 2015, CKP, 2017). 2013-tól a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet jogszabályi meghatározása módosult, e tanulók aránya jelentősen csökken, miközben a gyermekszegénység erősödött (Gábor és Tóth, 2017), így a mutatók jelentősége csökkent a szegregáció nyomon követésében. 2010 után számos oktatási intézmény került egyházi fenntartásba, amelyek a hátrányosabb régiókban, kisebb településeken elsődlegesen a kedvezőbb helyzetű tanulók oktatását végzik, vagyis segítik a helyi elit menekülését az állami iskolákból (Hermann és Varga, 2016). 2013-ban a korai iskolaelhagyás kezelése érdekében indultak a hídprogramok, amelyek egy további szelekciós pontként értelmezhetők. Az Integrációs Pedagógia Rendszernek számos pozitív eredménye ismert (Varga, 2018), kivezetésével az iskolák számára a legfontosabb lehetőség tűnt el az oktatás méltányosságának javítását célzó pályázatok közül. Összességében a 2010 óta eltelt időszakban inkább visszalépésnek lehetünk tanúi az oktatási integráció ügyében. Egyrészt korábbi törekvések elhaltak, másrészt újabb szegregációs mechanizmusok jelentek meg, illetve korábbiak felerősödtek. A 2010-től induló átalakítások következtében már nemcsak a korábban ismert egyenlőtlenségek enyhítése, hanem az utóbbi években indított változások hatásának tompítása is szükségesnek látszik.

TAKÁCS ERZSÉBET PhD

Eötvös Lóránd Tudományegyeteme Társadalomtudományi Kar

zsoki.takacs@gmail.com

Szekció: Értékek és törésvonalak: Az értékek ontológiai inflációja, és ami abból (nem) következik

Szolidaritás átalakulóban. A reflexív szolidaritás Magyarországon

Jelen előadás témája a „Szolidaritás átalakulóban. Az együttműködés lehetőségei és gátjai a mai Magyarországon” munkacímű kötet egyik fő tézisének a bemutatása. A szolidaritás problematizálása a kortárs szociológia fontos kihívása, mégis meglepően kevés szakirodalom tárgyalja átfogó jelleggel. Ez érthető, hiszen nagyon komplex, pluridiszciplináris perspektívából elemzendő jelenségről van szó, amely ugyanakkor nehezen értelmezhető a korábbi századok szolidaritás-koncepcióinak segítségével. Napjaink szolidaritás-viszonyait érintő angolszász és francia szakirodalmak egyfelől a szolidaritás csökkenéséről adnak számot, másfelől a – sokáig a szolidaritás alapjának tekintett – „szabadság-egyenlőség-testvériség”, az „egy mindenkiért, mindenki egyért” eszméjének kifulladásáról. A megírt kötet célja ugyanakkor a számos fontos ponton a nyugati társadalmaktól eltérő sajátosságokkal bíró hazai szolidaritás vizsgálata volt. Az előadás arra a – kutatás nyomán megfogalmazott – tézisére kíván koncentrálni, miszerint a nyugati szakirodalomban is megjelenő – általam „reflexív szolidaritásnak” nevezett – jelenség Magyarországon is jellemzővé vált, ugyanakkor a hazai sajátosságok (bizalom- és szolidaritáshiány, bármilyen kollektív vagy közösségi cselekvés, civil aktivitás gyengesége stb.) következtében a Hankiss Elemér által leírt negatív modernizációval párhuzamba állítható folyamat zajlik aktuálisan a hazai társadalomban. A „reflexív szolidaritás” lényege ugyanis a választhatóság, a visszavonhatóság, teljességgel individuális aktus, mely inkább szól az Énről, mint a Másik-ról. Ez az attitűd, szemléletmód párosulva a hazai, negatív modernizáció jellemezte állapotokkal újfent olyan romboló kombinációt hoz létre, mely táptalajt jelent a kizáráson alapuló szolidaritásnak, a bezárkózásnak, a jelenlegi politikai diskurzusnak és hatalomépítésnek.

Changing patterns of solidarity. Reflexive solidarity in Hungary

The subject of the presentation is the main thesis of my book ‘Changing patterns of solidarity. The possibility of collective action in Hungary’. Demonstrating that the new phenomena of „reflexive solidarity’ are spreading in Hungary and because of some Hungarian specificities (lack of trust and solidarity, deficiencies of collective and civil action etc.), we can place this situation in parallel with the negative modernisation thesis of Elemér Hankiss.

TARDOS KATALIN PhD

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézet

Tardos.Katalin@tk.mta.hu

PAKSI VERONIKA doktorjelölt

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézet

Munkaszociológia és Társadalmi Egyenlőtlenségek Szakosztály I

Az esélyegyenlőség értéke és fejlesztésének lehetőségei az állami K+F szférában

A tudományos karrier és a tudományos életben elért sikeresség számos egyéni, szervezeti és strukturális tényező hatására alakul ki. Míg az egyéni és társadalmi tényezők szerepét a tudományos életben elért eredményeket illetően sok kutatás vizsgálta már, kevésbé ismeretesek viszont olyan kutatások, amelyek a szervezeti tényezőket és folyamatokat helyezik a középpontba a K+F szektoron belüli tudományos karrier vizsgálatokor. Jelen kutatás újdonsága, hogy a tudományos szféra munkáltatóinak (felsőoktatási intézmények és MTA hálózathoz tartozó kutatóhelyek) esélyegyenlőségi tevékenységét az államilag kötelezően előírt esélyegyenlőségi tervek tartalomelemzése alapján értékeli. Kutatási kérdésünk, hogy implicite milyen értékek, megközelítések, funkciók körvonalazódnak az intézményi esélyegyenlőségi tervek tartalomelemzése alapján az esélyegyenlőséggel kapcsolatban az állami K+F szervezeteknél? Ezek az értékek, megközelítések hogyan befolyásolhatják különböző társadalmi csoportok tudományos karrierjének esélyeit? Kérdésünk volt továbbá az is, hogy az esélyegyenlőség fejlesztésének milyen aspektusai kapnak legitimitást az esélyegyenlőségi tervekben, és az esélyegyenlőségi tervezési folyamat mennyiben indukál(hat) valós, a társadalmi felelősségvállalás szempontjából is értékkel bíró, szervezeti változásokat? A mintában 31 felsőoktatási intézmény és 10 MTA Kutatóközpont esélyegyenlőségi terve szerepel. A válaszadási ráta a felsőoktatási intézmények esetében 47,7%, az MTA központjainál 66% volt. Eredményeink azt mutatják, hogy az esélyegyenlőségi tervek a szervezeten belüli lehetséges esélyegyenlőségi területeknek csak egy nagyon szűk körére vonatkoznak, elsősorban külső, törvényi legitimációs funkciót töltenek be, a dokumentum diszfunkcionális abból a szempontból, hogy a nevével ellentétben a legtöbb esetben nem fogalmaz meg konkrét fejlesztési célkitűzéseket a vezetőknek, ezáltal jelenlegi formájában nem tud hozzájárulni a szervezeti esélyegyenlőség javításához.

The Value of Equality in the Public R&D Sector and the Prospects for Development

Scientific careers and their success depend on many individual, organisational and social/structural factors. The novelty of the present research project is that it investigates the value of equality and equal opportunity for the R&D employers in the public sector, namely higher education institutions and Research Centres of the Hungarian Academy of Sciences, through the assessment of their legally compulsory equal opportunity plans using the method of content analysis. Our research aims to answer the following questions: What implicit values, approaches and functions can be revealed related to equality and equal opportunities among R&D institutions based on the content analysis of their equal opportunities plan? How might the discovered values and approaches affect the scientific careers in various social groups? Using a sample of 41 equal opportunities plans of public R&D institutions we demonstrate that the value of equality is conceptualised in a rather narrow manner.

TÓDOR IMRE PhD-hallgató
Debreceni Egyetem
imretodor@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály

Az értékváltozás és az értékszintézis motívumai a tanulók középiskola-választásában

Empirikus kutatásunk a középiskolába jelentkező tanulók döntési mechanizmusait vizsgálja, teszi mindezt az értékváltozás elméletének tükrében. Két érték(változási)elméletet mutatunk be és veszünk górcső alá: egyrészt az Inglehart „csendes forradalom”-ként fémjelzett egydimenziós, bipoláris értékváltozási modelljét; másrészt a Klages és az általa koordinált speyeri kutatócsoport Inglehart elméletét kritizáló és azt továbbgondoló többdimenziós, „értékszintézis”-ként titulált, értékváltozás elméletét. Kutatásunk célja a felekezeti és a nem felekezeti középiskolába jelentkező tanulók iskolaválasztási motivációinak feltérképezése szektorközi megvilágításban, Székelyföldön. Kutatásunk során a magyar történelmi egyházak védnöksége alatt működő felekezeti iskolák mellett a Székelyföldön székelő nem felekezeti középiskolák 9. osztályos tanulói közt végeztünk teljes körű kérdőíves felmérést. Jelen kutatásunkban – az elméleti keret olvasata alapján – két hipotézist fogalmaztunk meg: 1) A tradicionális/ közösségi és vallásos értékrendet továbbító családok gyerekei inkább a felekezeti iskolát választják, míg a posztmodern/ önmegvalósítás jellegű értékek mellett elköteleződött szülők gyerekei inkább a nem felekezeti iskolát. 2) A tanulók értékorientációját nagyban befolyásolja a család szocio-ökonómiai környezete, mely tény kihatással van az iskola típusának megválasztására is. Elemzésünk során a kialakult értékrendekből faktoranalízis segítségével négy faktort képeztünk, majd abból klaszteranalízis segítségével négyklaszteres tanulói csoport alakult ki, melyet szektorközi összehasonlításban vizsgáltunk meg. Az eredmények alapján azt látjuk, hogy a klagesi értelemben használatos többdimenziós értékmodell jelenléte olvasható ki adataink soraiból, gondolunk itt például a felekezeti tanulói csoport körében jelenlevő értékszintézisre. Ugyanakkor azt láthatjuk, hogy a tanulói értéktípológiák két értékdimenzió mentén körvonalazódnak, melyek szektorközi bontásban is kimutathatóak.

High school choice mechanisms among students based on the value change theory

Our empirical research investigates the decision mechanisms of students entering high school in the context of the value change theory. The goal of our research is to map the motivation of students choosing denominational and non-denominational high schools, from a cross-sector perspective in Széklerland. In the course of our research, besides the denominational schools functioning under the protectorate of the Hungarian historical churches, we carried out an exhaustive survey among the 9th grade students of the non-denominational high schools residing in Széklerland (N=1912). Based on the results we can see that our data indicate the presence of the multidimensional value model used in the Klagesian sense, such as the value synthesis present within the denominational student group. At the same time, we can see that students' value typologies are contoured along two value dimensions, which can also be demonstrated in cross-sector breakdown.

TOMAY KYRA PhD

Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Szociológia tanszék

tomay.kyra@gmail.com

Tér–Település–Társadalom Szakosztály

Kontrasztok – a pécsi Zsolnay Kulturális Negyed és környéke

A nagyvárosok felhagyott ipari területeinek és gyárépületeinek kulturális célú hasznosítása, a kulturális vagy kreatív negyedek létrehozása több évtizede ismert és alkalmazott városfejlesztési stratégia Európában és szerte a világon. Ezt az utat követte Pécs is, amikor a 2010-es Európa Kulturális Fővárosa (EKF) projekt keretében – több más nagyberuházás mellett – az egykori Zsolnay Porcelángyár területét és épületeit vette birtokba és alakította át egy olyan többfunkciós negyeddé, ahol a kultúra és a művészetek különböző formában jelennek meg (hagyományos múzeumi funkciók és kortárs kiállító- és koncerthelyszínek éppúgy, mint bábszínház, planetárium és egyetemi oktatási helyszín is kialakításra került). Ugyan az EKF programnak nem volt kifejezett célja a Zsolnay Negyed környezetének rendezése, ugyanakkor időről-időre a Negyedtől a Belváros felé eső, alacsony státuszú, gyakran „problémásként” emlegetett terület sorsára vonatkozóan születtek olyan elképzelések, melyek a terület felértékelődésével, és az itteni épületek és lakosság cseréjével, azaz dzsentrifikációjával számoltak. Erre azonban mindeddig nem került sor, külső szemmel a Negyed és környezete fizikai és társadalmi állapota is „erőteljes kontrasztban állnak egymással”. Az előadásban bemutatásra kerülő, döntően kvalitatív, interjú technikákkal készült kutatásra 2018. tavaszán került sor a PTE BTK Szociológia tanszék hallgatóinak közreműködésével, melynek keretében azt vizsgáltuk, milyen viszonyban áll a Zsolnay Negyed a környezetében élőkkel, hogyan látják a környéket a Zsolnay Negyed használói. Vajon a projekt keretében létrejött Kulturális Negyed mennyiben váltotta be az Európa Kulturális Fővárosa program egyik fő célkitűzését: a közös kultúrához való tartozás érzésének erősítését? És fordítva: hogyan viszonyulnak a környéken élők a Zsolnay Negyedhez, illetve hogyan látják ők saját magukat, és lakókörnyezetüket?

Contrasts – Zsolnay Cultural Quarter, Pécs and its surroundings

The cultural revitalisation of abandoned industrial areas inside cities, the creation of cultural or creative quarters as an urban development strategy has been known and applied for many decades in Europe. Pécs followed this path, when in the framework of the 2010 European Capital of Culture (ECoC) project the area of the former Zsolnay Porcelain Factory was transformed into a multifunctional cultural and arts quarter. Meanwhile, the neighbouring low status area remained unaltered. The research presented in the lecture was conducted in spring of 2018 with the participation of BA students of the University of Pécs, in which we examined the relationship between the Zsolnay Quarter and its surroundings. Did the Cultural Quarter project fulfil one of the main objectives of the ECoC programme: to strengthen the sense of belonging to a common culture? And vice versa: how do people living around the Zsolnay Quarter see the Quarter, and how do they see themselves and their neighbourhood?

TÖRÖK EMŐKE PhD

Károli Gáspár Református Egyetem

torok.emoke@kre.hu

GERGELY ANDREA PhD-hallgató

ELTE Társadalomtudományi Kar

Munkaszociológia és Társadalmi Egyenlőtlenségek Szakosztály I

A hivatástudat szerepe a munkához való viszonyban

A munka Claus Offe szerint alapvetően két mechanizmus létezik, amelyekkel elérhető, hogy a munka központi szerepet játsszon a személyes egzisztenciában: vagy mint (gazdasági) kényszer, vagy mint normatívan előírányzott és a szocializáció során interiorizált kötelesség. Ez utóbbi történeti kialakulásában kulcsfontosságú szerepe volt a Max Weber által elemzett protestáns hivatásetikának: Weber szerint a hivatás gondolatán alapuló racionális életvezetés a kapitalizmus, és tágabban a modern kultúra döntő alkotórésze. A már berendezkedett kapitalizmusnak azonban szerinte már nincs szüksége erre az alapra, a "hivatásszerű kötelesség" gondolata fokozatosan elhalványodik. A nyolcvanas évektől kezdve pedig időnként nemcsak a hivatástudat, hanem tágabban a munka szerepének fontosságát is megkérdőjelezzük. Az ezen a területen folyó mai szociológiai vizsgálódások általában a munkához való viszony két fő típusára irányulnak. Elkülönítik a csak a munka által elérhető jövedelemre fókuszáló instrumentális viszonyulást a munka önértékként való felfogásától. Ez utóbbi alatt azonban sokféle, egymástól némileg eltérő dolgot értenek: a munka érdekességét, az önmegvalósítás, fejlődés lehetőségét középpontba állító beállítódást éppúgy, mint a társadalmi hasznosság vagy a másokon való segítség fontosságát. Ez utóbbi szempontokban némileg visszaköszön a Weber által a protestáns hivatásetikára jellemzőnek tartott „személytelen társadalmi hasznosság” is. Az ezzel kapcsolatos kutatások azt is kimutatták, hogy a munkához való instrumentális viszonyulás kevésbé hatékony: a munkát önmagáért fontosnak tartó, elkötelezett viszonyulás karrier- és kereseti előnyökkel jár együtt. Előadásunk egy a 18-65 éves magyar lakosságra reprezentatív mintán végzett adatfelvétel előzetes eredményeit felhasználva fogalmaz meg néhány lehetséges összefüggést arra vonatkozóan, hogy a hivatástudat mennyire van jelen ma a munkához való viszonyban, és mennyire függ össze a sikerességgel és a munkával való elégedettséggel.

How Sense of Vocation Shapes Attitude to Work

According to Offe, work can play a central role in our personal existence in two ways: either as duty normatively established and socially internalized or as economic coercion. Work as duty became a major component of capitalism as well as of modern culture due to the Protestant work ethic, and it lost its religious content as a result of the 'victory' of capitalism. Since the 1980s, not only the role of vocation, but also that of work as such has been put into question. Current sociological research studies distinguish the instrumental attitude to work from the attitude that regards work as a value in itself. The latter attitude partly reflects what Weber called 'impersonal social utility'. Some recent research studies have also pointed out that the instrumental attitude to work is less efficient, while the committed attitude to work brings about career and income benefits. Our presentation raises the question to what extent a sense of vocation influences current attitudes to work and how it is connected to success and satisfaction in work.

VAJDA RÓZA ESZTER doktorjelölt
MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont
vajda.roza@tk.mta.hu

SZALMA IVETT PhD
MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

TAKÁCS JUDIT PhD
Magyar Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Kutatóközpont

Családszociológia Szakosztály

Fantomapák? Tudatos és nem tervezett gyermektelenség magas iskolai végzettségű nők körében

A gyermektelenséggel foglalkozó kutatások szerint, mind a hazai mind a nemzetközi szakirodalomban, a gyermeket nem vállalás legfőbb oka a partnerkapcsolat hiánya. (Keizer et al. 2008: Berrington 2004, 2017, Szalma - Takács 2015) Ebben a kutatásban (Families and Societies, FP7) azt vizsgáljuk, hogy a halogató nők körében mennyire játszik szerepet a gyermekvállalással kapcsolatos döntésben a partnerkapcsolat megléte, milyensége, valamint a szülőkhöz való viszony, különös tekintettel az apa szerepére. Ezen keresztül arra is keressük a választ, hogyan hatnak a társadalmi elvárások, a környezet nyomása a gyermekvállalás és a partnerkapcsolat közötti összefüggésekre.

Kutatásunk 33 félig strukturált, 40 és 45 év közötti, egyedülálló vagy különböző párkapcsolati formákban élő, jellemzően magas iskolai végzettségű, gyermektelen nővel készült interjún alapul. Előzetes eredményeink szerint a nőknek határozott elképzelésük van arról, milyen a jó apa, és gyakori, hogy ennek a prekonstrukciónak a megvalósíthatatlanságával indokolják gyermektelenségüket. Úgy találtuk, hogy ezek az idealizált apa-képzetek az illető addigi életét tekintve többrendbelileg elrugaszkodott fantáziák, amelyek egyfajta általános elégedetlenséget tükröznek a nő-férfi kapcsolatok és tágabban a gender viszonyok terén. A naívnak ható vágyképek – és a mögöttes űr – a személyes életutakat tekintve különféle, de egymással logikusan összefüggő bizonytalanságokat rejtenek: azt sugallják, hogy az egzisztenciális szorongás, a rossz kapcsolat illetve az egyedül maradás réme riaszt el valakit a gyermekvállalástól, miközben az egyedülálló anyaság is – ugyanemiat – eleve elfogadhatatlannak tűnik a számára. A kutatásba bekerült személyek életében feltűnően gyakori az ártó, abúzív szülő-gyermek kapcsolat. Figyelembe véve ugyanakkor a gyermekvállalásra irányuló erős társadalmi normákat, felvethető az is, hogy az efféle “kifogások” adott esetben egyfajta nem vagy félig vállalt, “látens tudatos gyermektelenséget” takarnak.

Phantom fathers? Deliberate and unplanned childlessness among highly educated women

Research dealing with childlessness reveals that the lack of a relationship is the main reason for not having children. This study examines the role of partner relationship and parent-child relations in decisions related to childbearing among ‘procrastinating women’. We also seek to understand the impact of social requirements on the link between childbearing and partner relationships.

Our research is based on 33 semi-structured interviews with highly educated, single or partnered, childless women aged between 40 and 45. Preliminary results indicate that women have clear concepts of what makes a ‘good father’. The often naive father-constructions encompass a host of uncertainties (existential anxiety, failed relationships and fear of ending up as a single mother). While abusive relationships are often in the background, strong social pressures suggest that unrealizable

partner-ideals, i.e. 'phantom fathers', may express an excuse referring to 'latent deliberate childlessness'.

VIDA ANIKÓ PhD

Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar
vida@etszk.u-szeged.hu

Pitching Fórum

Intézmények – hálózatok – közösségek

Az Igazgyöngy Alapítvány esélyteremtő modelljének keretében fejlesztett újszerű együttműködési forma adaptációs vizsgálata

Az intézmény- és szakmaközi párbeszédet célzó „Társadalmi Kerekasztal” nevű program annak a három pillérű modellnek a része, melyet stratégiába rendezve hat éve fejleszt az Igazgyöngy Alapítvány Toldon, illetve különböző elemeit még a térség 16 településén. A program célja olyan újszerű együttműködések támogatása a többgenerációs szegénységben élők és az intézményrendszer tagjai között, amelyek keretet nyújthatnak egy valós, összehangolt működésre az ágazatok és intézmények között. A hálózat- és szervezetfejlesztő, valamint intézményközi mediációként is felfogható modellprogram arra tesz kísérletet, hogy a hasonló problémával érintett településeken dolgozó szakemberek és érdeklődők számára egy olyan keretrendszert biztosítson, amelyben ez a munka elindítható. A program kitalálói szerint fontos, hogy a települési sajátosságok értelmezést nyerhessenek, hiszen mindenhol működő recept nincs, de a szemlélet, a gondolkodásmód leírható, átvehető és továbbfejleszthető.

Az adaptációs vizsgálat kettős célt szolgál. Egyfelől – általános szinten - a társadalompolitikai beavatkozások hatásosságának méréséhez szükséges lehetséges dimenziókat és mutatókat kívánja meghatározni. Másfelől azt vizsgálja, hogy a Társadalmi Kerekasztal mediációs programja milyen hatásokat generált a programban résztvevő településeken, melyek a modell legfőbb erősségei és gyengeségei, melyek azok az elemek, amelyek más, hasonló helyzetű településeken is alkalmazhatók. A program rendszerszintű (oktatási, szociális, egészségügyi, stb.) hatásvizsgálatán túl annak a kérdésnek a megválaszolása is fontos, hogy a Kerekasztal szereplői milyen módon viszonyulnak a mélyszegénységben élők problémáihoz, miben látják a saját szerepüket a probléma megoldásában, továbbá milyen érzékelhető változásokat hozott számukra az intézményközi együttműködés. A vizsgálat céljához a kvalitatív módszerek (dokumentumelemzés, strukturált szakértői interjúk, félig strukturált interjúk a peremhelyzetű csoportok tagjaival) illeszkednek leginkább, de fontos szerep jut a statisztikai adatok másodelemzésének is.

Institutions – Networks – Communities

The pilot study of the innovative institutional cooperation within the framework of the Model for Creating Opportunity

The ‘Social Forum’ is one of the key elements of a Model for Creating Opportunity developed by the Real Pearl Foundation. The location is the small village of Told, in an underprivileged region of Eastern Hungary. The Foundation is trying to incorporate this innovative programme in the 16 surrounding settlements. The institutional cooperation is a kind of mediation between families, schools and other social, health and educational institutions. The aims are this program to coordinate and continuously strengthen interprofessional cooperation and participatory democracy. Furthermore, they are working on the adaption and dissemination of this model. They are aware of

the fact that there is not a universal receipt; therefore it is important to take into considerations of local specialities.

My pilot examination searches for answers to the following questions: in general level is trying to operationalize the main dimensions and indicators of the efficiency of social policy measures. On the other hand, on the local level, is aiming to explore the weaknesses and strengths of this program, furthermore to define those elements of 'Social Forum' which adaptable in other villages in similar situations. To catch these underlying aspects and elements of this Model program I recorded semi-structured interviews with the heads of local government establishments and the experts of educational, health and social institutions.

Digitális „bennszülöttek” és „bevándorlók” értékkonfliktusai a tudás-elsajátításban

Kutatási tervem fókuszpontjában a „digitális bennszülöttek” (diákok) és a „digitális bevándorlók” (tanárok) értékrendjének ellentmondásai állnak, amelyek megnyilvánulnak a tudáshoz, a tudás elsajátításához és az iskolai teljesítményhez való viszonyban. A digitális technológiák között szocializálódott fiatalok értékrendje és attitűdjei átformálódtak az info-kommunikációs eszközök mindennapos használata folytán. Egyes szakemberek szerint az oktatási rendszer nem igazodik a fiatal generációk megváltozott tudásához (és tudatához), képességeihez és értékrendjéhez, hiszen ők másképpen dolgozzák fel az információkat, valamint másképpen tanulnak, mint az idősebb generációk (Prensky 2001). Egy saját, diákok és tanárok körében végzendő interjúk kutatás tervezetéhez kiindulópontunk Ben-David Kolikant (2010) diákok körében végzett interjúk kutatása, amely azt az ambivalens képet tárta fel, hogy a tanulók intenzív internethasználóként annak ellenére, hogy az internetet segítő eszköznek tartották a tanulásban, nagyrészt úgy ítélték meg, hogy az ő képességeik, tudásuk, iskolai teljesítményük rosszabb, mint az internet előtti generációé. A szerző a diákok ellentmondásos megítélését az internet és a tanulás összefüggéséről az oktatásban és a mindennapjaikban jelenlevő eltérő értékrendekkel magyarázza. Míg az élet egyéb területein a fiatalok az információ-feldolgozást a kreativitás és „bricolage” (Turkle 1995) módszerével végzik a digitális eszközök korában, az oktatásban még mindig a „person-solo” (Perkins 1992) elv érvényesül, amely arra vonatkozik, hogy a tudást, az információt a személynek magának kell elsajátítania és birtokolnia (Ben-David Kolikant 2010). Tervezett kutatásomban tehát arra vagyok kíváncsi, hogy a diákok és a tanárok milyenek ítélik meg az info-kommunikációs technológiák és a tanulás viszonyát, továbbá, hogy hogyan gondolkodnak az internetezés révén szert tett tudás hasznosságáról az iskolai előmenetelben és a társadalmi életben.

Value conflicts of digital ‘natives’ and ‘immigrants’ in the process of learning

The presentation focuses on the value conflicts of digital ‘natives’ (students) and digital ‘immigrants’ (teachers) manifesting in their attitudes towards knowledge, learning and academic achievement. We aim to outline a future survey based on interviews among students and teachers relying on Ben-David Kolikant’s (2010) qualitative research which revealed that ‘digital native’ students found their knowledge and abilities less useful than that of the generations before the internet, although they considered the internet to be helpful in learning. This ambivalent finding can be traced back to the contradictory values in education and everyday life: namely the ‘bricolage’ (Turkel 1995) and ‘person-solo’ (Perkins 1992) principles. The planned research aims to reveal what students and teachers think about the relationship between ICT use and learning, and the usefulness of the knowledge gained by the internet in academic achievement and later life.

VIRÁG ÁDÁM PhD hallgató
Eötvös Loránd Tudományegyetem
viragadam1990@gmail.com

Nagyalföldi Szakosztály

A helyi foglalkoztatás lehetőségei a szociális szövetkezetek környezetében

A munkaerő-piaci hátrányból indulók a jelenlegi kiélezett versenypiaci körülmények közepette, egyre többen és rohamosabb ütemben saját erőforrásaikra támaszkodva képtelenek az elsődleges munkaerő-piacra bejutni. A szociális szövetkezetek ezeknek az egyenlőtlenségeknek a leküzdésében, a tagok társadalmi, munkaerő-piaci integrációjában nyújthatnak jelentős segítséget. Kutatásom célja, hogy az Észak-Alföldi Régióban bejegyzett szociális szövetkezetek helyzetét megvizsgáljam. Országos adatbázis segítségével adatelemzést végeztem a három megye szociális szövetkezetire összpontosítva. Vizsgálatom a szociális szövetkezeti forma előnyeinek és hátrányainak feltárását célozta. Munkám során 33 szociális szövetkezet vezetőjével készítettem interjút. Az interjúk témaanalízis módszer segítségével kerültek elemzésre. A tevékenységüket befolyásoló tényezők feltárására ez a módszer tűnt a legalkalmasabbnak, a jelentősen korlátozott számban elérhető megyei szövetkezetek alacsony létszáma miatt. A kutatásom további rész célja volt, hogy különböző dimenziók mentén megvizsgáljam a szövetkezetek megalakulási körülményeit, az infrastrukturális ellátottságukat, a vezetésüket, a kapcsolatrendszerüket, marketing technikáikat, gazdálkodásukat és jövőbeni elképzeléseiket. Empirikus vizsgálatom eredményei a projektfüggőség megjelenését, az önkormányzati tagságból következő alapelvek sérülését jelezték. Azonban az alacsony tőkeellátottság tekintetében az önkormányzati tagság kedvezőnek bizonyult. A szociális szövetkezetek fenntarthatóságát nehezíti a hazai gazdasági szférában tapasztalható negatív megítélés, a szociális szövetkezeti szóból következően.

Opportunities for local employment in the social cooperative environment

Intense competition on the market causes increasingly rapid appearances of ever growing numbers of the disadvantaged who no longer possess the resources to break into the primary labour markets. Social cooperatives can be a powerful means to combat these inequalities and to support the integration of their members into the labour market and into wider society. My study aims to analyse the situation of social cooperatives registered in the Northern Great Plain Region of Hungary. I used national databases to focus on and analyse the social cooperatives of the region. My goal was to present the advantages and disadvantages of social cooperatives. To date, I have interviewed the heads of 33 social cooperatives. I processed the findings of my interviews through thematic analysis. I found that considering the low membership of the few available cooperatives within the region the above method would prove the most viable.

Z. KARVALICS LÁSZLÓ PhD
Szegedi Tudományegyetem
zklmaildelivery@gmail.com

Információs Társadalom Szakosztály

A posztbürokratikus kontroll társadalomképéhez. Hogyan írja át maga körül a fogalmi rendszereket a humán technológia?

A bürokratikus kontroll 19.sz. végi, „benigeri” forradalmát az információtechnológiához kötik, s a bürokratikus kontroll válságát is látszatra mindig az információtechnológia újabb csodái odázzák el. Egy erősen kritizálható narratíva szerint a posztindusztriális társadalom is azért volna információs társadalom, mert az információtechnológiára és az információs ökoszisztéma forradalmasító hatására vezethetőek vissza a termelés, a fogyasztás, a foglalkoztatás és a munkavégzés világának nagy átalakulásai.

Az előadásban elsőként ezt a vélekedést igyekszem cáfolni, szenvedélyesen érvelve amellett, hogy az információtechnológia helyett egy összegabalyodott (entangled) technológiai mező jóval adekvátabb elemzési kiindulópont. Másodjára azt jelenítem meg, hogy a technológia ágenciájáról alkotott túlzó elképzeléseket finomítani kell, mert a technológiai komplexum minden kontrollstruktúrát, minden célracionális viselkedést támogat. S végül annak a felvetésnek adok hangot, hogy a technológia megoldó ereje felől kiindulva mégis eljuthatunk egy új beszédmódhoz az ember-és társadalomképpel kapcsolatos útkeresésekben. Történetiségében, szakaszaival együtt tudjuk leírni azt az utat, amely a biológiai adott tárgy(manipulációs)-és információkezelő képességeink dologi paraméterekkel és közvetítéssel jellemezhető kiterjesztésével indul a külvilág különböző objektumaira és eseményeire, majd az így kialakult megismerő és megoldó képességet az emberi belvilág felé csatornázza.

On Society, Through Renewed Conceptual Eyes of Postbureaucratic Control: The Disruptive Power of Human Technology

It is an established supposition in the mainstream information society literature that information technology gave rise to 19th century ‘Benigerian’ revolution of bureaucratic control. Furthermore, the crisis of bureaucratic control itself would have been retarded by rejuvenated innovation cycles of information technology. And it is time to castigate the narrative, which originates the identification of postindustrial society as information society to the revolutionary nature of the emergent, ‘grand’ information ecosystem, which transformed the world of production, employment, consumption and work.

I try to demonstrate first, that it is more than urgent to overwrite these fallacies, replacing information technology with an entangled technology complex. Proceed with articulation of the need to refine the hyperbolist, dim ideas on the agency of technology, recalling the fact, that the technology complex supports every control structure and every purposeful, rational action. Finally, I raise a question about the possibility of a new utterance, going in quest of new conceptual starting points, derived from the problem-solving power of technology. We should drive along the historic way, which has started with the extension of our object-manipulation and information processing capacity to the entities and events of outer world, typifying by material parameters and mediation, and eventuate in channelling this cognitive and problem solving capacity towards the inner human world.

ZOMBORY MÁTÉ PhD

MTA TK

zombory.mate@tk.mta.hu

Szekció: Értékek és törésvonalak: Az értékek ontológiai inflációja, és ami abból (nem) következik

Mimetikus áldozati versengés: Gulag vs. Auschwitz

Az előadás azt a folyamatot vizsgálja, amely során az 1989 és 2006 közötti Európai Unió csatlakozás kialakította hatalmi térben a szereplők a történelmi múlt szenvedő áldozataira való hivatkozások révén igyekeztek érvényesíteni pozícióikat. Az európaiságról, azaz Európa politikai hatáiról folytatott vita a közös emlékezet kifejezte értékek körül zajlott, a politikai képviselet kérdései pedig a történelmi tapasztalat hitelességének elvei körül: ki beszélhet Európa nevében, azaz ki képviselheti legitim módon az Európát meghatározó történelem múltbeli áldozatait. Az „integrátor” pozícióból a holokauszt univerzálisként reprezentált emlékezete határozta meg az összeurópai identitásnarratívát, e normarend átvétele volt a feltétele a mezőbe való belépésnek. A „csatlakozó” pozícióból e normarend elsajátítása mellett a kommunizmus történelmi tapasztalata egyszerre reprezentálódott a társadalmi szenvedés többleteként a „kettős megszállás” eszméje révén, és szolgált a történelmi-földrajzi specifikum jelölőjeként, mint eredendően „keleti” jelenség. Ugyanakkor az áldozati normarend elsajátítása révén a kommunizmus tapasztalatának reprezentációja csupán térbeli lokalizációja révén különbözik a holokauszt emlékezetétől. Az áldozati versengést a kulturális mimézis határozta meg. Az előadás az uniós csatlakozást övező diskurzusokban vizsgálja, hogyan kapcsolódik össze politikai versengés és az áldozatok elismertetését célzó értékrend.

Mimetic and competitive victimisation: Gulag vs. Auschwitz

The paper examines the process through which, in the power field structured by the European enlargement between 1989 and 2006, the social actors strove to legitimize their position by references to the suffering victims of history. The debate on Europeaness, that is, the political borders of Europe, unfolded around the values expressed in a would-be commonly shared memory of the past; While the debate on political representation was about the principles of authentic historical experience. Who can speak in the name of Europe, that is, who can legitimately represent the victims of history constitutive of Europe's self-understanding? The debate took the form of competitive victimization in which the 'integrator' position was legitimized by the memory of the Holocaust, and the 'associative' position by the memory of Communism. Because of the social context, the competitive self-victimization of the actors was defined by cultural mimesis.